

IN TIJDEN VAN VERVOLGING

TWEEDE BUNDEL PREDIKATIES

DOOR

ALEXANDER PEDEN

RICHARD CAMERON

ALEXANDER SHIELDS

VERTAALD DOOR

A. DOCTER TE DELFT

1939

INHOUD

ALEXANDER PEDEN

Levensbericht

1. Zoekende vrucht

„Maar de landlieden, de zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam, komt, laat ons hem doden, en zijn erfenis aan ons behouden.”

Mattheüs 21: 38.

2. ISRAËLS HOOP

„En wij hoopten” dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zou”. Lukas 24: 21a.

RICHARD CAMERON

Levensbericht

3. Jezus Christus het Voorwerp der gelovigen

„Hebt gij Dien gezien, die mijn ziel liefheeft?”. Hooglied 3:3b.

4. Des zondaars onwil.

„En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben”. Johannes 5: 40.

5. Vervolgpreek over de onwil van de zondaar om te komen

„En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben”. Johannes 5:40.

6. God zal de twistzaak van Zijn volk twisten

Zou ook een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen? Maar also zegt de Heere: Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen. En Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vlees, en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden als van zoete wijn; en alle vlees zal gewaar worden dat Ik de Heere uw Heiland ben, en uw Verlosser, de Machtige Jacobs. Jesaja 49 : 24-26.

7. Een Goddelijke vermaning

„Laat af, en weet, dat Ik God ben; Ik zal verhoogd worden onder de heidenen; Ik zal verhoogd worden op de aarde”. Psalm 46:11

ALEXANDER SHIELDS

Levensschets

8. Door liefde gedrongen

„Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof.”

2 Korinthe 5: 11a.

ALEXANDER PEDEN

Alexander Peden werd geboren omstreeks 1626, te Sorn in Ayrshire. Na het onderwijs aan de universiteiten te hebben gevolgd, werd hij onderwijzer in Tarbolton, waar John Guthrie destijds het Evangelie bediende. Eveneens was hij voorzanger en scriba van de kerkenraad in die kerk.

Predikant geworden zijnde, werd de gemeente te New Luce, in Galloway, omstreeks 1658 aan zijn zorgen toevertrouwd. De Restauratie van het koningsschap in 1660, gevolgd door de vervolgingswetten van de vorst, leidden tot Peden's vertrek uit deze gemeente. Zeer plechtig en indrukwekkend waren de diensten, welke door hem voor zijn verdrijving 's zondags in de kerk geleid werden. De onderwerpen van behandeling waren genomen uit Paulus' roerende toespraak tot de ouderlingen van de kerk te Eféze. Bij het verlaten van de kansel sloot hij de deur en, terwijl hij drie malen op de deur klopte, herhaalde hij drie malen deze woorden: „*Ik arresteer u, in naam van mijn Meester, dat niemand u ooit beklimme dan dezulken, die door de rechte deur binnenkomen, zoals ik heb gedaan*”. Eigenaardig kan hier vermeld worden, dat niet één der hulppredikers, (zie aant. 11), welke in de plaats van de verbannen leraars kwamen, ooit die kansel beklommen heeft. Na de omwenteling in 1689 heeft een Presbyteriaans predikant de deur geopend en voor een grote menigte gepredikt.

Het leven van Peden werd voortaan het leven van een zwerver. In 1666 werd een proclamatie tegen hem uitgevaardigd, omdat hij een veldgodsdiensttoefening had gehouden en de doop had bediend. Mocht hij weigeren om te gehoorzamen, zo zou hij als een oproerling beschouwd worden en zijn leven verbeuren. Hij bleef voortgaan en slaagde er in tot 1673 om aan de greep van zijn vervolgers te ontkomen, terwijl hij gedurende dien tijd zich voor een korte tijd in Ierland had teruggetrokken.

In dit jaar werd hij gevangen genomen, naar Edinburgh gevoerd, verhoord en daarna in de „Bass” opgesloten. Vijf jaren later werd het vonnis van „verbanning” tegen hem uitgesproken. Met bijna honderd anderen werd hij naar Amerika gezonden en zou niet dan op straf des doods naar Schotland terugkeren. Maar de Heere maakte de beraadslagingen van de vijand tot dwaasheid. Te Gravesend, in Engeland, werden alle gevangenen in vrijheid gesteld en keerden zij onmiddellijk naar hun geboorteland terug.

Kort na de slag van Bothwell Bridge begaf Peden zich opnieuw naar Ierland, daar hij pijnlijk getroffen was door deze noodlottige gebeurtenis. In 1682 keerde hij naar Schotland terug, maar vóór het einde van dit jaar begaf hij zich, veiligheidshalve, opnieuw naar Ierland. Onder verschillende vermommingen voorzag hij in zijn levensonderhoud; bij één gelegenheid verhuurde hij zich zelfs als arbeider en verrichtte handenarbeid. In 1685 kwam hij naar Schotland terug, klaarblijkelijk verlangend om in het eervolle lijden van het vervolgde overblijfsel te delen. Toen het schip, waarmee hij en anderen werden vervoerd, bewegingloos op het water dreef, bad Peden aldus: „*Heere, verwek een wind, span de zeilen, o God, en schenk ons een flinke bries; geef ons een vlugge en veilige overtocht naar het bloedige land, wat daar ook met ons moge geschieden!*” Terwijl hij bad, stak de wind op, vulde de zeilen en dreef het schip naar de haven.

Toen hij bij het aan wal gaan van zijn medereizigers afscheid nam, zeide hij: „*Mijn ziel beeft, wanneer zij denkt, wat er van Schotlands toegeeflijke, afvallige predikanten worden zal; zo waarlijk als de Heere leeft, niemand van hen zal verwaardigd worden om een nagel te zijn in Zijn heilige plaats of op te komen voor het koninklijk recht van Christus als Hoofd en Koning van Zijn Kerk*”.

In deze tijd ondervond hij veel merkwaardige bevrijdingen uit de handen van de

vijand. Eens werd hij nauw omsingeld door verscheidene ruiters en voetvolk. Hij was vergezeld van een aantal vrienden in de verdrukking. Toen in de loop van de vervolging een verhoging van de grond hem van zijn vervolgers scheidde, gebood Peden halt te houden en deed dit gedenkwaardige gebed: *„Heere, het is de dag, het uur en de macht van Uw vijand; zij kunnen niet ledig gaan, maar hebt u geen ander werk voor hen, dan om hen ons na te zenden? Zend hen achter degenen, aan wie U kracht wilt geven om te vlieden, want onze kracht is vergaan. Strengel hen om deze heuvel en breid de schoot Uws kleeds uit over Old Sandy (afkorting van Alexander) en deze nietige voorwerpen, en red ons alleenlijk ditmaal; zo zullen wij in gedachtenis houden en verkondigen tot lof van uw goedheid en meedogen, hetgeen u voor ons gedaan hebt”*. Een nevel bedekte de heuvel en Peden en zijn vrienden werden gered.

Toen het einde van zijn pelgrimstocht naderde, begaf Peden zich naar zijn geboorteplaats Sorn, naar een naaste bloedverwant, die daar woonde, maar kon echter niet dikwijls het huis van zijn vriend bezoeken. Veiligheidshalve liet hij een hol voor zich graven, terwijl een struik de mond van dit hol bedekte. Hier bracht deze lijder veel uren door in nauwe gemeenschap met de Heere. Dit hol was een Huis Gods en een Poort des Hemels. In deze plaats gaf Peden de laatste opdrachten aan zijn vrienden betreffende de zaak van Christus in het land.

Hij wenste ook, dat zijn vrienden zijn lichaam naar Ayrsmoss zouden vervoeren en het daar begraven naast het stof van Richard Cameron.

Enige tijd vóór zijn dood had Peden een belangrijk onderhoud met James Renwick. Sommige verkeerde voorstellingen betreffende deze prediker waren te vlug door Peden geloofd en waren de oorzaak geweest van veel vervreemding van gevoelen. Voor Peden overleed werd de sluier opgelicht. In de loop van het bezoek, dat Renwick aan Peden op diens verzoek bracht, werd de gehele zaak een onderwerp van gesprek. Het licht brak aan als de morgenstond. *„Alvorens gij gaat”*, zei Peden tegen het einde van het onderhoud, *„moet u voor mij bidden, want ik ben oud en ga deze wereld verlaten”*.

Na het gebed trok Peden Renwick naar zich toe en kuste hem, en zeide: *„Vriend, ik bevind u een getrouwe dienaar van uw Meester. Ga heen in diepe afhankelijkheid van de Heere en u zult eerbaar het strijdperk verlaten, wanneer veel anderen, die thans het hoofd opsteken, in de modder zullen verzinken en hun handen en klederen zullen bezoedelen”*.

Deze woorden werden gevolgd door een vurig gebed, zoals Peden alleen kon bidden, dat de God van Jacob Renwick een Hoog Vertrek mocht zijn, een beschutting ten dage des strijds.

Enkele dagen later ankerde deze door de storm geslingerde heilige in de haven van eeuwige rust.

Toen Peden in 1686 op zijn sterfbed lag, zeide hij tegen zijn vrienden, dat hij binnen weinige dagen sterven zoude: *„maar”*, zeide hij, *„veel dingen voorzeggende, welke enige tijd vereisen, voordat zij zullen bewaarheid worden, zo zal ik u een teken geven, hetwelk u zal bevestigen in uw verwachting, dat ze zo zeker gebeuren zullen, als degene die u reeds voor uw ogen vervuld hebt gezien. Ik zal ordelijk door u begraven worden, en als men mijn lijk laat rusten in het graf, waarin u het leggen zult, dan ben ik een bedrieger geweest, en de Heere heeft niet door mij gesproken; maar indien de vijand weinig tijd daarna komt, en het opgraaft en wegvoert en het op een schandelijke plaats begraaft, dan hoop ik, dat gij geloven zult, dat God Almachtig door mij gesproken heeft, en zo zal bijgevolg niet één woord op de aarde vallen”*.

Hij stierf ook weinige dagen daarna; en omtrent 40 dagen na de begrafenis, kwam een partij dragonders, die, gedwarsboemd in hun pogingen om Peden levend gevangen nemen, zijn lijk opgroeven en niet verre van daar te Cumnock onder de galg begroeven. Daar wacht het op het bazuingeklank van de Oordeelsdag, wanneer alle onrecht zal worden hersteld en het recht voor eeuwig zal zegevieren. „Dan zullen de rechtvaardigen blinken, gelijk de zon in het Koninkrijk huns Vaders”.

1. ZOEKENDE VRUCHT

VOORWOORD.

Velen zijn hier thans samengekomen. Het is nodig, dat ge uzelf onderzoekt, om welke reden u hier kwam. Sinds lang is het onze begeerte voor God geweest, om ons van u vrij te maken en thans zal Hij onze begeerte vervullen. Er zijn vijf zaken, welke ik u heb aan te kondigen.

- De eerste zaak is deze, dat een bloedig zwaard, een bloedig zwaard, o Schotland, de meesten van u in het hart zal treffen
- Men zal veel mijlen in Schotland kunnen reizen en niets ontwaren dan verwoeste plaatsen.
- Ten derde; de vruchtbaarste plekken, o Schotland, zullen in u zijn als de toppen der bergen.
- Ten vierde: vrouwen en kinderen zullen, o Schotland, in stukken worden gehouwen.
- Ten vijfde: Menige samenkomst, o Schotland, werd op uw bodem gehouden, maar eerlang zal de Heere in uw landpalen een gerichtsdag houden, welke u zal doen beven en sidderen! God heeft u, o Schotland, menige predikatie geschonken, maar weldra zullen Gods gerichten even veelvuldig zijn als deze kostelijke bijeenkomsten zijn geweest, waarin Hij Zijn getrouwe dienstknechten heeft gezonden om u in Zijn Naam te waarschuwen voor het gevaar van de Heere af te vallen en in het verbreken van alle plechtige beloften, waarmee Hij dit land aan Zichzelf verbonden heeft. De Heere zond een John Welch, een Patrick Semple, een Cameron en een Cargill, om het u te prediken, o Schotland.¹ Maar eerlang zal God tot u prediken door een bloedig zwaard; want de Heere zal niet één woord op de aarde laten vallen van hetgeen deze mannen gesproken hebben, die Hij uitgezonden heeft en gelast heeft deze dingen in Zijn Naam te prediken — ik zeg, niet één woord dezer mannen zal op de aarde vallen, maar zij zullen eerlang in vervulling gaan.

„Maar de landlieden, de zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam, komt, laat ons hem doden, en zijn erfenis aan ons behouden.”

Mattheüs 21: 38.

Dit is Schotlands zonde. Indien onze koning en onze edelen heden ten dage de Heere Jezus Christus in hun midden hadden in Edinburgh, wat zouden zij met Hem doen? Zij zouden Hem voorwaar aan de galg brengen, of nog erger, zo zij zulks konden beramen. Om welke reden Hij eerlang met hen zal afhandelen, met onze koning, onze edelen en een gedeelte van ontrouwe predikanten, over wie Hij eerlang wraak zal doen, zowel als over geestelijken en boosdoeners.

In de volgende plaats worden er vruchten van deze landlieden geëist. U zult zeggen: „Wat voor vruchten?” U ziet, het zijn vruchten op hun tijd. Thans worden, o Schotland, deze vruchten van u geëist. Deze vruchten, mensen, zijn niet zulke vruchten, waarmee u uw huur betaalt, als koren, hooi of dergelijke zaken, waar uw

---

¹ In het voorjaar 1679 werden Gabriël Semple, John Welch en Arnot door de Raad veroordeeld wegens het houden bijeenkomsten en beloofde een grote beloning aan allen die hen aanbrachten. Semple werd gevangen genomen in juli 1681.

harten op gesteld zijn. Nee mensen, het zijn vruchten op hun tijd. De plichten, die God dertig of veertig jaren geleden in Schotland van uw hand zou hebben geëist, hetzij prediken, bidden of Enkele andere geestelijke plicht, deze zal Hij thans niet in Schotland van uw of mijn hand eisen, nu zoveel van het bloed der heiligen is vergoten om deze waarheden te bezegelen, weke wij allen gehouden zijn te belijden, in Schotland en in al deze bij 't Covenant aangesloten landen. (zie aantekening no. 1 en 2)

Welaan, gij volk des Heeren in Schotland, er zijn sommigen uwer, die mij deze dag in de ogen zien. Ik doe een beroep op uw consciënties, of dit waar is of niet? Welaan, welke vruchten worden geëist? Wel, het zijn geloof en berouw, liefde tot God en gehoorzaamheid aan Zijn geopenbaarde wil, waarvan het merendeel van u zulke grote vreemdelingen zijn, alsof u nimmer het eeuwigdurende Evangelie had horen prediken. Welaan, volk van God, wat zult u doen en wat doet gij, wanneer er thans zulk een vreselijke toorn in Schotland aanstaande is? Hij is niet waard zijn plek in Schotland te beslaan, die thans niet de helft van zijn tijd bidt om te trachten de vreselijke gramschap af te wenden, die aan de deur staat om over ons arme vaderland uitgestort te worden. O, vrienden, u moest bidden onder uw ploegen en eggen, onder uw maaien en bij al uw anderen arbeid, ja, wanneer u eet en drinkt, bij uw uitgaan en ingaan en al uw andere bezigheden. Want het was nooit meer noodzakelijk dan nu! O, dat verhevene leven moeten wij deelachtig zijn om gemeenschap met God te oefenen! O mensen, Hij maakt de hemel liefelijk! Het is gemeenschap met God, dat de hemel uitmaakt. Zult u niet verlangen daar te zijn, o volk van God?

De woorden van onzen tekst verklaren, dat Hij vruchten van u wil hebben in deze landstreek, en van u, o Glenluce. Hij zond u eerst een kruimel, en daarna zond Hij menige getrouwe prediking van Zijn knechten, toen zij op de bergen verkeerden. En thans heeft Hij deze dag mij gezonden, om u te bevelen Hem Zijn vruchten te betalen. En o Glenluce, weinig heeft Hij van u ontvangen, waarom Hij veel verwoeste plaatsen in Schotland zal maken. Maar ik zal zeggen, wat het voor wieden, vervolgde martelaren, zal betekenen. Kronen, kronen van overwinning en glorie zult u eerlang dragen, en een overblijfsel van u zal bewaard blijven in al deze droevige dagen, die over u, o Brittanië en Ierland komen zullen!

Welaan, vrienden, ik heb u een tijding te boodschappen. Voor velen van u zal het noodzakelijk zijn uw testament te maken, want sommigen van u zullen niet lang meer in deze wereld leven. Vrede met God zal eerlang een goed testament zijn, mensen! Want Schotland zal gedrenkt worden in bloed. En dan, in die vreselijke dag der wraak, die komt over dit hoerachtige, afvallige land, omdat het God verloochend en Zijn Verbond verbroken heeft, zal het getuigenis van een goede consciëntie een vette maaltijd zijn, wanneer een bloedig zwaard op uw borst gezet kan worden. Dan zal vrede met God een goed testament helpen maken in die dag. „Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal”.

Wat voor heiligmaking is dit, vrienden? Ik zal u zeggen, wat het is. Het is niet zulk een mate van heiligmaking als Abraham, Mozes, David, of één van die grote achtenswaardige mannen bezaten. Nee arm volk, God zal minder van uw hand vorderen. Het is heiligmaking in beginsel, waaraan de Heere Zijn goedkeuring zal hechten. Het gaat niet om de hoeveelheid genade, maar het gaat om de zaak, die u verwacht en waarnaar u verlangend uitziert. Veel dingen kunnen u ontbreken, maar heiligheid mag u niet ontbreken. Vrienden, u kunt blind, lam, doof, arm en verachtelijk in de wereld zijn en veel dingen ontberen, en nochtans in de hemel komen; maar indien u heiligheid ontbreekt, zo zult u daar nimmer binnenkomen. Daarom smeek ik u, slaat

acht op deze dingen in zulk een dag als deze. Welnu, mensen, daar zijn veel hier deze dag uit verschillende plaatsen samengekomen: en u zijt allen hier gekomen, belijdende aanbidders van de levenden God en een gelovig volk te zijn. Doen laat mij thans een zestal soort mensen ter zijde stellen, die in werkelijkheid maar dode mensen zijn.

1. Degenen zijn dood, die onbekend zijn met de verlossingsweg en het plan der verlossing door het Verbond der verlossing, van alle eeuwigheid tussen de Vader en de Zoon tot stand gebracht. De zodanigen zijn allen dode mensen. U zijt allen onwetende omtrent het werk des Heeren in Schotland. En ik zou liever één van gindse martelaren, die op Christus' school in en door Clydesdale opgevoed wordt, aan mijn zijde zien dan honderd van de uwen. Want u hebt geen gewicht bij God, geen genade; u zijt geen scholieren op Christus' school en daarom maar dode mensen.
2. Een tweede soort dode mensen zijn zij, die een schoonschijnende belijdenis hebben, maar van binnen de witgepleisterde graven gelijk zijn en even verrot zijn als dode graven, en niets hebben dan een belijdenis en het werk der wedergeboorte niet kennen.
3. Een derde soort mensen liggen verzonken in de wereld. Zij kennen geen God dan de wereld, welke heerschappij voert in hun harten. U bent maar dode mensen. Indien iemand u bestraffen wil vanwege uw wereldsgezindheid en buitengewone begeerlijkheid, zegt u: o, maar wij moeten werken voor ons leven. Zou u willen, dat wij onzen handenarbeid lieten varen?" Maar ach, wereldse vrek en dwaas, die u zijt; heeft Christus niet gezegd: „Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid, en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden”. O, vrienden, wil God slechts vertrouwen en Hem geloven en Hij zal u bij al uw arbeid helpen. Vrienden, indien u dat Verbond met Hem wilde erkennen en Hem tot uw deel maken, zo zal Hij uw land ploegen, uw koren zaaien, uw koren maaien, uw koren verkopen en uw geld thuisbrengen. Ik zal u zeggen, vrienden, wat Hij doen wil; Hij zal zelfs, als het ware, uw kind wiegen, indien het nodig voor u was. Hij wil zo laag nederdalen als u verlangt, maar u moet het eenmaal met Hem eens worden, en dat op Zijn eigen voorwaarden en uw harten aan Hem overgeven.
4. Een vierde soort dode mensen zijn dezulken, die onbeschroomd en goddeloos, hetzij jong of oud, daar voortleven. U misbruikt uw tijd, waarin u God behoorde te dienen. U komt samen, huizen vol, om te dansen en te springen, jongelingen en jongedochters, met uw goddeloze, brooddronken vreugde en uw sterkbrandende hartstochten binnen u; en u meent vrijheid te hebben deze dingen te doen. U zult boos zijn, indien wij u *overspelers en ontuchtigen* noemen. Maar de Heere zal u als dezulken beschouwen; en indien u geen berouw krijgt, zo dient u werkelijk de duivel in uw lusten en deze zondige gangen. O mensen, is dit een tijd voor zulk werk, wanneer God dreigt om ons arme Schotland te verwoesten en te verlaten? U moest liever in rouw gedompeld zijn en tot God schreeuwen om een schuilplaats in zulk een vreselijke storm en droeve dagen, die Hij over deze afvallige, goddeloze en trouweloze landen zal brengen.
5. Een vijfde soort dode mensen zijn diegenen, die met de storm meegevoerd zijn en zich geschikt hebben en hun toestemming gegeven hebben aan de verbanning van Christus uit Schotland, door tegen Hem verbintenissen aan te gaan. Wat doet u, mensen? Indien Hij het niet wonderbaar komt te verhoeden, vrees ik, dat het papisme eerlang terug zal keren. De Paus komt terug om zijn pand, dat hij lange tijd geleden in Schotland achterliet, te zoeken en u helpt hem daarin trouw. Ik zal u meer zeggen, mensen, zo de Heere niet drie of vier offeranden had ontvangen

van het bloed der heiligen in Schotland, dan zouden wij op deze dag allen gebogen hebben voor hout en steen en snode afgoderij. Te Pentland, Bothwell en Ayrsmoss² (zie aant. no. 15, 16 en 17) heeft het bloed der heiligen gevloeid, die een getuigenis gaven tegen al de aanmatigheden en overweldingen, die gedaan zijn op Christus' kroon in Schotland. Een omstandigheid, die ons op dit ogenblik en het navolgende geslacht van goede dingen spreekt. De geslachten die nog zullen opstaan, zullen delen in de baren van het arme, verdrukte overblijfsel in Schotland.

Welaan, oude mannen en vrouwen! Wat zult u doen? Ik vrees, dat de storm u zal neervellen. Zult u uw leven en fortuin wagen om het met Christus eens te worden, o jongelingen en jongedochters in Schotland? En ik zal u een groot nieuws verkondigen, wat betreft de jonge mannen en vrouwen, die Hem in Schotland gevolgd zijn in de hevige storm en hun leven voor Hem hebben afgelegd. Uw pogen zullen hen aanschouwen op tronen, met kronen op hun hoofden en gekleed met klederen van overwinning, terwijl zij harpen en palmen in hun handen hebben.

En gij, jonge mensen in deze landstreek, indien de Heere er u toe roept, zo u het waagt Hem te volgen in deze storm en achter Hem blijft en vasthoudt aan de Waarheid, waarom men in deze dagen in Schotland vervolgd wordt, dan zal Hij u op tronen zetten en u zult met Hem oordelen en vonnissen, wanneer Hij de bloeddorstige Koning Charles II, de Raad en het Parlement, evenals de bloeddorstige hertog van York en onze goddeloze edelen en landheren, en verdorven predikanten in Schotland zal oordelen, die allen geverfd zijn met het bloed der heiligen en martelaren. O, mijn hart beeft, wanneer ik denk, wat er van de afvallige en zielvermoordende predikanten van Schotland worden zal! De kinderen van de heiligen, die de gevangenschap zullen overleven, in de dagen die komen zullen, zullen gereed zijn zulke predikanten bij een ontmoeting te stenigen. „Gij zult niet leven, dewijl u valsheid gesproken hebt in de Naam des Heeren”, Zach. 13:3. Daarom, bedenkt wat u doet, want er zullen droevige dagen in deze landen aanbreken als nooit te voren, in u, afvallig Schotland, voor uw meened en afval. Wij hebben alle reden te vrezen, dat God Zijn wijngaard aan een ander volk zal overdragen, aan betere landlieden, die Hem Zijn vruchten beter zullen geven dan wij in Schotland gedaan hebben.

Welaan, u die Gods volk zijt, ik weet dat u dit een harde tijding zult vinden; maar nochtans moet ik u dit verkondigen, dat ofschoon wij Hem getergd hebben om Zijn kandelaar naar een ander land te verplaatsen en Hij dreigt zulks voor een tijd te doen, nochtans, hoewel Zijn gelaat toornig is, er echter liefde in Zijn hart is; en Hij zal tot u, o Schotland, wederkeren. ***Daar zullen in Schotland roemrijke dagen beleefd worden als ooit te voren***, in weerwil van alle tegenpartijders, zoowel Koning, Raad en Parlement, als afvallige, goddeloze boosdoeners en geestelijken; ja, zelfs al de gebreken van Gods volk zullen Hem niet weerhouden Zijn arme, vervolgte vrienden in Schotland te bezoeken.

6. Een zesde soort dode mensen zijn degenen, die geen heiligheid des harten bezitten. Ofschoon u een belijdenis hebt, zijt u nochtans lichtzinnige, brooddronken belijders, onbekommerd over de toestand dezes tijds. Ik vrees, dat de duivel velen van u bevangen heeft, vervullende uw harten met hartstochten en afgoden. Wel, mensen, al de predikanten in de wereld kunnen u in deze toestand niet helpen. Christus Zelf moet dit doen, zoals Hij deed aan Maria Magdalena.

---

² Pentland 1666, Bothwell 1679, Ayrsmoss, 1680.

Want de duivel is even wezenlijk in u als hij was in deze vrouw. Maar ik vrees dat Christus velen van u verlaten heeft en afscheid van uw harten genomen heeft, dat Hij waarschijnlijk u niet meer zal berispen, totdat Zijn toorn op u zal nederdalen.

Ik weet niet, wat ik deze dag in uw midden moet doen, want het schijnt alsof de Bijbel voor de meesten van u een gesloten en verzegeld boek is, voor het grootste gedeelte der belijders in deze landen en dit geslacht. U was allen in het begin meinedig door u te schikken onder, het prelaatschap en het beluisteren van die vervloekte hulppredikers, (zie aant. 11) nadat u met de Heere een verbond had gesloten en gezworen en uzelf verbonden had tot het werk der reformatie. Zolang u geen berouw toont over die zonde, evenals treurt over uw overspel, hoererij, moord, diefstal, enz., zo zal het Evangelie u nooit enig heil aanbrengen.

Ik gelast u dit te geloven en u zult weten, dat de Heere mij gezonden heeft om u deze dingen aan te zeggen in dien dag, wanneer God u voor Zijn vierschaar zal dagvaarden. Doch wat u betreft, u lijders en verdrukten in Schotland, die God heeft verkoren om voor Hem een getuigenis af te leggen, de jonge mannen en vrouwen, die om Zijn Naam hebben geleden en die Hij naar de schavotten heeft gevoerd, uw toestand is „een vrouw, bekleed met de zon; en de maan onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren”. De martelaars in Schotland hebben thans de wereld onder hunne voeten. Indien Hij enkelen van u in deze landstreek gelast om uit te gaan en voor Zijn zaak te lijden, zo verloochent Hem niet. Hij heeft tot nog toe weinigen uit Carrick en Galloway genomen; maar wij weten niet, wat Hij doen zal.

Welaan, volk des Heeren, wacht met lijdzaamheid, en maakt er een gewetenszaak van, hoe u handelen zult. Want ik heb u een boodschap te verkondigen. Hij zal eerlang Zijn hand over al de bozen uitstrekken. Ja, Hij zal eerlang hun overblijfsel in Schotland afsnijden, ofschoon zij hebben gezegd als in de woorden van onzen tekst: „*Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem doden, en zijn erfenis aan ons behouden*”. En indien zij onzen Heere deze dag in Schotland hadden, zo zouden zij zeker aldus met Hem handelen. Maar ik zeg u: God zal het nageslacht van hen, die de grootste vijanden van onzen Heere zijn, afsnijden; en hun kinderen zullen omzwerven, bedelend om brood, en gebrek lijden en niets hebben om hun naaktheid te bedekken. En dit zal hun straf zijn: onze Heere zal niet alleen hen neerwerpen, vanwege het onrecht, dat zij Hem hebben aangedaan; maar Hij zal een teken van ongenoegen op hun nageslacht zetten, en geslachten in de toekomst zullen hen haten.

Maar wat u aangaat, arme en verbrijzelde discipelen van Christus, aan wie Hij genade heeft gegeven Hem in de storm te volgen, ik zeg u, dat genade overwinning is. Bij uw eerste bekering geeft de Heere u het ene eind van de lijn, maar Hij bewaart het andere eind in heerlijkheid en overwinning bij Zichzelf. Maar ten slotte wil Hij u allen in die plaats der heerlijkheid hebben.

En thans gelast ik u om u niet in te laten met enkele van deze verbintenissen (zie aant. 19) want zij zullen u verongelijken. Het is het merkteken van het beest. Zij die het beest aanbidden, en het merkteken aan hun voorhoofd ontvangen, of aan hun rechterhand, moeten hun deel hebben in de poel, die brandt van vuur en sulfer. En thans gelast ik u, niet te rade te gaan met predikant of belijder, edellieden of landheren, want zij zullen u allen de verkeerden weg raden. Het bloed van menige ziel in Schotland zal op hun schouders rusten. Want in deze dagen zijn onze vervloekte edelen en landheren, ja zelfs veel predikanten en belijders, zo ver weggezonden en afgevallen, dat zij voor niets zullen terugdeinzen; zij hebben allen God verlaten. Weet

wat wij lezen in 2 Tim. 3: 13 „Doch de boze mensen en bedriegers zullen tot erger voortgaan”. Terwijl deze voortgaan in hun afval van en goddeloosheid tegen de Heere, verlaten de martelaren de schavotten zingende, zich verblijdende en prijzende God, gaande naar de overwinning in de heerlijkheid, een getuigenis achterlatende tegen de goddeloze gangen van afval door hun onschuldig bloed te vergieten en deze landen in een droeve toestand over te laten.

Welaan, wanneer Gods gramschap zo nabij is, zo bid ik u, ziet toe wat u doet. Want eerlang zullen de oordelen over Brittanië en Ierland losbarsten en zal het land gedrenkt worden met bloed, en wij zullen samen vergaderd worden gelijk een kudde schapen op de helling eens heuvels in een stormachtige nacht, en de toorn Gods zal over deze landen uitgestort worden vanwege het vreselijk onrecht, dat Christus onder ons wordt aangedaan. En daarom wil ik u in getrouwheid waarschuwen. Als u verloren gaat, ik verzeker u, uw bloed zal op uw hoofden zijn! U zult tot een Akeldama, een akker des bloeds, gemaakt worden, en dan zullen twee stormen op een en dezelfde tijd over u losbreken:

1. De toorn Gods om u af te snijden.
2. Een ontwaakte consciëntie van binnen, en een bloedig zwaard om uw leven weg te nemen.

Waarlijk, het zal vreselijk zijn dit te verduren. En nu, o afvallige belijders van Schotland, ziet toe, hoe ge uw gaven gebruikt. Zorgt, dat de genade Gods u in deze droeven dag niet ontbreekt en bedenkt, dat algemene genade u niet kan helpen. Want het is geen geringe mate van gramschap, die thans over ons arme Schotland uitgestort wordt. Ik zeg u, mensen, u mocht u wel eens rekenschap geven van al uw doen en laten in zulk een ure van verzoeking en beproeving, wanneer zo veel belijders meegesleept worden met de storm; want alleen de Goddelijke onmiddellijke steun uit de hemel zal u in een stormachtige wind kunnen staande houden. Een Christen die al deze veertig jaren niet gevallen is, kan in één uur van vurige beproeving, bezwijken en Christus verloochenen. En dit moge ons allen doen beven en vrezen en vernederen voor de Heere. De Heere beware u voor een plotselinge, verrassende beproeving, waarvan er zoveel in onze dagen in Schotland voorkomen!

Maar voor de armen, verbroken gelovige, die in Zijn Naam en door Zijn kracht besluit stand te houden in de storm, heb ik een goede tijding te boodschappen. Christus is, om zo te spreken, evenzeer gebonden om u staande te houden, als u verplicht zijt om voor Hem te lijden, wanneer u er toe geroepen wordt. Al degenen, die deze één en twintig jaren³ voor Christus' zaak een getuigenis hebben afgelegd, zijn hiervan een klaar bewijs. Allen, jong en oud, zijn wonderlijk staande gebleven tot verbazing van alle toeschouwers en henzelf; ja, tot overtuiging van sommige der vervolgers zelf. Zij zullen allen tegen u getuigen, die voor de waarheid zijt teruggedeinsd of er voor zult wijken; en zij zullen een eeuwig blijvende getuige tegen u zijn.

Ja, ik zal u zeggen, die goddeloze en onbekommerde mensen zijt, er is geen druppel bloed der martelaren, hetwelk in Schotland vergoten is in deze droeve dagen van Sions verdrukking, vervolging en ellende, of het zal van uw hand geëist worden. U zijt degenen, die de heiligen vermoordt. Waarlijk, daar zijn velen van de zodanigen op dit ogenblik in Schotland, zowel mannen en vrouwen, en verdorven en onbezorgde predikanten en belijders, die God in Zijn toorn zal wegvagen, als een goddeloze koning, boze edelen, afvallige hovelingen, kerkdienaren en goddeloze geestelijken en

---

³ Vanaf ca. 1660

al hun huurlingen. God zal een duchtige opruiming onder hen houden. Moge de Heere het verhaasten op Zijn eigen tijd!

Maar ik wil u boodschappen, mensen, dat des Heeren komst tot dit land zeer vreselijk zal zijn! De Godvrezenden zullen onder de goddelozen vallen, vanwege onze meined en trouweloze handelingen met Hem in Zijn verbond. Daarom, maakt u gereed, want ik zal u op deze dag getrouw waarschuwen.

Ik bid u, schrikt toch eens op! Deze boodschap laat ik voor u achter, oude mensen, die aan de rand des grafs staat om een eeuwigheid aan te doen, en niet weet, welke uw eeuwige verblijfplaats zal zijn. O hoe verschrikkelijk, wat zal er van u worden, indien u sterft in een onverzoende staat met God. Gedenkt aan de reeds aangehaalde woorden, dat zonder heiligmaking niemand de Heere zal zien.

Maar evenwel is het, arme, verbroken gelovigen, zoals ik reeds eerder opmerkte, niet zulk een mate van heiligheid als die van Enoch, Abraham, Mozes, David of Enkele van deze achtenswaardige mannen, welke God van u zoekt. Het is heiligmaking in beginsel en het eens worden met het verlossingsplan in het Evangelie. En neemt u in acht, dat u uw ijver verdubbelt, en de genade Gods niet mist in deze ure van donkerheid, die gekomen is en nog meer zal komen over Schotland! Want het is een zeer droevig en vreselijk voorteken, dat de Heere op dit tijdstip bijna alle lichten in Schotland heeft uitgeblust. Daarom laat ik het voor u om te gedenken aan al de gevangenen in Schotland op deze dag in al de gevangenissen van Schotland, aangezien u dit in de groten dag zult moeten verantwoorden, en met hen in tijden van hun nood mee behoort te leven.

En wat u betreft, jonge mensen, ik geef u in overweging er zaak van te maken met Hem in een verbond te komen. Mogelijk zegt u: „Wij zijn nog jong en hebben tijds genoeg ons te bekeren”. Maar ik zeg u, dat de Heere geen andere roede behoeft om u te kastijden, dan om u dertig, veertig, vijftig, zestig of zeventig jaren in deze wereld te laten leven en u dan, indien u onbekeerd blijft, in de hel te werpen. Daarom benaarstig u zich!

En nu, mensen, de Heere haast Zich te komen en Hij heeft u in deze landen, en vooral u, o Schotland, toegeroepen met Hem één uur te waken, in Zijn lijden en verzoekingen, maar u hebt zulks niet gedaan, om welke reden gij, o Schotland, het doelwit van Zijn toorn zult worden; maar de twee andere lauwe, onverschillige landen zullen niet ontkomen, maar zullen de droesem van de beker Zijns toorns uitdrinken. Maar inderdaad, het bloed van het vervolgde overblijfsel, hetwelk vergoten werd als een getuigenis tegen de afval, spreekt het best tot u, o Schotland! Een overblijfsel van deze zal ontkomen en het zal een toonbeeld zijn van Zijn barmhartigheid, in al de uitstortingen van Zijn toorn, die over deze landen komen zullen ja zelfs zal er een overblijfsel in de andere twee lauwe landen, dat met Zijn zaak meegevoeld heeft, ontkomen; maar ik vrees dat er weinigen zullen zijn.

En thans, mensen, geef ik u deze zaken in overweging. Deze droevige tijding heb ik u verder mee te delen, dat ongeveer dertig jaren geleden een hele gemeente niet zo zwaar viel voor een getrouw predikant als thans één belijder. Ik ben bevreesd, dat de Heere heeft gezegd: „Bidt niet voor dit volk en voor degenen, die tot het zwaard zijn ten zwaarde en voor de honger, ten honger”. En God zal gewroken worden in deze afvallige landen en in het bijzonder in u, o Schotland. Van de koning tot de bedelaar zal er niemand ontkomen; en daarom, o volk van God, gaat in uw binnenste kamers, want ik vrees, dat er eerlang geen schuilplaats zal zijn.

Ik zal u meer zeggen, mensen! Ik ben bevreesd dat, voordat de storm voorbij zal zijn,

de dag over deze landen zal aanbreken, wanneer een bloedig schavot voor een goede schuilplaats zal worden gehouden; daarom gij, die Gods volk zijt, gelooft deze dingen en neemt ze ter harte, want u zult er zeker mee in aanraking komen.

En nu, volk des Heeren, heb ik u dit eveneens te boodschappen; u behoorde allen rouw te dragen over het feit, dat de vijanden van God in Schotland ons nimmer verpletterd zouden hebben zoals zij gedaan hebben, indien zij niet met ons kalf hadden geploegd. Zij hebben de kerke Gods in Schotland verbroken, en ons allen door deze zondige en afgodische „toelatingen” (zie aant. no. 22) vernietigd. Maar ik zeg u, dat de Heere hen, vanwege al hun sluwheid, die zij van hun meester, de duivel, hebben geleerd om zo veel predikanten en belijders achter hen mee te slepen als een zondige schuilplaats, van deze aarde zal wegvagen in een vloed van Zijn toorn, die voor de deur staat; hij zal zoowel vrienden als vijanden wegmaaien. Hij zal hen zo uitermate verbreken en doen ondergaan, dat het overblijfsel van Baäl met weerzin zal worden genoemd in Schotland of in Enkele van deze landen . ik bedoel afgoderij en Roomse kramerij, die weggevaagd worden met het bloed der heiligen, dat vergoten is en nog vergoten zal worden in Schotland en deze bij het Convenant aangesloten landen, voordat de storm voorbij is en voordat de Heere met ons afgehandeld heeft, vooral in u, o afvallig Schotland!

Maar evenwel zullen er glorieuze en heerlijke dagen, o Schotland, voor u aanbreken, in weerwil van duivelen en goddeloze mensen ja zelfs ondanks de gebreken en zonden van het afvallig geworden volk van God. Zij zullen het niet kunnen verhinderen, wanneer de Heere zal terugkeren. En daarom, volk van God, ik gelast u dit te geloven, want het zal u helpen uw bezwijkende harten te versterken in deze droeven storm, welken u moet doorworstelen.

En tenslotte, mensen, ik weet, dat het recht noch wettig is voor enige predikant of christen in Schotland om mee te doen met anderen, om binnenshuis te prediken en het open veld te verlaten.⁴ Het was beter voor ons, mensen, om in het veld te gaan met de knieën in de sneeuw, totdat wij tot op ons vel nat waren, dan te buigen voor de koning, Raad of één van hen; want ik weet, dat de Heere nimmer het werk en de arbeid zal zegenen van één dergenen, die hun vrijheid van hen hebben verkregen, hetzij prediker of belijder; maar zulke predikers en belijders zullen vervloekt worden en hun arbeid is vervloekt en vruchteloos. Dit is de hoofdinhoud van ons getuigenis, dat Christus is het Hoofd van de Kerk en Koning in Sion, hetwelk de zodanigen ontkennen. Is dit niet droevig en gevaarlijk, om er in toe te stemmen, dat Christus' kroon rust op het hoofd van een koning van deze wereld? En dit is de zonde, die deze drie landen zal doen Ondergaan. Niemand van welke rang ook, van de koning tot de bedelaar toe, zal ontkomen!

Predikanten en belijders en allen zullen door dit oordeel getroffen worden, want allen hebben gezondigd. Het grootste gedeelte heeft deelgenomen aan de zondige gangen om verdrukking te vermijden; maar zij zullen voor de Heere een oorzaak en middel zijn om een droevig lijden over ons te brengen, en dan zullen wij verdrukt worden met een kwade consciëntie te midden van de stormen, die komen zullen; een storm, naar ik vrees, die vreselijker zal zijn, dan waarvan ik spreken kan of waaraan u op dit ogenblik kunt denken.

En daarom, in de naam des Heeren beveel ik u deze zaken ter harte te nemen en allen te treuren en rouw te dragen voor de Heere vanwege de smartelijke zonden van alle rangen, van de hoogste tot de laagste, en te trachten een levendige indruk er van in uw

---

⁴ Zgn. indulgence; verdraagzaamheid

harten te verkrijgen voor de Heere. Wat mij betreft, ik acht dezulken gelukkig, die hun ogen gesloten hebben en het kwaad niet zullen aanschouwen, hetwelk over deze landen komen zal. De Bijbel, het Woord Gods, kan nauwelijks zijns gelijke geven; evenmin wordt er onder geslachten vóór of óp deze dag een gelijk beeld van onze zonden gevonden: en daarom, mocht u deze dingen ter harte nemen.

De Heere zegene het gesprokene aan u; want ik ben bevreesd, dat wij er allen mee van doen zullen krijgen, voordat de storm voorbij is, die zeker over deze landen zal losbarsten!

Veldbijeenkomst te Carrick in Galloway, 1682

2. ISRAËLS HOOP

„En wij hoopten” dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zou”. Lukas 24: 21a.

Maar is thans de Kerk van God in Schotland? Zij is niet onder de hoge geestelijkheid. Ik zal het u zeggen, waar de Kerk van God gevonden wordt. Zij is daar, waar een biddende jonge man of vrouw in de eenzaamheid gevonden wordt, daar is de Kerk. Een biddend volk zal de storm doorkomen. Maar velen van u in deze landstreek kennen zulke zaken niet. Het gewicht van de verbroken Kerk van God in Schotland bekommert u nooit. Het verlies van een koe, of twee of drie van uw beesten, of een slechte marktdag gaat u nader aan 't hart dan alle verdrukkingen en moeite van Gods Kerk in Schotland.

Welnu dan, arm schepsel, dat u voorgenomen hebt Hem te volgen, bid vurig, want indien er maar één zo gevonden wordt, Hij zal de tweede zijn; indien u met zijn beiden zijt, Hij zal de derde zijn. U hoeft niet te vrezen, dat het u aan gezelschap zal ontbreken onze Heere Zelf zal uw Gezelschap zijn. Hij wil zo laag tot u afdalen, zo u Hem zult volgen in deze krachtige storm, die thans over Zijn arme Kerk in Schotland waait.

Maar daar zijn sommigen van u, die hier thans gekomen zijn, die een volgende keer, wanneer u niet naar een vergadering als deze kunt gaan, weer naar hun huurlingen terug zullen keren. Neemt u in acht, mensen. Spot niet met God. Deze toegeeflijke predikanten zullen u evenzeer van Christus afvoeren als de hulppredikers. (Zie aant. no. 11).

Ongeveer 36 jaren geleden had de Heere een talrijke stoet van predikers en belijders in Schotland, maar één stormwind blies terstond zeshonderd van onze predikanten van God af en zij zijn nimmer tot Hem teruggekeerd. Ja, zelfs veel edelen, landheren en adellijke vrouwen volgden Hem toen, maar de stormwind woei de hoffelijkheid en minnarij der vrouwen in hun ogen en verblindde hen en maakte hun oren zwaar, en sindsdien hoorden zij nimmer Christus' liefelijke stem. Wee de afvalligheid van edelen, landheren, predikanten en belijders in Schotland! Stromen bloeds zullen er in Schotland vergoten worden; ja, eerlang zal het bloed van veel heiligen in Schotland vloeien. Maar het bloed van de martelaren zal het zaad zijn van een heerlijke, roemrijke kerk in Schotland. O mensen, wat zult u in deze landstreek doen? Christus' volgelingen in en door geheel Clydesdale, aan gindse zijde, hebben hun leven veil gehad voor God en hebben een getuigenis gegeven. Zij hebben de wetten van het vervloekte Parlement verbrand. Daar was in die landstreek, welke ik doorreisde, een arme weduwe, die velen van u beschaamd zou maken. Haar werd gevraagd, hoe zij het maakte in deze bozen tijd. Zij antwoordde: „Het gaat met mij zeer wel; ik krijg meer te genieten uit één vers van Gods Woord dan ik sinds langen tijd heb genoten. Hij heeft mij de sleutels van de provisiekast toegeworpen en mij bevolen mij te verzadigen”.

Was dit inderdaad geen Christin? O mensen, ik zou willen, dat ge u in acht neemt wat u doet, wanneer het bloed der heiligen zo overvloedig vergoten wordt.

Welnu, de opmerking, die u mee naar uw woningen moet nemen, is deze: o volk van God, de man of vrouw, die God zaligmakend komt bearbeiten, zal Hem nog steeds in een stormwind volgen. U weet, dat Maria Magdalena, waarvan in dit hoofdstuk

gesproken wordt, een vrouw was, uit wie de Heere op een morgen een legioen duivelen uitgeworpen had. Ik geloof, dat zij nooit vergeten heeft, wat haar te beurt was gevallen, totdat zij de heerlijkheid inging. Denkt u niet, dat het pijnlijk voor haar was dien morgen, toen zij Hem miste en een ledig graf aanschouwde. O, wat zou u gedacht hebben om deze arme vrouw door een bende soldaten te zien dringen? Maar dit was niet de zaak, welke haar bekommerde, evenmin de Romeinse wachter, die bij het graf stond, ook niet de zware steen, welke de mond des grafz bedekte, noch de beschuldigingen om op straffe des doods het graf aan te raken. Neen, neen, mensen, liefde tot God gaat dit alles te boven. Hij was haar Heere en zij kon er niet aan denken Hem te missen! De opmerking, die u mee naar uw woningen zou moeten nemen, is deze: Indien u goed van Jezus Christus hebt ondervonden, dan zou u door de hel willen gaan om het dichtst bij Hem te zijn. Degenen, die voor Christus in Schotland hebben geleden, weten dit het best. Een stormachtige, ruwe zee moesten zij weliswaar door, maar zij landden op een heerlijke en liefelijke kust, en de overste Leidsman van hun zaligheid was daar om hen hartelijk thuis te verwelkomen. O mensen, niet lang geleden had Christus in Schotland een aantal edele, eerbare mannen, die de bazuin aan hun mond zetten en van Zijnentwege waarschuwden. Hij had een Welch, een Welwood,⁵ een Cameron en een Cargill een edel gezelschap, die Zijn Naam in Schotland uitriepen. Indien het u werd toegelaten hen te zien en met hen te spreken, zo zouden zij u zeggen, dat het niets is om voor Christus te lijden. Zij allen blinken thans zo schitterend in heerlijkheid, dat u bevreesd zou worden hen te aanschouwen, met deze witte klederen en heerlijke kronen op hun hoofden en palmtakken in hun handen. Volgt snel, indien Hij u roept in Zijn Naam te lijden. Maar wat zal ik zeggen? Het merendeel van u weet niets van dit alles. Gij, die daar in uw zondige natuur verzonken ligt, zou er niet aan kunnen denken om in de hemel te vertoeven, ofschoon u er in waart. Neen, u zou duizend werelden willen geven, zo u ze had, om er weer uit te komen.

Welaan, ik zal u een goede tijding verkondigen: gelukkig zij, die rein door de storm zijn gekomen sinds het jaar 1650. Gelukkig zij, die bij Pentland, Bothwell en Ayrsmoss gezegevierd hebben. Gelukkig degenen, die op schavotten, galgen of in de zeeën omgekomen zijn, O, het bloed der martelaren zal in komende eeuwen het zaad van de Kerk in Schotland zijn! En ik zal u meer boodschappen: hoedt u welke gedachte u koestert omtrent de verdrukten! Zie toe, denkt niet dat zij ten onrechte geleden hebben. Koester geen afgunstige of harde gedachten van het volk van God, of omtrent hun toestand in hun zware verdrukking. Wat hen betreft, zij zijn de storm te boven en zijn de Jordaan bij laag water overgetrokken en zijn behouden aan gindse kant. Maar gij, predikanten en belijders in Schotland, die nog de storm moet doorworstelen, evenals de goddeloze hoop, een stormachtige zee zal uw deel zijn en u zult de verheffingen van de Jordaan ontmoeten!

Maar om tot de woorden van onzen tekst te komen, ik geloof dat de Heere verheugd was, om zo te spreken, (dit gesprek tussen deze twee mannen Zijn discipelen, aan te horen. Velen vragen naar de weg, die zij heel goed weten. Meen niet, dat de Heere onwetend was aangaande dit gesprek, alvorens Hij tot hen kwam. Nee, maar Hij vraagt om hun geloof te beproeven. Waarlijk, het ongeloof heerste zeer sterk in hen, evenals in het hart van veel huidige belijders in Schotland. Wij dachten, zo spraken

---

⁵ John Welwood had gezegd tegen een jongen, Andrew Ayton, toen hij op zijn sterfbed lag: "Bisschop Sharp zal binnenkort plotseling worden afgesneden; en jij zal de eerste zijn die dat goede nieuws in de hemel zal boodschappen". Op 3 mei 1679 werd Sharp vermoord en werd Andrew doodgeschoten toen hij op weg was naar een bijeenkomst, door soldaten die op zoek waren naar de moordenaar van Sharp.

zij, „dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zoude”.

Ik geloof, dat velen in Schotland het werk der Reformatie beginnen in twijfel te trekken, en het Verbond, hetwelk wij met opgeheven handen hebben gezworen, of dit het werk des Heeren was of niet. En de volgende zaak, die u zult betwijfelen, is of het werk Gods in uw eigen hart al dan niet waarachtig was. Wacht u voor dit atheïsme, volk van God. Uw atheïsme en ongeloof zullen u duur te staan komen. Zij zullen u het werk Gods in uw eigen harten doen in twijfel trekken. Deze twijfel zal geen goed gezelschap zijn in een storm, die wij eens in deze landen waarschijnlijk zullen treffen. Welaan, mensen, de goddelozen mogen thans vrij woeden, maar eerlang zal de Heere, Die rechtvaardig is, de touwen der goddelozen afhouden.

Wat heeft de verdrukten om Christus' wille deze twee en twintig jaren in Schotland doen volhouden? “Het is de gemeenschap Zijns lijdens”. Het is het vervullen van de overblijfselen van de verdrukkingen van Christus volgens het bevel des hemels. Wat mij betreft, ik zoek niets meer indien Hij mij beveelt te gaan. Hij beval er velen, sinds 1660 tot het jaar van de verbintenis te Pentland (zie aant. no. 15) om voor Hem te vertrekken naar schavot en galg, en zij zochten niets meer dan Zijn last uit te voeren. Zij gingen, en Hij hielp hen er door. Toen gebood Hij in 1666, te Pentland, zo velen om naar het veld te gaan en voor Hem te sterven, en zovelen om de schavotten te beklimmen en hun leven voor Hem af te leggen. Zij zochten slechts Zijn zending te volvoeren; zij gingen en Hij heeft hen doen volhouden.

Opnieuw beval Hij velen in 1679 te Bothwell (zie aant. no. 16) en in 1680 te Ayrsmoss, naar het slagveld te gaan en voor Hem het schavot te beklimmen. Zij wensten niets anders dan zijn bevel op te volgen en gingen. Deze lijdenskelk gaat rond, van Abel af tot dit jaar 1682 in Schotland toe. De Heere heeft die beker alle martelaren, waar Hij ook een Kerk in de wereld had, voorgehouden en hij zal aan de lippen komen van alle martelaren, die voor Christus zullen lijden, totdat het geschal van de laatste bazuin weerklinken zal.

Maar nochtans, volk van God, de heiligen zullen slechts van de rand van de beker drinken! Maar wees lijdzaam in het geloof, want de Heere zal de goddelozen, Zijn vijanden en uw vervolgers in Schotland de bitteren droesem van deze beker doen uitdrinken. zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: *Drinkt, en wordt dronken, en spuwt, en valt neder, dat u niet weder opstaat.* Geloof het, onze Meester zal deze drinkbeker doen voorbijgaan, de tijd in eeuwigheid verslinden, die grote bazuin doen schallen, en ... dan zullen hemel en aarde dadelijk in vlam gezet worden. O gelovigen, verlangt naar die grote en verheven dag; want hij zal een eind maken aan al uw droeve en smartelijke dagen.

Ik herinner mij een passage uit het leven van een groot keizer, die naar de strijd ging en op het gezicht van de talrijke menigte van vijanden, tot zijn generaal zeide: „Wat moeten wij doen, want hun aantal is veel groter dan het onze!”

De generaal antwoordde: „Wij zullen strijden onder het vaandel van onze vijanden en hen overwinnen”.

Laten zo de edele getuigen in Schotland. die om Christus' wille verdrukt worden, dapper en moedig strijden onder de schaduw van hun vervolgers, en aldus zullen zij hen overwinnen. Inderdaad heeft onze edele Leidsman der zaligheid, Jezus Christus, deze bloedige vervolgers in Schotland al deze 22 jaar overwonnen, meer door het geduldig lijden van de heiligen, en heeft heerlijker over hen getriomfeerd, dan indien Hij hen allen in een ogenblik had vernietigd.

Ja, het geduldig lijden van de martelaren, wier bloed zo rijkelijk vloeide, verkondigt Zijn heerlijkheid in het buitenland en vooral in deze landen. Ik herinner mij een arme weduwe, wier man te Bothwell sneuvelde. De bloeddorstige soldaten kwamen haar

huisje plunderen, terwijl zij zeiden, dat zij alles wat zij bezat, zouden meenemen, voedsel en deksel. Zij antwoordde: „'t Is mij goed, ik zal geen gebrek hebben zolang als er een God in de hemel is”. Dat was inderdaad een gelovige.

Welnu, wat Maria Magdalena betreft, van wie wij zojuist gesproken hebben, wat was zij, voordat Christus en zij elkaar ontmoetten? Wij lezen in de geschiedenis, dat zij voorheen in betrekking was bij de hoofdman van de burcht te Jeruzalem en een losbandig leven leidde. Wat wij wensen op te merken is, dat Christus Zijn liefde op haar richt en haar wenst te bezitten, hoe slecht zij ook was. U ziet, dat zij Hem in een grote storm volgt. Vrije genade ziet geen personen aan. Christus zal de slechtste en meest goddelozen van u niet verwerpen, als u Zijn uitverkorenen bent en Hem wilt volgen. Evenals Maria Magdalena heeft Hij ook u Zijn genade bewezen. Ofschoon u niet even wezenlijk als deze vrouw van de duivel bezeten waart, hebt u toch de een of andere overheersende afgod en afschuwelijke zinnelijke lusten gekend, die in uw hart ontstonden, u droevig kwelden en benauwden en dewelke Hij onderworpen heeft.

Maar hoe is het thans met onze vooraanstaande mensen in Schotland gesteld onze edelen, landheren en adellijke vrouwen? De storm deed hen spoedig Christus verlaten. Ik zal u zeggen, waaraan deze groten der aarde gelijk zijn. Zij zijn gelijk aan zo veel vrouwen, die op een kalme dag met een boot in zee gaan om zich te vermaken; zolang de zee kalm is en zij het land zien en geen gevaar vrezen, geven zij opdracht van land te roeien; maar wanneer de wind een weinig begint op te steken en de golven zich enigszins beginnen te verheffen en het land uit het gezicht verloren wordt, dan roepen zij uit: „Haast u naar de kust terug!” Evenzo volgden onze groten, edelen, predikanten, belijders en alle rangen in Schotland de Heere, toen de wind gunstig was; maar toen de storm opstak, verlieten de meesten Hem en zetten weer koers naar het naaste strand.

Maar vervolgde gemeente des Heeren, indien u maar een wijle met lijdzaamheid wacht, God zal eerlang afrekenen met Zijn vijanden. Er zijn in onze dagen thans maar weinig Uria's. De eerbare Uria wilde niet op zijn bed slapen, toen de Ark en het volk van God in het open veld vernachtten.

Gemakkelijkheid is nimmer goed voor de Kerk en het volk van God, want zij bereiken hun grootste bloei onder de droevigste vervolging. Dit is de ervaring van de Kerk en het volk van God in alle eeuwen geweest. O, hoe bracht gemakkelijkheid David eens ten val! Het was beter voor hem geweest, indien hij de ganse nacht in het open veld had verkeerd. Hij pleegde die avond niet alleen overspel en moord, maar meende Uria als vader van zijn onrechtvaardig verkregen zoon aan te wijzen. De ene boze daad maakt plaats voor een andere.

En zo is het eveneens gesteld met onze hoge geestelijkheid, verachtelijke afvalligen als zij zijn. Ik verzeker u, dat het de manier van veel hooggeplaatste geestelijken is, om bij alle boze stukken, welke zij bedrijven, zich te beroepen op de Bijbel en deze gebruiken om zich te rechtvaardigen. De geestelijken en raadslieden doen dit, zelfs wanneer zij de kinderen Gods veroordelen en hun leven wegnemen wegens het erkennen van de zaak Gods en de verbonden met Jezus Christus, en het opkomen voor de Koninklijke Regering van Christus in Schotland, waarvan deze ellendige afvalligen Hem beroofd hebben, en er in toestemmen dat het Hem in deze landen ontnomen wordt. Ik zeg, dat zij zich met deze handeling op de Bijbel zullen beroepen en beweren, dat Gods Woord hen daartoe machtigt, maar zij bedriegen zichzelf en bespotten de Heere door zulks te doen, waarom Hij zich eens aan hen wreken zal. Doch, mensen, zij handelen met de Bijbel evenals een scheepstimmerman doet met de

grote platen, wanneer hij een schip bouwt. Zij worden in het vuur gebracht en gebogen totdat zij aan hun bestemming beantwoorden. Maar doet gij niet alzo! Laat de Bijbel staan zoals God hem beschreven heeft en bedenkt, wat er geschreven staat in het laatste hoofdstuk der Openbaringen: „Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn; en indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens”.

O, die droeve afval, welken het gebrek aan een juiste waarneming dezer dingen in Schotland heeft veroorzaakt, sinds de jammerlijke stormwind over de arme Kerk begon te waaien! O, de veel verachtelijke huichelaars, die de Kerk van Schotland heeft voortgebracht! Zij zijn snode bastaarden. Zij verscheuren thans het vlees van hun moeder met hand en tand; en is dit geen onnatuurlijke zaak?

Waarlijk, indien iemand onzer een moeder had, die op sterven lag, zou het dan niet van liefdeloosheid getuigen, om weg te lopen en haar in de steek te laten? Zou het niet liefdevoller zijn om te blijven en haar hoofd in het sterven te ondersteunen? Maar onze predikers en belijders in Schotland hebben zulks niet gedaan. Zij zijn gevlucht en hebben hun stervende moeder verlaten. Zij zijn naar andere plaatsen gevlucht om een schuilplaats te vinden; zij hebben een toevlucht gevonden door toe te geven; sommigen hebben de wijk genomen naar andere landen onder voorwendsel het Evangelie te prediken. Maar de waarheid is, naar ik vrees, dat de Heere tenslotte zal zeggen, dat het alleen ging om het lijf te redden en om het lijden om Christus' wil te ontkomen, om welke redenen velen van hun zullen boeten. Daar was werk genoeg in eigen land, zij hadden thuis behoren te blijven bij hun stervende moeder. O zorgeloos Engeland en Ierland; de dag van uw wraak is aanstaande.

En gij, die om Christus' wille in Schotland smaadheid draagt en vervolgd wordt, ziet eens wat de vrome David zegt. David had in de wereld gemak, eer, vermaak; zelfs meer dan iemand anders, en de Heere zegt: „Ik heb u van de schaapskooi genomen, van achter de schapen; Ik heb u vreugde, een troon, een koninkrijk geschonken, en wat zou u meer verlangen?”

David zegt: „Het is waar; dat alles heb ik ontvangen. Maar dat alles is niet mijn deel. Ik zou er geen hoorn van een bok voor willen geven in vergelijking met die edele voldoening, die ik smaken zal in de morgen van de opstanding: ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken!”

Komt dan, u die verdrukt wordt om Christus, u zult ten spijt van allen een heerlijke bemoediging ontvangen. Wek uw hart op met deze dingen te geloven. De arme, gelovige, vervolgte Kerk van Christus in Schotland is thans een zieke lijder onder Christus' handen. Maar gezegend zullen zij zijn, die het voorrecht zullen genieten om te delen in de gezegende reformatie, die heerlijke reformatie van het jonkske, hetwelk deze barensnood hebbende vrouw zal baren! O, hoe verlangen wij deze roemrijke dagen te aanschouwen, die nog in Schotland komen zullen!

Eens verspreidde Schotland haar roem en heerlijkheid in alle landen rondom haar; thans zit zij neder als een weduwe en weinigen, die haar oprichten; maar nochtans zal haar Man haar niet verzaken, maar weer naar Schotland terugkeren; ***en Hij zal nog haar heerlijkheid in alle landen rondom haar doen verkondigen, en dat nog roemrijker dan te voren!***

Maar de volgende opmerking, die gij, naar ik zou willen, ter harte moet nemen is deze: een arme gelovige krijgt geen heerlijker toeknik van Jezus, dan wanneer het kruis het zwaarst op zijn schouders rust; want verdrukking en lijden is de gereede weg

naar de heerlijkheid. Dit was en is de ervaring van die ganse wolk van getuigen, die om Christus' wille geleden hebben, zoals zij kunnen bevestigen. Daarom bezwijkt niet op de weg wegens alles, dat die bloeddorstige tegenpartijders u kunnen aandoen.

En nu, volk van God in Schotland, is er nog een andere zaak, die ik u heb te verkondigen, namelijk: Ik zou willen, dat u voorbehoedmiddelen wilde ontvangen, want u wandelt in een verpestende lucht, en u bevindt u dicht bij het gevaar dan ge u wel bewust zijt. Indien iemand van u door een stad zou gaan, waar de pest vreselijk woedde, zo zou u naar iets zoeken om uw mond en neus mee te bedekken als een voorbehoedmiddel, ten einde uzelf te vrijwaren voor besmetting. Evenzo zult u dit eens in Schotland van node hebben.

Ik weet, dat u mij voor een dwaas houdt, wanneer ik deze dingen zeg, maar ik heb u in de Naam des Heeren te boodschappen, Die mij heden tot u gezonden heeft, dat het niet lang meer duren zal, of de levenden zullen niet in staat zijn om de doden in u, o Schotland, te begraven. Dan zult u menige mijl kunnen afleggen zonder enig huis te aanschouwen en niets dan verwoeste plaatsen ontwaren vanwege de twist des Heeren over het verbreken van het Nationaal Verbond en het onrecht, de Zoon van God in u, o Schotland, aangedaan! Dan zal het getuigenis van een goede consciëntie vette maaltijd zijn. Ik zou willen, o volk van God, dat u dit voorbehoedmiddel tegen die boze dag wilde ontvangen: ... Maar wast op in de genade en de kennis van onzen Heere Jezus Christus". Voorwaar, dit zou een uitnemend redmiddel wezen.

Welaan, volk van God in Schotland, ik heb u een goede tijding te boodschappen, maar zij is alleen voor de Godzaligen. Indien Hij u eens liefheeft, zo blijft Hij de Getrouwe. Goddelozen, loopt u hierop niet te pletter! Doch, volk des Heeren, wees niet te voortvarend in uw lijden en verdrukkingen, maar wacht totdat Hij u zeker er toe roept. Petrus zeide: „Meester, ik wil voor u sterven!” Maar Christus antwoordt hem: „Wacht, totdat Ik u er toe roep”.

En merkt in deze zaak op, dat niets minder dan een val een vermetel belijder zal vernederen. Daarom vernedert u voor de Heere! De apostel zegt: „Ziet toe en wacht u!” Evenzo zeg ik u: „Ziet toe en wacht u!” Veel kleine sloepen varen er in onze dagen door Schotland. Wacht u er voor, volk van God, dat ge u niet aan boord begeeft, want zij zullen u doen verzinken. Zij zullen u als veel zijwinden van Christus' kust doen drijven. Maar als u met lijdzaamheid wacht, o verdrukte en vervolgte kudde des Heeren, de Heere zal een Noordenwind over deze riethalmen verwekken, die hen zal doen opheffen uit hun inhammen en hen wegvagen, die Sion als een akker geploegd hebben.

Welaan, volk van God, verkondigt deze predikers, die gezwegen hebben op dit zondig geluid van de zondige bevelen dezer zondige overheid, dat zij ten volle toegestemd hebben, dat Christus Zijn kroon van het hoofd werd gerukt en geplaatst werd op het hoofd van een goddeloos mens. Dringt er bij hen op aan, nu de nood in Schotland zo groot geworden is, dat zij hun predikambt nakomen of anders neerleggen.

En nu, mensen, indien iemand van u in deze storm Jezus Christus zou willen verbeiden, onderzoekt eens hoe u met Hem in een verbond bent getreden en op welke voorwaarden u het met Hem eens zijt geworden. Maar ik geloof, dat er in deze dagen velen van u zijn, die dartele en weelderige jonge mensen gelijk zijn, welke snel samenkomen en huwen, maar nimmer zich afvragen hoe zij moeten huishouden en binnenkort tot armoede vervallen. Ik geloof, dat het met velen van uw die belijders zijt in dit geslacht, aldus gesteld is. U neemt uw godsdienst aan zonder te weten en u rekenschap te geven, hoe u er aan kwam. Ik zeg u, mensen, u zult niet langer

vasthouden aan Christus dan tot het ogenblik, dat een stormwind opsteekt; dan zult u Hem verlaten en Zijn zaak verloochenen. U hebt nodig toe te zien en u te wachten, want het zal op 't eind uw zielen verwoesten.

Maar de rechte wijze om met God in een verbond te treden is, wanneer Christus en de gelovige elkaar ontmoeten. De Heere geeft hem Zijn wetten, instellingen en bevelen; en Hij gelast hem geen klauw te doen achterblijven; nee, al werd hij in duizend stukken gescheurd. En de oprechte bondeling zegt: „*Amen*”.

Maar velen uwer, volk van God, zouden als dwazen het gehele kapitaal in handen willen hebben. Doch, indien dit zo ware, hoe spoedig zou u het verkwisten, evenals onze stamvader Adam deed. Adam kreeg het kapitaal in eigen hand, maar hij verspeelde het spoedig en verloor zijn gehele nakomelingschap. Maar thans heeft onze gezegende Tweede Adam ons kapitaal in bewaring en Hij beheert het op een betere wijze. O volk van God, Hij zal u geven, naarmate u behoeft, koperen of zilveren geldstukken; maar indien Hij iemand van u om Zijnentwil op het schavot brengt, zal Hij, als het ware, goud in uw handen geven. U zult niet behoeven te vrezen. Hij zal de kosten ten volle dragen.

Welaan, mensen in deze landstreek, eens zal men u gelasten deze vervloekte hulppredikers te gaan horen; wanneer men u gebiedt zulks te doen, onderzoekt eens Galaten 5 vers 19, 20. Ik zeg, let eens op deze Schriftuur en denkt bij uzelf, arme mannen en vrouwen uit deze streek, dat zulk een dwaas als ik ben u verkondigd heeft, dat het gaan beluisteren van deze goddeloze huurlingen u even vlug naar de hel zal brengen als afgoderij, overspel, toverij of enkele van deze zonden, welke in dit tekstwoord genoemd worden.

Maar welaan, vervolgde kudde, deinst niet terug voor het kruis, want het is de weg naar de kroon. Moeite en lijden zijn altijd het deel geweest der heiligen, en namen gelijken aanvang met genade. Abel kreeg eerst het kruis en velen zijn hem sindsdien gevolgd, en hebben de kroon verworven.

En nu, volk van God, wat zult u doen? De paus en de papisten te Rome verheugen zich en ontsteken vreugdevuren. Zij zijn verblijd, dat Engeland, Schotland en Ierland weer tot de schoot der oude moederkerk (zoals zij zichzelf noemen) terugkeren. Wat doet u, o volk des Heeren? O, als er zulk een gezelschap als Esther en haar jonge dochters gevonden werd. Toen was er eveneens een bloedig besluit, zoals er thans veel in Schotland uitgevaardigd zijn. Volk van God, hoedt u voor het aanzitten met de goddelozen; want indien u zulks doet, het zal u moeilijk vallen weer terug te keren; want deze vervloekte geestelijken, die uit eigenbelang zich schikken naar de heersende mening, worden, wanneer zij eenmaal met de vijanden samengaan en met hen afvallig worden, zo door de duivel onderwezen, om de veel vervloekte veranderingen, die zij ondergaan, te verdedigen, dat zij vanwege hun bedriegerijen nauwelijks overtuigd kunnen worden en aldus gaan zij ten onder en velen zullen verzinken in de put dezer eeuw.

Welaan, volk van God in Schotland, wat zult u doen? O, bidt vurig, maar ik zeg u, al zou u niet bidden, toch zal de Kerk van Christus in Schotland bevrijd worden. Het kermen der martelaren, het zuchten der gevangenen, het onschuldige bloed van Zijn volks, het gehuil van zoveel weduwen en wezen in Schotland zullen Christus doen opstaan. Het vertrappen Zijner heerlijkheid en het rukken van Zijn kroon van Zijn hoofd zullen Christus doen verrijzen. Och, dat er gebed gevonden werd om met Hem te worstelen en dat oud en jong Hem smeekten om op te staan! O, dat Hij ons zulk een bewijs van Zijn liefde wilde schenken, als Hij deed aan Zijn volk in Egypte!

U weet, dat Hij Mozes uitzond naar Egypte om Zijn Kerk te verlossen. Mozes wilde niet gaan. „Nee”, zegt Mozes, „ik ben niet wel ter tale”.

De Heere zegt: „Alzo zult gij tot de kinderen Israëls zeggen: Ik-zal-Zijn heeft mij tot u gezonden”.

„Wel”, zegt Mozes, „zij zullen mij niet geloven”.

Maar de Heere zegt: „Zegt tot hen, dat Ik als God de Almachtige aan hun vaders ben verschenen, maar met Mijnen Naam Heere (Jehovah) ben Ik hun niet bekend geweest”. Dat is een nieuwe Naam, die Ik u van Mijzelf gegeven heb, en daar Ik u die nieuwe Naam gegeven heb, die Ik nooit te voren aan iemand mededeelde, zegt daarom tot Mijn volk in Egypte, dat voordat zij verlost worden, Ik datgene zal doen, hetwelk Ik nooit sinds de schepping der wereld gedaan heb.

„Welnu, het woord Jehovah of Heere beduidt in het oorspronkelijke zowel Gods eeuwig zijn in Zichzelf als het geven van een aanzijn aan andere dingen en het geven van een aanwezen of vervulling aan Zijn eigen beloften en bedreigingen, d.i. „Ik zal zijn, Die Ik zijn zal”.

Maar ik weet, dat sommigen van u betwijfelen, of dit op Schotlands toestand van toepassing kan zijn. Ja, mensen, de Heere leeft en alvorens Hij Schotland bevrijden zal, zal Hij een wonder werken, dat Hij nog niet eerder verricht heeft.

Welaan mensen, zou u willen weten, of u op een rechte wijze meevoelt en meelijdt met het verbroken werk Gods in Schotland? U moet onderzoeken, of deze zaak uw gedachten in beslag neemt, wanneer u neerligt, en wanneer u opstaat en de ganse dag, wanneer u uit en ingaat; indien dit zo is, dan is het een goed teken. U weet, toen Nehemia bij de gevangenen in Babylon vertoefde, droevig gestemd en zwaarmoedig vanwege de verwoestingen der Kerke Gods, deze man op zekeren dag enkele mannen uit Juda ontmoette. Toen zij hem vertelden van de verwoesting van Jeruzalem, en van de plaatsen, waar hun vaders God verheerlijkten, en hoe de muren van Jeruzalem verscheurd waren en haar poorten met vuur verbrand, en het overblijfsel van 's Heeren volk in schande, ellende en versmaadheid leefden, deed zulks Nehemia neerzitten en wenen en rouw bedrijven en vaste en bad hij voor het aangezicht van de God des hemels.

Welnu, mensen, een grote menigte trok met de Kerk uit Egypte. Een menigte vermengd volk volgde naar de Rode Zee. Om welke reden? Het was, omdat zij veel wonderen in Egypte gezien hadden. Maar zij gingen niet over de Jordaan; zij vielen in de woestijn en stierven om hun zonden. Hun harten waren niet recht voor God, zoals het met velen in dit geslacht het geval is. Ik verzeker u, dat ongeveer 30 of 40 jaar geleden de Heere een groot aantal predikanten en belijders in Schotland had, die Hem volgden, toen de dag schoon was; maar toen de storm opstak, werden het maar weinigen. De predikers verlieten Hem en namen hun toevlucht onder de vleugelen van de vijand; en veel belijders volgden hen uit gemak en liefde tot hun lichaam. Maar wacht nog een weinig, volk van God, en de Heere zal hen eens doen opschrikken. Maar ik vrees, dat wanneer God komen zal, om appèl te houden in Schotland, Hij veel lege plaatsen zal vinden: dode predikers, dode belijders en dode mannen en vrouwen, al wandelen zij op hun voeten.

Welaan, mensen, indien u Hem wilt volgen in deze stormachtige wind, vernedert u en verloochent uw eigen zaken. Ziet toe, wat u doet, want het is een eigenaardige tijd, waarin wij leven.

Thans, nu Hij als het ware de graafschappen van Schotland doortrekt en tot deze man en die vrouw zegt: „Gaat, verzegelt Mijn waarheden met uw bloed”. Tot nog toe heeft Hij weinigen uit Galloway of Carrick tot het schavot geroepen om van Hem te

getuigen. Ik zou denken, dat wij als de rest van het koninkrijk gerekend worden en nochtans weten wij niet, wat gebeuren zal. Ik bid u, indien Hij komt om van iemand van u een getuigenis te eisen, verloochent Hem niet; want Hij verloochende niemand van Zijn uitverkorenen.

En nu, mensen, laat ik deze waarheid voor uw rekening. Ik durf u vanwege mijn eigen ziel niet te vleien, niet wetende, hoe spoedig u en ik voor Gods rechterstoel gedaagd mogen worden. Ik gelast u geen gemeenschap te hebben met deze huurlingen van predikanten noch met die vervloekte alleenheerschappij, welke zij voorstaan, want het zal naar hun ondergang leiden. En ik bid u toe te zien, wanneer er zoveel dwalingen in het land zijn. Worstelt met God, dat Hij u staande houdt en standvastig doe blijven in uw oordelen en in uw hart vastklevende aan het werk der Reformatie. En wat deze predikanten betreft, die de „toelating” hebben aanvaard; ofschoon zij enkele waarheden verkondigen, nochtans achtervolgt de Geest des Heeren hun prediking niet om deze te zegenen; want wat zij uit het Woord prediken is niet gepast voor deze tijd; zij laten waarheden weg in deze tijden van verloochening, zoals deze zijn, waarin wij leven.

En nu, volk des Heeren, ik heb u dit te boodschappen en zó verlaat ik u, dat er nog even roemrijke dagen in Schotland zullen aanbreken als ooit te voren. En de kinderen van de vervolgte gemeente zullen het begin vormen van een roemrijke kerk in Schotland, en zullen zó ijverig bevonden worden voor de aangerande waarheden Gods, dat zij bereidwillig zullen zijn, indien zij deze predikanten, die Gods werk verraden hebben, zullen ontmoeten; ik zeg, zij zullen gereed zijn om hen te stenigen; en dan zal bewaarheid worden: „Zij zullen geen haren mantel aandoen, om te liegen”, zoals zij nu in Schotland en in al deze landen gedaan hebben.

De Heere Zelf zegene deze zaken aan uw harten, en make u standvastig, dat u niet meegevoerd wordt met de afval der tijden en met deze huurlingen, die als Demas de weg des Heeren verlaten hebben. De Heere Zelf doe u deze zaken overwegen en overtuige uw harten, opdat u waakzaam en standvastig moogt bevonden warden tot de dag van Zijn komst. *En de Heere, Die machtig is om u voor struikelen te bewaren, zij de lof tot in der eeuwigheid! Amen.*

RICHARD CAMERON

Levensbericht

Richard Cameron werd + 1648 geboren in Falkland in het graafschap Fife. Men toont de voorbijganger nog steeds het huis, waar hij het eerste levenslicht aanschouwde. Zijn vader was een koopman, die al het mogelijke deed om zijn zoon een goede opvoeding te geven. Hoe vurig evenwel de begeerte van de vader geweest moge zijn, toch zal hij waarschijnlijk weinig gedacht hebben aan de vooraanstaande plaats, die zijn zoon bestemd was in te nemen in de zaken, welke zoowel de Kerk als de natie zelf betroffen. Evenmin had hij zich ooit voor ogen kunnen stellen dat treffende en roerende schouwspel in de gevangenis te Edinburgh, toen hem het hoofd en de handen van zijn geliefden zoon Richard werden vertoond. die door de wrede vijand waren meegevoerd van Ayrsmoss, alwaar Cameron in 1680 sneuvelde. Ontroerende ogenblikken, toen de bejaarde vader het hoofd en de handen van zijn kind kuste uitriep. *„Ik herken ze; zij zijn van mijn zoon, van mijn eigen lieve zoon; het is de Heere; Zijn wil is goed; Hij kan mij en de mijnen geen onrecht doen; immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens”*.

Richard Cameron bleef veel jaren verbonden met de Episcopale kerk. Gedurende enige tijd was hij schoolmeester en voorzanger bij de hulpprediker van Falkland (zie aant. 11) en woonde hij de diensten bij van die predikanten, welke zich geschikt hadden in de zondige gewoonten van de tijd.

Eens werd hij evenwel gedrongen één van de uitgeworpen predikers tijdens een veldgodsdienst oefening te beluisteren. De prediking werd gezegend tot ontwaking der ziel en verlichting des verstands. Hij werd getrokken met mensenzelen en touwen der liefde. Door de Geest der Waarheid werd zijn geest verlicht om het zondige van de bisschoppelijke kerkregering en het schriftuurlijk karakter van de zaak der vervolgdten te ontdekken. Zijn ziel ontvlamde om te getuigen tegen de onrechtmatige aanspraken van de koning en op te komen voor de koninklijke rechten van de Gezalfde des Heeren. Hetgeen hem gewin was, heeft hij om Christus' wil schade geacht. Uit oorzaak van de behandeling, waaraan hij blootgesteld was door zijn vroegere vrienden, werd Cameron genoodzaakt zijn geboorteplaats te verlaten om er nooit weer terug te keren.

Cameron begaf zich daarop naar het Zuiden van Schotland, waar hij in aanraking kwam met John Welch, de predikant van Irongray. Destijds waren Welch en andere getrouwe leraars gedwongen het ambt in hun gemeenten neer te leggen, 1662, aangezien zij zich niet konden verenigen met de bisschoppelijke kerkregering, ingevoerd door koning Karel II. Evenwel bleven deze uitgeworpen predikanten in het open veld hun godsdienst oefeningen houden. Het was in dit verband, dat er een onverbrekelijke band van vriendschap gelegd werd tussen Welch en Cameron.

Daar Welch oordeelde, dat Cameron met rijke gaven versierd was om als gezant van Christus goede diensten aan de kerk te bewijzen, drong Welch er bij Cameron op aan, een machtiging tot het leraarsambt te aanvaarden. Nadat Welch en anderen herhaalde malen hierop hadden aangedrongen en veel bezwaren waren opgelost, besloot Cameron zich te laten machtigen. Te Haughhead in Teviotdale zonderden Welch en Semple hem plechtig af tot de dienst der prediking van het heerlijk Evangelie.

Het was geen geringe zaak om zich destijds te laten ordenen door de uitgeworpen predikanten en openlijk een op de voorgrond tredende pleitbezorger te worden van de zaak der vervolgdten. Maar Cameron wist goed, dat zijn Meester niemand voor zijn

eigen rekening tot de oorlog uitzond. Toen hij begon te prediken, nam Cameron herhaaldelijk de gelegenheid waar om zijn stem te verheffen tegen de „toelatingen” (zie aant. 22) en andere zondige gewoonten van de tijd.

Om deze reden werd Cameron op verscheidene vergaderingen der „toegeeflijke” predikanten gedagvaard en werd hem verzocht zijn kwetsende wijze van prediken na te laten. Na menigvuldige protesten en bedreigingen zwichtte Cameron ten laatste en werd hij overreed om te beloven voortaan over deze zaken te zwijgen en niet langer uit te varen tegen degenen, die de toelatingen hadden aanvaard. Dit was een zondig ogenblik voor Richard Cameron. Hoe menige zucht heeft hij over deze daad geslaakt en hoe menige traan heeft hij over deze stap gehuild.

Cranmer placht dikwijls naar de hand te zien, waarmee hij zijn herroeping ondertekende en te zeggen: „Die onwaardige hand”. Toen deze op de brandstapel stond, stak hij het eerst die onwaardige hand in de vlammen. Met een hartelijk berouw mocht eveneens Cameron gedurig terugdenken aan die onwaardige belofte om niet de vollen raad Gods te verkondigen. Jaren later, toen hem gevraagd werd, „ waarom hij zo zwaarmoedig was, antwoordde hij: „Die ongelukkige belofte heeft mij zwaar gedrukt en om deze oorzaak zal mijn lichaam eens de wildernis bemesten”.

Niet op zijn gemak en niet wetende, hoe hij onder die ongelukkige belofte de tijd zou doorkomen, besloot Cameron op het einde van 1678 naar Holland te gaan. Daar ondervond hij de vertroostende en sterkende gemeenschap met een aantal uitgebannen Schotse leraars, onder wie Mac-Ward een vooraanstaande plaats innam. De gesprekken van Cameron en zijn bekwaamheden als prediker legden veel banden van hechte vriendschap. Hij koesterde een sterke begeerte om naar zijn geboorteland terug te keren en des te vuriger te strijden voor de Koninklijke rechten van Christus wegens zijn zondige toegeeflijkheid. Hij was besloten om zo mogelijk het onheil te herstellen, hetwelk zijn zonde gebracht had over de zaak, welke hij niettemin met zijn ganse hart liefhad de zaak van eeuwige gerechtigheid. Bij zekere gelegenheid zeide Mac Ward tot Cameron: „Richard, de openbare standaard des Evangeliums is nu in Schotland gevallen; en als ik enigszins de mening van de Geest ken, zijt u geroepen om, nadat u door ons in uw ambt bevestigd zult zijn, weder naar huis terug te keren, en de gevallen standaard weder op te richten. Maar voordat u uw handen aan dit werk slaat, zult ge u tot de veldpredikers wenden en hen hartelijk uitnodigen met u te gaan; en indien zij niet willen, ga dan alleen en de Heere zij met u!” Dienovereenkomstig werd hij geordend en in 1679 bevestigd in de Schotse Kerk te Rotterdam.

Ds. Brown leidde de dienst en Ds. Mac Ward en de bekende Johannes Koelman namen deel aan de handoplegging. Toen Brown en Koelman hun handen reeds teruggetrokken hadden, liet Ds. Mac Ward de zijne nog rusten op het hoofd van Cameron en sprak deze merkwaardige woorden: „Aanschouwt, alle toeschouwers, hier het hoofd van een getrouwen prediker en dienstknecht van Jezus Christus, die hetzelfde zal verliezen om de zaak van zijn Meester; dit hoofd zal ten toon gesteld worden voor zon en maan, en voor de ogen der wereld”.

In het voorjaar van 1680 keerde Cameron naar Schotland terug. Het vuur der vervolging woedde in hevige mate. Cameron bezocht verscheidene veldpredikers, maar slechts twee stonden openlijk aan zijn zijde Donald Cargill en Thomas Douglas. Na een ernstige en langdurige beraadslaging besloten zij een verklaring voor te bereiden en uit te geven. Op 22 Juni 1680 verschenen Richard Cameron en zijn broeder Michaël met een kleine troep gewapende mannen in de straten van Sanquhar en plakten hun *Verklaring* aan het kruis.

„Hierbij verzaken wij”, zo luidde het stuk, Stuart, die deze voorleden jaren op de troon Brittannië geregeerd, of liever getiranniseerd heeft, hebbende geen recht tot of aandeel in de Kroon of Regering van Schotland. Wij verklaren hierbij de oorlog tegen zulk een tiran en usurpateur en tegen allen, die van deze praktijken zijn”.

Ongeveer acht jaren later werden de beginselen van deze Verklaring door de natie grotendeels aanvaard; het huis Stuart werd van de troon verdreven en Willem III werd tot koning gekroond.

Niet minder dan 1000 merks werden uitgelooft voor hem, die Cameron gevangen nam. Vluchtend en vervolgd het land doortrekkend, greep Cameron iedere gelegenheid aan om het Evangelie te prediken en de Sacramenten te bedienen. Onmiddellijk na zijn verschijning te Sanquhar begaf hij zich naar New Monkland, en predikte daar over de toepasselijke tekst: „En die man zal zijn als een verberging tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed”. Een andere keer over: „En u wilt tot Mij niet komen, opdat u het leven moogt hebben”, onder welke predicatie het merendeel der hoorders in snikken uitbarstte.

Bekend zijn ook zijn prediciën over „Hebt u die gezien, die mijn ziel liefheeft?” en „Het heeft u bedorven, o Israël, want in Mij is uw hulp”.

De laatste predicatie hield hij bij Drumclog, te Avondale. De tekst was uit Psalm 46: „Laat af, en weet dat Ik God ben; Ik zal verhoogd worden onder de heidenen; Ik zal verhoogd worden op de aarde”. In de loop van deze predicatie uitte hij deze woorden: „Laat Christus regeren; dat is een Banier, Die de troon van Brittannië zal omverwerpen en alle tronen van Europa, die de Zoon niet willen kussen”.

Cargill was bij deze predikatie tegenwoordig en hij en Cameron kwamen overeen, dat zij elkander op de tweeden Zondag daarna te Darmead ontmoeten zouden. Eer die dag aanbrak, was Cameron een zaliger ontmoeting beschoren; en Cargill, grotelijks beroofd, predikte over 2 Sam. 3: 38 „Weet u niet, dat te deze dage een vorst, ja een grote in Israël gevallen is?”

De laatste nacht van zijn leven bracht Cameron door in het huis van een vriend te Meadowhead aan het water van Ayr. Des morgens, toen hij zich waste, bekeek hij aandachtig zijn handen en zeide: „Dit is de laatste maal, dat zij gewassen worden; het is nodig, dat ik ze was, want zij moeten door velen gezien worden”. Toen één der aanwezigen begon te wenen, zeide hij: „Ween niet over mij, maar ween over uzelf en de uwen, en over de zonden van een goddeloos land, want veel droevige, jammerlijke en smartelijke dagen zijn aanstaande”.

Het was die dag 22 Juli 1680. Bruce van Earlshall was met een groot aantal dragonders, wel honderd en twintig in getal, in de nabijheid, daar hij vernomen had, dat Cameron zich in deze streek bevond. Bij Cameron waren slechts 60 mensen, de meesten kwalijk tot de strijd toegerust. Maar vluchten was onmogelijk; de vijand moest men ontmoeten. Cameron verzamelde zijn mannen rondom zich en tot drie malen toe bad hij: „Heere, spaar het groene en neem het rijpe!” Daarop zeide hij vastbesloten tot zijn broeders: „Komt, laten wij strijden tot het einde, want dit is de dag, waarnaar ik verlangd heb en de dag, waarom ik gebeden heb, om te mogen sterven strijdende tegen de openbare vijanden van de Heere; dit is de dag, waarop wij de kroon zullen verwerven”. En tot de overigen zeide hij: „Vat allen moed, om tot het einde toe dapper te strijden, want voor allen uwer, die heden vallen zullen, zie ik de poorten des hemels wijd geopend om u te ontvangen”.

Cameron's helden hielden manmoedig stand, weigerend terug te deinzen voor de overmacht, door welke zij tenslotte werden overweldigd. Toen de slachting over was, werd Cameron's lijk op de grond gevonden. Het hoofd en de handen werden

afgehouden en door de terugtrekkende dragonders naar Edinburgh gevoerd en aan de Raad overhandigd door één, die, hoewel een vijand, sprak: „Hier zijn het hoofd en de handen van een man, die biddende en predikende leefde en biddende en vechtende stierf”.

Cameron was een edelen dood gestorven en had de martelaarskroon ontvangen. Op zekeren dag, toen de oude Alexander Peden bij het graf van Cameron was neergezeten, riep hij uit: „O, dat ik bij Richie (= Richard Cameron) ware!”

Richard Cameron, de leeuw van het Covenant, verdient een eerste plaats in dat edele leger van martelaren, die overwonnen hebben door het bloed des Lams, en het woord van hun getuigenis, en hun leven niet liefgehad hebben tot de dood toe.

Op Cameron.

*Rouwt om deze held, o landen,
In wie voortkwam deze zoon!
Cameron, zijn hoofd en handen
Hieuw men af tot smaad en hoon.
Ayr, één van de Schotse waat'ren,
Ruiste langs zijn kil gebeent'
Daar ontzield door zijne haat'ren.*

*Cameron door veel beweend,
Ach, wie moet het hoofd niet buigen!
Maan en zon, u hebt 't aanschouwd!
En waarachtige getuigen,
Richard, hebben 't u ontvouwd.
Onderzoekt in ernst zijn werken
Niemand heeft iets aan te merken.*

S.S.

4. Jezus Christus het Voorwerp der gelovigen

„Hebt gij Dien gezien, die mijn ziel liefheeft?”. Hooglied 3:3b.

Er is niemand op aarde, die zó'n grote vreugde kent als een gelovige. Er is ook niemand op aarde, die zo'n grote smart kent als de gelovige. Wanneer de gelovige ondervindt, dat de Heere Zijn aangezicht over hem doet lichten, dan kent hij meer blijdschap in zijn hart dan de goddeloze, wanneer zijn koren en most vermenigvuldigd zijn. Maar het is zo droevig, dat zo weinigen dit bij ervaring weten. Wanneer de Heere evenwel Zijn aangezicht verbergt en zich terugtrekt, is het voor de gelovige niet om uit te houden, zoals wij gewoon zijn ons uit te drukken. Dan is er voor zijn gevoel geen smart als zijn smart. Psalm 13: 3 „Hoe lang zal ik raadslagen voornemen in mijn ziel, droefenis in mijn hart bij dag?”

Dit kunnen wij eveneens opmaken uit het voorgaande hoofdstuk, Hooglied 2. Daar mocht de bruid haren Liefste vastgrijpen. Wel, wat zegt zij? „Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijne banier over mij”. In één woord vertelt zij u wat dat is „De liefde is Zijn banier over mij”. Wat wil dat zeggen? Wel, het is zulk een genieting van Hem in haar ziel, dat zij dreigt te bezwijken. „Ondersteunt gijlieden mij met de flessen; versterkt mij met de appelen; want ik ben krank van liefde”. In één woord vertoont zij, wat dit inhoudt, namelijk: „Houdt Uw hand terug, want ik kan niet meer bevatten”. Maar bleef dit bij de bruid voortduren?

Nee, u kunt weldra een verandering bespeuren, zoals in het begin van ons teksthofdstuk. „Des nachts op mijn leger zocht ik Hem, die mijn ziel liefheeft, maar ik vond Hem niet”.

Het volk van God kent ook zijn nacht. „Des avonds vernacht het geweest, maar des morgens is er gejuich”. Ik zeg u, en ik ben er van verzekerd, dat een groot gedeelte van de predikers en gelovigen ten opzichte van de Kerk mogen zeggen, dat het nacht bij ons is, hoewel ik niet zal ontkennen, dat sommige personen, ofschoon heel zeldzaam, met een Jozua, Samuël en David zoete uren kunnen smaken. Toen David in de woestijn van Juda vertoefde, sprak hij: „Mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water”. Wij zeggen: een arme gelovige kan soms verzadigd worden met smeer en vettigheid en kan soms zeggen: „Mijn mond zal roemen met vrolijk zingende lippen; als ik van u gedenk op mijn legerstede, zo peins ik aan U in de nachtwaken”.

Ik wil niet zeggen, dat sommige bijzondere personen in die dagen, wanneer de Heere Zijn aangezicht van het huis Jacobs verbergt, geen zoete uren in deze overdenkingen kunnen doorbrengen, maar dezulken zijn enig en worden zelden aangetroffen. Ik geloof, dat het met de meesten dan erg gesteld is.

Degenen, die nimmer de Zon der Gerechtigheid aanschouwden, zullen thans niet zien, dat de zon hen beschijnt, want in onze dagen zien wij nauwelijks maan of sterrenlicht. Veel mensen kennen het licht niet, omdat zij in het licht niet ervaren en geoefend zijn. Weinigen kunnen de dag en de nacht onderscheiden. O hoevelen hebben hun gebeden gestaakt sinds het uur en de macht der duisternis aanbrak; ik bedoel, sinds 22 Juni.⁶ Velen hebben hun gebeden beëindigd en de ordonnantiën prijsgegeven. Zij zeggen, dat deze prediking en veldgodsdienst oefeningen hun niet voegen; maar ik hoop, dat het niet reeds zóver is gekomen, dat allen hebben nagelaten Hem in Zijn ordonnantiën te zoeken.

⁶ Dit schijnt betrekking te hebben op de slag bij Bothwellbridge, 22 Juni 1679

Maar de bruid zegt: „Des nachts zocht ik Hem op mijn leger”. Ik zocht Hem wel, maar het was slechts ten tijde des nachts. Zou men denken, dat zij Hem dikwijls in de nacht zou hebben aangeropen? Ik geloof, dat het met velen in het land niet zo gesteld is; belijders zoowel als bijzondere gelovigen zijn hoogst onachtzaam geworden om Hem te zoeken. „Ik zocht Hem des nachts”. Het was zeer zorgeloos. De Kerk was nu slapende en ontmoedigd door verwarring.

Maar hoevelen hebben thans het bidden laten varen, ja, ál de plichten vaarwel gezegd. Alles wat zij doen is slechts om hun consciëntie te kalmeren en te stillen. Ach, ik ben bevreesd, dat degenen, die vanmorgen zo gehandeld hebben, Hem niet zullen vinden.

Ik geloof, dat velen zeer oprecht geweest zijn; en misschien moogt u bevinden, dat het zo geweest is, voordat u van deze plaats opstaat. U hebt Hem in de nacht gezocht en Hem nochtans niet gevonden, omdat u zo onachtzaam geweest bent in het uitoefenen van u plicht ten tijde des nachts. De bruid vond Hem niet, zolang zij in haar bed lag. Daarom zullen de belijders Hem niet vinden, totdat zij meer levendig hun plichten beoefenen. Maar meer hierover, wanneer ik later tot de woorden van onzen tekst kom. Welaan, wat deed zij? Zij zocht Hem in haar bed, rustig in haar huis. Zij wilde niet, dat men haar buiten hoorde. Velen zeggen: ‘Het is inderdaad gevaarlijk, om bij nacht in het veld te gaan. Men zou over de een of andere steen kunnen struikelen’.

Wel, wat doet de bruid? Zij staat op, en gaat om in de stad, in de wijken en in de straten, dat is, naar de openbare ordonnantiën, naar de prediking des Woords. “Zij zocht Hem, maar zij vond Hem niet. De wachters, die in de stad omgingen, sloegen haar en namen haar sluier van haar.” Wij moeten hier onder wachters predikanten verstaan; en daarom, moet u de zuivere ordonnantiën zoeken.

Ik zal u zeggen, dat u hier vandaag komen kunt en u nochtans niet beter bevinden; maar u kunt tot de Heere gaan en tot Hem roepen en bidden, dat Hij de ordonnantiën voor u wilde zegenen. Na de openbare ordonnantiën moet u tot Hem in het verborgen teruggaan.

Toen de bruid de wachter vond, zei ze: „Hebt u die gezien, die mijn ziel liefheeft?” Zij was vaardiger dan de meeste mensen, geloof ik. deze kunnen uren, ja gehele dagen praten, voordat zij zulke vragen stellen, als deze: „Hebt u die gezien, die mijn ziel liefheeft?” En u weet, dat met de „bruid” de Kerk aangeduid wordt of bijzondere gelovigen; en door haar „Liefste” wordt Jezus Christus bedoeld, de Liefste van Zijn volk.

Maar meer bijzonder hebben wij in deze woorden het Voorwerp van haar liefde „Die mijn ziel liefheeft”, dat is Jezus Christus. Hij is het Voorwerp van haar liefde in de nacht van beproeving, in de nacht van donkerheid, in de nacht van verlatenheid en vervolging. De ziel bemint Hem en zegt nog: „Hebt u het voorwerp van des gelovigen liefde gezien”. Soms pleegt Hij als het ware weg te sluipen van de Kerk, Zich terug te trekken en Zijn aangezicht van haar te verbergen. Daarom zoekt Hem en wees begerig Hem te zien te krijgen.

Voorwaar velen mogen zeggen: „Het is een lange tijd geleden sinds ik Hem gezien heb”. Kunt u zeggen, wat Hij tot u zeide, en wat u tot Hem gezegd hebt; wat ging er om tussen Hem en uw zielen? Zag u Hem in de openbare inzettingen of hebt u Hem in afzondering gezien? Of zag u Hem in verborgen oefeningen, toen u alleen was of onder het lezen en overdenken van Zijn Woord? Ach ik denk, dat u die nooit een gezicht op Hem gehad hebt, zult zeggen: „O, waar zal ik Hem te zien krijgen?”

Ik zeg u, indien u Hem inderdaad juist zag, het zou uw harten overladen. Er is nooit iemand geweest, die Hem goed zag, of zijn hart ging naar Hem uit. Er is nergens zulk een liefelijk Persoon dan Hij, noch in hemel noch op de aarde, behalve Hem. O, hoe

liefelijk, beminnenswaardig, uitnemend en schoon Hij! O mensen, hoe weinig kunnen wij van Hem spreken! De tijd zou ons ontbreken om te verkondigen, hoe uitnemend Hij is. Hij is veel heerlijker dan de rooftergen (Psalm 76: 5). Ik wil u boodschappen, dat Hij het evenzeer waard is om gezocht te worden als ooit te voren, niettegenstaande alle zaken, die de zoekers en volgelingen van Hem in deze donkere en duistere dagen hebben ondervonden.

Er is nog iets anders in deze woorden. Terwijl zij in verlatenheid leefde, was zij zich hiervan bewust en had er gevoel van; daarom zegt de bruid: „Hebt gij Die gezien, Die mijn ziel liefheeft? Ik kan het niet langer uithouden. Wilt u het mij zeggen, predikers en belijders, wat ik doen moet? Want ik kan zonder Hem en Zijn nabijheid op deze wijze niet leven; want elke dag is een week, en iedere week is een maand, en iedere maand is een jaar, sinds ik mijn Liefste uit 't oog verloren ben”.

Welaan, wat wij in het bijzonder met deze woorden voor hebben is dit, dat Jezus Christus het Voorwerp van de liefde der Kerk en alle gelovigen is. Inderdaad, Hij is het zo waardig!

Er zijn sommige mensen, die helemaal geen liefde bezitten en ook weinig of geen haat kennen. Anderen bezitten enige liefde, maar deze is misplaatst. Immers is het een kwalijk bestede liefde welke niet op Jezus Christus Zelf gericht is. Asaf bewees zijn liefde op een goede wijze, toen hij zeide: „Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!” Nu zegt de bruid: „Hebt u Hem gezien, die mijn ziel liefheeft?” Het is geen liefde met de mond of met de lippen. Nee, het is een liefde der ziel en er zijn velen, die dat missen. O mensen, de liefde van veel predikers en belijders is niet alzo. Ik geloof, dat velen zulk een liefde der ziel niet kennen. Velen denken, dat het niet noodzakelijk is hun liefde op deze wijze te betonen. Maar ik wens u te verkondigen, dat de liefde van de gelovige tot Christus een waarachtige liefde is. Het zal niet slechts een liefde in de mond, maar in het diepst van de ziel zijn. De voornaamste plaats in de ziel wordt voor Christus gehouden, en indien Christus afwezig is, wordt ze ledig gehouden. De psalmist zegt: „Toen mijn voet scheen uit te glijden, vertrouwde mijn ziel in God. Ik zal mijn betrouwen in Hem stellen”. Psalm 94. Velen vertrouwen op zichzelf of op een andere zaak. Zij stellen andere dingen in Zijn plaats, wanneer de Heere hen verlaat, alvorens Hij terugkeert. Maar wee die ziel, welke andere metgezellen neemt in Zijn afwezigheid, als Hij ooit terug zal keren! Koning Saul dacht eenmaal, dat God in hem woonde, maar de Heere verliet Hem en hij verkoos andere zaken, die zijn hart vervulden tot het einde van zijn leven.

De Heere Jezus, zo zei ik, is het Voorwerp van de liefde des gelovigen en dat ten opzichte van de twee volgende zaken:

- I. Wij wensen te overwegen, wat Hij in Zichzelf is.
- II. Laten wij beschouwen, hetgeen Hij voor de gelovigen en voor de kerk in het algemeen verworven heeft.

I. Wij wensen te overwegen, wat Hij in Zichzelf is.

Wat het eerste punt betreft, laten wij de volgende drie zaken overwegen:

1. Welke is Zijn geboorte en afkomst? U weet, zo iemand dingt naar de hand van een vrouw, zal deze zeker een onderzoek instellen naar zijn afkomst en de ouders, uit wie hij geboren is. En is iemand onze Heere gelijk? Hij is van aanzienlijke geboorte. Hij is de Zoon des Vaders. Hij is de Zone Gods en naar Zijn menselijke natuur is Hij de Zoon van David. Dit is een wonderlijke zaak, dat de Zoon van God de geringste man en laagste vrouw ten huwelijk vraagt. Wat zou u het groot achten, indien de koning,

die slechts één wettig verworven zoon bezat, deze tot u zou zenden en zou wensen te huwen met een geringe maagd, die ternauwernood haar naaktheid kon bedekken? Maar o eeuwig wonder! Hij heeft Zijn Eniggeboren Zoon gezonden, Gode evengelijk zijnde. Hij heeft Hem van de hemel naar de aarde gezonden om met de armste en ellendigste gelovige, die op deze aarde gevonden wordt, over een huwelijk te onderhandelen.

2. Overwegen wij hetgeen Hij bezit. Hij is de Erfgenaam van alles. Alle macht in hemel en op aarde is Hem gegeven. Zulk één is de Liefste van de gelovige. Hij bezit een onmetelijke macht, regeert over hemel, aarde en hel en heeft de volstreckte beschikking over alle dingen. Hij heeft genade en heerlijkheid en alle goede zaken om te schenken aan degenen, die op Hem wachten. Baart het dan met recht niet alle verwondering, dat de bruid zegt: Hebt gij Hem gezien, die mijn ziel liefheeft"? Zij kon het niet uithouden, toen zij Hem miste en Hij Zich terugtrok. Velen hebben weinig achting voor Christus, omdat zij de dingen dezer wereld niet kunnen verkrijgen.

Ja, u zult zeggen: „Indien iemand getrouw en oprecht is, wordt hem niets op aarde overgelaten; hij geraakt in veel ellende en zwarigheden door Christus te volgen; indien iemand oprecht is, kan hij het verlies van alle zaken verwachten”.

Daarom meent u dat Christus geen goede Meester of Bruidegom is, aangezien Zijn volgelingen zo kwalijk op aarde behandeld worden. Maar ik wens u te verkondigen, ja verzeker u zelfs, dat de gelovige even goed recht op de wereld heeft als iemand anders. De man of vrouw, die om Christus' wille uit huis en bezittingen verdreven wordt, heeft evenzeer een goed recht als enig ander mens. Eens zal het zeker gezien worden, dat de gelovige, wiens hart vervuld is met de liefde van Christus, deze dingen worden toegeworpen.

Welaan dan, hebt u Hem gezien, die mijn ziel liefheeft in deze nacht van vervolging in de Kerk, wanneer des Heeren volk zulke bittere zaken overkomen, zelfs degenen, die Hem verwachten en in Hem geloven? Dezulken zullen evenwel meer bezitten dan de vervolgers, niettegenstaande de bitterheden, die zij ondervinden. Ja, predikers en gelovigen, ofschoon u geen twee penningen bezat, u bezit meer dan al de vijanden. U hebt Hemzelf, en dat is meer dan alle andere dingen.

3. Overwegen wij, hetgeen Hij is betreffende Zijn Persoon. U weet het, hoe een jonge maagd, die ten huwelijk gevraagd wordt, niet alleen een onderzoek instelt naar de afkomst en het bezit van de man, maar ook graag wil weten wat hijzelf is. Zo gaat de bruid naar de wachters en de dochters van Jeruzalem, d.w.z. de grote massa belijders, en zegt: „Ik bezweer u, u dochters van Jeruzalem, indien gij mijn Liefste vindt, wat zult gij Hem aanzeggen? Dat ik krank ben van liefde!”

Zij kan Hem niet langer missen. Het is, alsof zij zich hier op de bijzondere samenkomsten met anderen bevindt. En samengekomen zijnde, smeekt zij hun, of zij Hem haar toestand willen blootleggen, indien zij Hem ontmoeten. Maar ik geloof, dat het grootste deel der gelovigen zelden zó worden beziggehouden. De bruid zegt: „Ik bezweer u, u dochters van Jeruzalem, om Hem aan te zeggen, dat ik krank ben van liefde”! Maar deze antwoorden: „Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat u ons zo bezworen hebt!”

Daar zijn er thans velen, die zeggen: „Wat betekent het toch, dat men zoveel drukte om Christus maakt?” Zij plachten niet her- of derwaarts te gaan, noch beluisteren een prediking, waarmee anderen zich verzadigen. Zij zijn boven de godsdienst verheven. „Inderdaad”, zegt de bruid, „mijn Liefste is blank en rood; schoner dan de mensenkinderen; Hij draagt de banier boven tienduizend”. En zo is Hij immers, en zal

altijd zo zijn voor allen, die de kracht van de godsvrucht ervaren. Hij zal hun zijn de Parel van grote waarde. Zó heeft Hij Zich betoond voor velen van Schotlands Kerk. Hij heeft hen alleszins verkwikt; en Hij vervult de begeerte van de hongerige en dorstige ziel. Om alles samen te vatten: „Zijn gehemelte is enkel zoetigheid, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem!”

II. De tweede zaak, die wij zouden overwegen, is deze: Wat hij voor de Kerk en voor de gelovigen gedaan heeft.

En wij wensen enkele zaken te overdenken, welke Hij voor de Kerk in het algemeen en voor de gelovigen in het bijzonder heeft verricht; want zeer veel heeft Christus immers voor hen willen doen en lijden. zo iemand grote dingen voor een ander gedaan heeft, spreekt daaruit diens liefde tot deze persoon. Welnu, wat behoren de gelovigen Christus dan geen liefde te bewijzen, Die hen eerst heeft liefgehad!

1. In de eerste plaats heeft Hij onze natuur aangenomen. Dit schijnt een heel gewone zaak, waarover u dikwijls hebt horen spreken, maar zij wordt spoedig vergeten door sommigen tenminste en gering geacht. Hij nam onze natuur aan. Niet de natuur van engelen, maar de natuur van een arm, verloren mens. O, dit is een overdenking die ons hart moet vervullen en bezighouden! Velen achten het niet, dat Christus Zijn plaats in de hemel verliet en onze natuur aannam. Maar is dit niet een groot wonder? De eeuwige Zoon van God, de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen kwam hier op aarde en nam de natuur aan van het zaad Abrahams! O wondervolle, neerbuigende goedheid!

Velen achten dit niet, maar ik zeg u, dat arme zondaren nooit anders tot Hem in de hemel hadden kunnen gaan. Nee, want indien Hij was verschenen gelijk Zichzelf, de tweede Persoon in de eeuwiggezegende Drieëenheid, indien Hij was verschenen in Zijn Koninklijk gewaad van heerlijkheid en majesteit, zo zouden wij niet nevens Hem hebben kunnen verschijnen. U weet, toen de Heere afdaalde op de berg Sinaï en de Wet gaf, gans Israël tot Mozes riep: „Dat God met ons niet meer spreke, op deze wijze; maar nader gij, en hoor alles, wat de Heere zeggen zal en spreek u tot ons”. Hierin heeft de Heere Zijn neerbuigende goedheid geopenbaard, dat Hij onze natuur aannam en been van ons been, en vlees van ons vlees werd. En zoude dit ons niet verbinden Hem innig en vurig lief te hebben?

2. In de tweede plaats nam Hij niet alleen onze natuur aan, maar ook *de gestaltenis eens dienstknechts*. Hij kwam niet slechts als een mens, maar gelijk een gering en laag mens. Inderdaad, was Hij gekomen als een rijk en voornaam persoon, dan zou het arme volk geen verlof hebben verkregen om tot Hem te naderen, zelfs niet om de zoom van Zijn kleed aan te raken. Maar de Heere komt op Zijn eigen wijze. Hij komt als een arm, gering mens in de wereld, en Hij gaat dikwijls naar de huizen der armen. Weliswaar ging Hij soms naar de woningen der rijken, wanneer Hij hun goed wilde doen. Zacheüs had grote rijkdommen. Christus kwam in zijn huis en zeide: „Heden is deze huize zaligheid geschied”. Maar Zacheüs wierp zijn door bedrog ontvreemde goederen weg. Onze Heere Christus komt dus in de gestalte van een dienstknecht. En aangezien Hij op zulk een arme, geringe wijze neerkwam, behoorde zulks ons dan niet naar Hem te doen opzien?

Grote mensen moeten armen niet verachten, al ware daar een groot onderscheid tussen hen. Inderdaad, de groten zullen van grote dingen spreken, maar ten opzichte van Christus zijn zij niet meer dan de armste bedelaar, die over de aarde gaat.

3. Maar ik wil u verder verkondigen, hetgeen Christus gedaan heeft. Hij heeft al onze zwakheden en onze krankheden op Zich genomen. „Hij was een Man van smarten en verzocht in krankheid”. Hij werd verzocht, in alle dingen zoals wij, opdat Hij degenen, die verzocht worden, te hulp kan komen. Hier worden er misschien sommigen gevonden, die hongerig, dorstig en koud zijn; mensen, die na Pentland en Bothwell in moeiten verkeerd hebben en in wouden en moerassen dreigen om te komen. U weet, hoe hevig zij door de vijand vervolgd zijn. Maar kan dit geen oorzaak van troost zijn voor alle vervolgd in deze verdrukking: „Wij hebben geen hogepriester, die niet kan meelijden hebben met onze zwakheden”, maar zulk Een, Die in veel verdrukkingen geoefend werd, en smaadheid verduurde en in Zijn lichaam vervolgd werd, in onze natuur verdrukt werd en daarom wel weet hoe Hij Zijn volk in al hun verdrukkingen zal bijstaan en te hulp komen. En zou dit ons niet verbinden Hem te beminnen en Hem gelijkvormig wensen te zijn? Want Hij weet immers wel, hoe Hij voor ons zorgen zal en ons onder alle toestanden en omstandigheden zal vertroosten?

4. Ik zal u nog meer verkondigen van hetgeen Christus gedaan heeft. Hij droeg de toorn Gods voor de Zijnen, voor al degenen, die in en door Hem tot God komen. Dit is een sterke verplichting voor al Gods volk, om Hem met hun ganse hart en ziel lief te hebben; Hem, Die deze toorn gedragen heeft, welke alle uitverkorenen, ja de gehele wereld zoude hebben vernietigd en hen in der eeuwigheid in de plaats der pijniging zou hebben gehouden. Hij droeg die toorn, die Hem grote druppels bloed deed zweten en uitroepen: „*Mijn ziel is geheel bedroefd, tot den dood toe*”. Wat zal ik zeggen? Hij was zo verlaten van God, dat Hij aan het kruis moest uitroepen: „*Eli, Eli, Lama Sabachthani! dat is: Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?*” Ik denk, dat de persoon, die Christus in zijn ziel liefheeft, goede redenen daarvoor heeft en de toorn eens mensen wel kan verduren; want die toorn is oneindig minder dan de toorn, welke Christus voor Zijn volk heeft gedragen, O, hoe behoorde zulks Christus voor ons dierbaar te maken!

5. In de vijfde plaats is Christus voor de gelovigen gestorven, ja zelfs die vervloekte dood des kruises. Daarom heeft Hij de prikkel van de natuurlijke dood weggenomen en zal ons bevrijden van de eeuwige dood, als wij in Hem geloven. Want toen wij nog zondaars waren, is Christus voor de goddelozen gestorven.

6. Hij stierf niet alleen voor de Zijnen, maar daalde neder in het graf en heeft het graf voor de Zijnen welriekend gemaakt, zodat zij mogen zeggen: „Dood! waar is uw prikkel? Hel! waar is uw overwinning?” O zie nu toe, mensen! Want, indien u gelovigen bent, dan weet ik, dat u Hem om deze oorzaak zult liefhebben! Degenen, die om Christus' wil naar een schavot zijn gegaan, hebben zulks met blijdschap gedaan! Zodat de dag van hun dood de beste dag geweest is, die zij ooit in hun leven hebben aanschouwd. Ja, zij waren zo verheugd, dat hun zielen, als het ware, huppelende en springende hun lichamen hebben verlaten, omdat de Heere voor hen door dood en graf is heengegaan; daarom hebben zij de overwinning verkregen en hebben de dood en het graf overwonnen.

7. Dit leidt ons tot hetgeen Christus in de zevende plaats voor de Zijnen gedaan heeft, namelijk, dat Hij weder opstond en de dood overwon. Maar helaas, hoe weinigen zijn met Hem in de doop begraven en hebben iedere zonde en inwonend bederf, dat in hen voortspruit, gekruisigd, opdat zij deel mogen hebben aan Zijn verrijzenis tot het

eeuwige leven en de zaligheid.

8. In de laatste plaats zal ik u zeggen, wat Christus doet om Hem ons dierbaar te maken. Hij komt altijd voor u, als u Zijn eigendom bent, tussenbeide aan de rechterhand van Zijn Vader. Het gebed van Christus heeft betrekking op iedere gelovige in de Kerk van Schotland. Hij bidt zelfs voor predikers en belijders, die grotendeels hun gebeden voor Hem en Zijn zaak hebben opgegeven en vandaar kan Hij ook „volkomen zalig maken, degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden”.

Overweegt deze zaken en u zult het geen wonder achten, dat de gelovige Hem boven Enkele andere zaak liefheeft. Geen wonder, dat de bruid moest uitroepen: „Hebt u Hem gezien, Die mijn ziel liefheeft?” Maar er zijn velen, die Christus niet willen liefhebben, hoezeer zij ook over Hem spreken. Velen kennen Hem niet en daarom kunnen zij Hem niet beminnen. Hoewel velen hem een weinig liefhebben, nochtans beminnen zij andere zaken boven Hem en daarom is hun liefde niet oprecht. En hoewel zij Hem een soort liefde bewijzen, durven zij toch niet zeggen: „Zeg mij aan, Gij, die mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legerd in de middag”.

Welaan, velen, aan wie Christus Zichzelf komt te openbaren, durven niet te zeggen, dat hun ziel Hem liefheeft.

1. Daar zijn sommigen, die Hem nooit liefhebben noch, menen, dat Hij hen liefheeft, omdat zij niet zulke en zodanige openbaringen van Hem ontvangen. De Kerk van God, gedragen in het hart van Christus, heeft Hem innig lief. Zij zijn krank van liefde; zij hebben grote lust in Zijn schaduw en zitten er onder; en Zijn vrucht is hun gehemelte zoet. De bruid roept uit: „Ondersteunt gijlieden mij met de flessen; versterkt mij met de appelen; want ik ben krank van liefde”! O, als u eens wist en bij ervaring kende, wat Gods volk ondervonden heeft onder predikatiën, op vastendagen, bij het vieren van het Avondmaal en in afzondering; hoe hun ziel de uitlatingen van Hem menigvuldig gesmaakt heeft, waardoor zij veel in liefde tot Hem konden uitgaan! Ik weet, dat er menigmaal een sterke liefde tot Christus het hart van Zijn volk vervulde en dat Zijn kinderen, die Hem in Zijn ordonnantiën ontmoetten, daardoor genoopt werden Hem meerdere liefde te bewijzen, zoals u kunt zien in Psalm 73. „Maar mij aangaande, mijn voeten waren bijna uitgeweken; mijn treden waren bijkans uitgeschoten. Want ik was nijdig op de dwazen, ziende der goddelozen vrede”. Zo was het met Asaf gesteld. „Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen”. Hij wilde als het ware zeggen: „Immers is al mijn godsdienst tevergeefs geweest. Al mijn plichten, mijn gebeden, mijn opgaan onder de ordinantiën waren ijdel. Wat ben ik daardoor beter dan de rest van de wereld?”

Maar toen hij deze dingen begon te overdenken, zegt hij: „Het was moeite in mijn ogen, totdat ik in Gods heiligdommen inging”. „Toen merkte ik op hun einde, en dat Gij hen op gladde plaatsen gezet had en dat zij ondanks hun voorspoed ongelukkige schepselen waren”. Daarna kon hij zeggen: „Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!” Wanneer de Heere dus op een gevoelige wijze tot de verlaten gelovige in diens toestand spreekt, kan deze niet anders dan Christus liefhebben en zulks op een innige wijze.

2. Degenen die kunnen zeggen: „Hij hoort de stem van mijn gebed”, mogen niet ontkennen, dat zij Hem liefhebben. “Ik heb lief, want de Heere hoort mijn stem, mijn smekingen”. Zij beminnen Hem zózeer, dat hun ziel Hem móét liefhebben. „Ik heb

lief, want de Heere hoort mijn stem. O, wanneer de Heere een ziel hoort als zij begint te bidden, welk een verplichting heeft dan die ziel om Hem uitnemend lief te hebben! Is het dan te verwonderen, dat een ziel de Heere bemint, wanneer Hij haar stem hoort. Dat dan degenen, die de Heere liefheeft en tot Zijn gemeenschap toelaat, wanneer Hij hun gebeden hoort en beantwoordt, mogen zeggen: „Ik heb lief”.

3. Degenen, aan wie de Heere de vergeving van hun zonden bekend maakt, moeten Hem vurig beminnen. „Loof de Heere mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden; Die al uw ongerechtigheid vergeeft”. Ik verzeker u, dat hij, die waarlijk kan zeggen, dat de Heere niet alleen al zijn ongerechtigheden heeft vergeven, maar dat hij ook verwaardigd is met Hem gemeenschap te mogen oefenen en zijn ziel zich in Hem moet verlustigen, zeker zal moeten zeggen, dat zijn ziel Hem niet naar waarde en behoren kan liefhebben.

Maar ik weet dat er velen zijn, die geen kennis hebben aan de kenmerken, waarvan wij gesproken hebben. O, hoe gaarne zou ik een wonde hebben geslagen; want het is thans geen tijd om te genezen.

Toepassing

Maar wij zullen u enkele kentekenen geven van diegenen, die deze liefde in beoefening hebben en tevens een toepassing maken in het behandelen van dezelve. Wij willen u een zevental kenmerken noemen, indien de Heere het ons zal toestaan, en ertoe moge bekwamen.

Ten eerste. Zij, die Christus liefhebben, zullen Hem veel in overdenking hebben en Hem hoogachten. Want u weet, dat, indien er iemand of iets gevonden wordt, waarvan men veel houdt, zo zal men die persoon of die zaak niet lang uit zijn gedachte kunnen houden. „Welgelukzalig is de man, wiens lust is in des Heeren wet.” En David zegt: „Hij overdenkt Zijne wet dag en nacht!” Welnu, de persoon, die Hem liefheeft, zal Hem veel in overdenking hebben en zal zich steeds beijveren Hem te beminnen. Daar zijn in de wereld mensen, die Christus niet hoogachten, noch hetgeen Hij gewrocht heeft. Maar zij bedriegen zichzelf. O, benaarstig u om Hem groot te achten en Hem steeds meer lief te hebben! Daar zijn inderdaad sommige mensen, die hoe meer zij bemind worden des te minder geven om degenen die hen liefhebben. Maar het is niet zo met Christus gesteld. O, hoe weinigen haten de ijdele en kwade gedachten en hebben 's Heeren wet lief! Hoe weinigen haten de ijdele gedachten (kwade ranken), maar voeden ze liever. Maar koestert geen kwade en ijdele gedachten van God, van Christus en van hetgeen Hij gedaan heeft en hoe uitnemend Hij is.

Ik geloof dat de gedachten van velen van u naar andere dingen uitgaan, maar zelden naar Christus. Dit alles beduidt dat er weinig liefde tot Hem gevonden wordt. De vrouw bemint haar man, ofschoon hij afwezig is. De bruid bemint Christus, al moge Hij voor het ogenblik niet tegenwoordig zijn. Haar liefde tot Hem wakkert steeds aan en leidt haar tot de vraag: „Hebt u Hem gezien, die mijn ziel liefheeft?”

Ten tweede. Degenen, die Christus liefhebben, zullen veel van Hem spreken. Maar helaas, er zijn veel mensen, onder wie niet één woord over Christus gehoord wordt. Ik zeg u daar wordt veel over godsdienst en godsdienstige zaken gesproken, maar hoe weinig hoort men spreken van Christus! Veel wordt gepraat over de fouten en gebreken van andere mensen. Helaas, dat wij daar zoveel over spreken!

Maar gelovigen, u moet daar niet zoveel tijd aan besteden. Wanneer u elkander ontmoet, laten uw verhandelingen over de godsdienst, het spreken van Christus en de liefde tot Hem niet verdringen! Laat de achting van Zijn waardij en uitnemendheid

onder u niet afnemen. Maar ik geloof, dat u lange tijd onder de belijders kunt verkeren voordat u veel over Hem hoort spreken. O, hoe jammer en bedroevend is het, dat de afval van de tijd het enige onderwerp van gesprek onder belijders zou uitmaken. Immers zijn er velen, die, wanneer zij elkander ontmoeten, de ogen zullen neerslaan, indien hun een vraag omtrent Christus wordt voorgelegd, en die, indien zij het kunnen, het gesprek op een ander onderwerp zullen brengen om zo'n vraag uit hoofd en hart te zetten. Maar wanneer een gesprek begonnen wordt over de verdeeldheid van deze tijd, zo zullen ze het hoofd opsteken en zullen zij van hun kant niet in gebreke blijven. Ik ben er evenwel zeker van, dat degene, die ooit Christus ontmoet heeft en met Hem in een verbond is getreden en er enig gevoel van in zijn ziel omdraagt, niet lang in een gezelschap kan verkeren zonder grote en eervolle gedachten van Christus. Indien hij Hem nodig heeft zo zal hij Hem nalopen, vooral als hij liefde in beoefening heeft; hij zal naar Hem uitzien! Maar helaas! de ware godsvrucht schijnt in onze dagen als uitgestorven te zijn.

Ten derde. Degenen, die Christus liefhebben, zullen al het mogelijke doen om anderen tot Hem in te brengen. U vindt, dat de bruid hier zegt: „Hebt gij Dien gezien, die mijn ziel liefheeft?” Maar wat volgt er? „Ik hield Hem vast en liet Hem niet gaan”. En dan zegt zij; „Ga uit, en aanschouwt, gij, dochteren van Sion! de Koning Salomo, met de kroon, waarmee Hem Zijn moeder kroonde op de dag Zijner bruiloft, en op de dag der vreugde Zijns harten”. Zij had Christus ontmoet; zij had Hem innig lief en daarom nodigt zij haar metgezellen uit om achter Hem te gaan, om te gaan uit een verloren wereld en Hem te aanschouwen met de kroon op Zijn hoofd. O, aanschouwt dan onze Heere Christus met de kroon op Zijn hoofd, waarmee Hem Zijn moeder kroonde! Wat zijn er thans weinig predikers en belijders, die een geringe dunk van zichzelf hebben! Er worden in onze dagen bijna geen predikers gevonden, of zij roepen ons toe: „Ga niet uit om Hem te aanschouwen”. Wij vernamen, hoe men over onze laatste samenkomsten denkt. Het schijnt, dat zij de mensen ontraden om achter Christus uit te gaan. Ik geloof, dat er door het gehele land veel belijders aangetroffen worden, die van zich afgeworpen hebben, hetgeen God in Zijn Woord bevolen heeft. Velen hebben de gemakkelijke weg omhelsd, maar ... weg met die mensen! Zij mogen zijn, wat zij willen; het was voor ons beter, als wij bevrijd waren van diegenen, die ons gelasten de goede oude weg te verlaten, waarvoor onze vaders zoveel over hadden en verloren hebben. Deze deden afstand van bloedverwanten, bezittingen en alle dingen om de zaak van Christus. Maar nu zijn er velen, die roepen; „Weg met Christus en Zijn ordonnantiën!”. In zulk een weg zouden zij ons de meest zuivere en levende ordonnantiën doen prijsgeven.

Maar de bruid zegt: „Ga uit, en aanschouwt de Koning”. Daarom zou ik wensen, dat u uitging, opdat u de zaligheid van uw zielen van Christus mocht verkrijgen! Dit is geen harde en wrede raad. Hebt Christus lief, en verkrijgt de zaligheid van Hem, ofschoon u alles, wat u in deze tegenwoordige wereld mocht bezitten, zou verliezen.

Ten vierde. Degenen, die Christus liefhebben, zullen afkerig zijn Hem te krenken. Daarom zullen zij een afschuw hebben van alle zonde. „Ik heb uw geboden lief, meer dan goud; alle valse pad heb ik gehaat”.

Deze twee zaken gaan altijd samen. Wat de persoon betreft, die zegt dat hij Christus liefheeft en evenwel alle valse pad niet haat, ... wèg met zijn liefde! Helaas, u kunt zien, dat er weinig liefde tot Christus in Schotland gevonden wordt! De ongerechtigheid is overvloedig en de liefde van velen is verkild. Ik zou willen zeggen, dat de man, die (zie aant. 21) „schatting” betaalt, weinig liefde tot Christus heeft

tenminste, zijn liefde is niet in beoefening en is „steenkoud”, zoals wij plegen te zeggen.

Ten vijfde. Degenen, die de eerste of laatste „toelingen” (zie aant. 22) hebben aanvaard; degenen, die zich er in geschikt hebben en er mee in bewilligen - laat hen Godvrezende mannen zijn - in dit geval en in deze toestand beoefenen zij geen liefde tot Christus. Ik ben er van zeker van, wat zij ook mogen zijn of geweest zijn, dat het geen goed teken is, wanneer de liefde onder de as bedekt is. Want indien zij deze liefde in beoefening hadden, dan zouden zij vanwege hun zielen niet hebben durven doen, wat zij gedaan hebben. Waar deze liefde in beoefening is, zal men afkerig zijn Christus te krenken. Zij zullen bevreesd zijn, dat Hij in Zijn inzettingen niet tegenwoordig zal zijn. David zegt: „Zou ik niet haten, Heere, die U haten?” Ik zeg u, dat ik niet houd van hen, die vertrouwd en gemeenzaam zijn met de openbare en verklaarde vijanden van onze Heere en Meester Christus, en gaarne van hen gunsten ontvangen. Weg met de zodanigen! Wat zij ook vroeger geweest mogen zijn, dit verkondigt aan de wereld, dat hun liefde thans weg is. En wanneer deze weer hersteld wordt, zal zulk een gedrag smartelijk voor hen zijn. Ongetwijfeld, het gebrek aan liefde tot Christus beduidt een jammerlijke toestand.

Daarom, ziet toe, u allen, dat u niet van Gods weg afgetrokken moogt worden. Wacht u er voor té vertrouwd te worden met overheden, die zich bekleed hebben met het koninklijke recht van Jezus Christus, ten nadele van de ware godsdienst. Bedriegt uzelf niet. „Zou ik niet haten, Heere, die U haten?”

Maar misschien zult u zeggen: „Behoren wij onze vijanden niet lief te hebben?”

Gewis, wij moeten onze vijanden lief hebben; maar aangezien zij de verklaarde vijanden van Christus zijn en voortleven in een toestand van vijandschap en afval van Hem, zijn zij meer dan onze vijanden. Zij zijn vijanden van Christus en in hun voortwoeden tegen en vervolgen van de zaak des Heeren, vijanden van het Evangelie en het werk der Reformatie. In dit opzicht moeten wij hen haten en verfoeien. Wij verklaren ons tegen hen en al degenen, die met hen samenstemmen en aan hun zijde staan. Een droeve dag wacht hen. Zij zijn slechter dan die van Laodicea, die koud noch heet waren en dewelke Christus om deze oorzaak uit Zijn mond dreigde te spuwen. Wat zijn die predikanten, welke de „toelating” hebben aanvaard, beter dan de hulppredikers of zelfs de Papisten? Ik verzeker u, dat de hulpprediker meer de vorm van een kerkelijk ambt bekleedt dan zij, want deze bekleden volstrekt geen kerkelijk ambt en zijn dus niet Christus' dienstknechten. Nee, zij zijn de dienstknechten des konings. Eens waren zij predikers en erkenden wij hen als zodanig; maar thans zijn zij dienstknechten des konings en van zijn raadsheren. Van hen ontvangen zij hun vrijheid om te prediken. Door hun toegeven hebben zij meer kwaad aan het werk der reformatie gedaan dan alle andere openbare en uitgesproken vijanden. Daarom zeg ik u, bedriegt uzelf in dit opzicht niet; want wij en zij zijn thans twee partijen.

Ten zesde. Degenen, die Christus liefhebben, hebben een grote achting voor al Zijn bevelen. Zij hebben een grote achting voor Zijn woningen. „Hoe liefelijk zijn uw woningen, o Heere der heirscharen!” Wij zouden wensen, dat u niet afgaat op predikers, die zich beijveren om de ordonnantiën van Christus zuiver en geheel te bewaren. Indien men het doet voorkomen, dat men Christus liefheeft, dan zou men, indien dit werkelijk het geval was, een even tere achting en eerbied voor Hem hebben als weleer, en alle valse paden haten; en zij zouden de heiligen beminnen die heerlijk zijn, in dewelke al Zijn lust is. Daar is weinig liefde tot Christus, waar er zo weinig liefde en meelevens met en voor elkander gevonden wordt,

Ten laatste. Degenen, die Christus liefhebben, zullen altijd bereid zijn alle andere dingen voor Hem te verlaten en te verliezen. Zegt Christus Zelf niet: „Die andere dingen liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig”. Deze zijn niet voor Christus. Zij verkiezen andere zaken boven Hem, wanneer zij voor de keus gesteld worden het een of het ander te verlaten. Maar u moet van alles afstand doen en die Parel van grote waarde kopen. Wie zulks doen, zullen er geen schade van hebben, want zij zullen „veelvoudig weder ontvangen in deze tijd, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven”. Ik verzeker u, indien u liefde tot Christus bezat, u zou het groot achten om in de gelegenheid gesteld te worden Hem er een bewijs van te geven. U zou God zelfs voor deze gelegenheid danken en zeggen: „Hoewel ik alles zou verliezen, nochtans heb ik een gelegenheid gekregen om Hem in deze boze tijden een blijk van mijn liefde tot Hem te schenken”. En het is de beste tijd, die velen ooit aanschouwden, want zij werden verwaardigd om deze uitnemende Vorst en eeuwig beminnelijke Koning een blijk van hun liefde te geven.

Thans wens ik slechts twee dingen bij wijze van vermaning hieraan toe te voegen.

1. Indien u Christus zou willen liefhebben, zie toe, dat uw zonden steeds voor uw ogen zijn. De reden is: waar ooit een overtuiging en gevoel van schuld gevonden wordt en men het gevaar ziet, waarin men door zijn zonden verkeert, valt steeds een zorg op te merken om Hem aan te lopen en gebruik te maken van dat bloed, hetwelk betere dingen spreekt dan het bloed van Abel. U zou in dit geval uw toevlucht nemen tot die Fontein, Dewelke geopend is voor het huis Davids, en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid. Overdenk steeds de toorn Gods tengevolge der zonde. Ik verzeker u, dat degenen, die zich in hun hart het meest van hun zonden bewust zijn, veel liefde tot Christus bezitten. Het ontbreken van deze zaak is één reden, waarom zovelen zo weinig liefde tot Christus hebben en andere zaken zozeer beminnen. Want indien u een recht gevoel van zonde, toorn en oordeel had, zou u veel liefde tot Christus bezitten, en Hij zou boven alles in uw hart zijn en u zou Hem in uw ziel verheffen. Want het is door het geloof in Hem, *dat wij staan en roemen in de verdrukkingen*, zoals de apostel het uitdrukt. En de apostel wist het bij ervaring. Het is in Christus, dat wij de hoop der heerlijkheid Gods bezitten en dat niet alleen, maar „wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt; en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop; en de hoop beschaamt niet”. Waarom niet? „Omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heiligen Geest, Die ons is gegeven”.
2. Mocht u door genade veel in een gestalte van berouw en bekering gevonden worden. Wees veel in het gebed en mocht u in deze boze tijd, wanneer de Heere u tot al die plichten roept, menigmaal ware liefde tot Christus beoefenen. Maar boven alles vermaan ik en smee ik u om de liefde Gods in uw harten te krijgen uitgestort. Vestigt uw keus op Jezus Christus door het geloof. Benaarstigt u veel Hem lief te hebben, want Hij is een bekwaam Zaligmaker om de zaligheid en verlossing voor de Kerk teweeg te brengen in de jammerlijkste toestand, waarin zij zich moge bevinden.

Gepreekt juli 1680, 10 dagen voor zijn dood.

5. Des zondaars onwil.

„En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben”. Johannes 5: 40.

Er waren velen van de Joden, zoals u uit het voorafgaande gedeelte van dit hoofdstuk kunt zien, die in de uitwendige ordonnantiën tot Christus kwamen en de waarheid naliepen; en toch waren de bedoelingen, welke zij voor ogen hadden, niet recht. Daarom begon Christus hun te verwijten: „En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben”.

Ik zou u thans deze vraag willen voorleggen: „Wat zijt u uitgegaan te aanschouwen? Een riet, dat van de wind ginds en weder bewogen wordt?” Of kwam u om een grote menigte volk samen vergaderd te zien? Of kwam u om het gedrag van een prediker te zien? Of bent u hierheen gekomen om ons te verraden? Wel, hoe het ook zij, de Heere kent uw bedoelingen en de grootste zondaar mag, voorzover ik weet, gerust tot Jezus Christus komen. Hij roept u toe: „Gij, in de gemeente van Crawford-John, wilt u tot Mij komen? Gij in de gemeente van Douglas, wilt u tot Mij komen? Gij, in de gemeente van Auchinleck, wilt u tot Mij komen, opdat u het leven moogt hebben?” De Heere kent een ieders bedoelingen in het komen naar deze plaats.

In de voorgelezen tekstwoorden vallen er twee dingen op te merken:

- Ten eerste, dat er een grote onwil is om tot Christus te komen: „En gij wilt tot Mij niet komen”. Er is thans in Schotland een grote onwilligheid om tot Christus te komen. De koning wil niet komen; de Raad wil niet komen; de prelaten willen niet komen; de toegeeflijke predikanten met hun aanhang willen niet komen. Christus zegt, dat zij niet willen komen en de duivel zegt, dat zij niet zullen komen.
- Ten tweede merken wij op, dat degenen, die tot Christus komen, het leven verkrijgen „opdat gij het leven moogt hebben”. Zij krijgen een leven, dat het bezitten waard is. Wij hebben een hoge gedachte van het natuurlijke leven, maar dit leven zal ons van dienst zijn, wanneer het andere voorbij is.

Bij het behandelen van deze eerste opmerking wensen wij

- I. Aan te tonen, dat er een grote onwil in de zondaren is om tot Christus te komen.
- II. Aan te wijzen, hoe het komt, dat zondaren zo onwillig zijn om tot Christus te komen.
- III. Een korte toepassing van het gesprokene te maken.

I. Aantonen, dat er een grote onwil in de zondaren is om tot Christus te komen.

Wij keren terug naar het eerste punt van deze zaken, om u aan te tonen, dat er een grote onwil in zondaren gevonden wordt om tot Jezus Christus te komen. Wat nu het komen tot Christus betreft, indien Hij in pracht of praal kwam als een koning in een lichamelijke gestalte; o, wij zouden ons voor Hem neerbuigen en bij de hand nemen en een plaats in ons hart geven! Komt dan! O, wilt u in de weg des geloofs tot Hem komen en u verlaten op Hem, zoals Hij u in het Evangelie wordt aangeboden? Het zijn dwazen, die hun zegel niet willen hechten aan wat de Heere zegt: „Den gehelen dag heb Ik mijn handen uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk. Ik heb

gezegd: Ziet, hier ben Ik, ziet hier ben Ik!" Menigmaal is het u toegeroepen bij de prediking des Woords en op vastendagen; maar zijn er niet velen van u even onwetend als degenen, die nooit van Hem hebben gehoord?

Om dit leerstuk een weinig te verduidelijken, zal ik u deze weinige bijzonderheden voorstellen:

1. Er is een grote onwilligheid. Bedenkt, welk een groot werk het is om de mensen te bewegen gebruik te maken van de middelen, ja zelfs van de uitwendige middelen. Het is waar, daar zijn zeer weinigen onder de mensen, die geen gebruik maken van de een of andere soort of vorm van godsdienst; maar het is niet gemakkelijk om de mens te brengen tot de krachtige en krachtadige middelen, welke God heeft ingesteld. Het is geen kleine zaak om de mens te bewegen de waarheid te gaan horen, welke op dit ogenblik vervolgd wordt. Velen hebben niet de moed om een predikatie in het open veld bij te wonen. Het is niet gemakkelijk om de mens te bewegen het Woord te lezen. Ik geloof, dat de Bijbel bij velen een versmaad en geminacht boek is.
2. Sommigen zijn tot het gebruik der middelen gebracht, maar hoe onbekommerd zijn zij, of deze middelen hun tot nut zouden strekken of niet. Mensen, die toegeven aan de slaap, bewijzen, dat zij geen grote begeerte hebben om tot Christus te komen. Hun ogen zeggen mij, dat zij er niet ernstig op aandringen om Christus te ontmoeten.
3. Het is zeer moeilijk om de mensen van zonde te overtuigen. Velen komen om de prediking te horen en de Bijbel te lezen, maar zij, die nimmer van zonde overtuigd werden, zijn nooit tot Christus gekomen. Zij kunnen de predikers, die hun openlijk hun zonden aanzeggen, niet uitstaan. Het is waar, zij willen wel over de zonde in het algemeen horen prediken, maar hoe moeilijk is het, om de mensen persoonlijk van hun zonden te overtuigen! Tot al de zodanigen zegt Christus: „Gij wilt tot Mij niet komen, opdat u het leven moogt hebben”.
4. Laat ons bedenken, hoe moeilijk het is om een mens er toe te brengen zijn zonde te betreuren en te haten! Sommigen worden tot de ordonnantiën gebracht, sommigen tot het lezen van het Woord; anderen zelfs tot een overtuiging van zonde; maar zal de mens zijn zonde verlaten? Het is waar, u kunt bedroefd zijn om de zonde, maar hebt u uzelf vanwege de zonde leren haten? O, indien u slechts een gezicht ontving van de heiligen op de berg Sion, bekleed met de gerechtigheid van Christus, en een gezicht van de schrik des Heeren, dan zou u weten, dat het een bittere en smartelijke zaak is om van de levende God af te wijken u zou niets zozeer dan de zonde verafschuwen! Waar zo weinig een haten van de zonden gevonden wordt, is dit een bewijs, dat u niet tot Hem wilt komen, Die de verzoening voor de zonde is en Die kwam om een verzoening te zijn voor degenen, welke ziek en krank van zonde zijn.
5. Overweeg hoe weinigen overreed zijn om te besluiten en te trachten de zonde te verzaken. Daar zijn veel mensen, die overtuigd zijn van zonde en dezelve betreuren, maar de zonde nochtans niet kunnen verlaten. Menigeen, die zelfs deze goddeloze „schatting” (zie aant. 21) betaald heeft, zal zulks erkennen als een kwaad en een zonde. „O wee mij”, zegt hij. Maar stelt hem de vraag: „Zult u ze weer betalen?” Dan staat hij verlegen. En eveneens zijn er velen, die de „toegeeflijkheid” (zie aant. 22) als een zonde beschouwen, maar zij zullen in die zonde volharden. Het is hun zo'n zoete beker en zij zullen er uit drinken, ook al zou het hun dood zijn. Velen zijn door deze zonde aangetast en zijn een walg geworden voor het volk van God. Dit alles zegt, dat u niet bereid bent om tot

Christus te komen, want wie zijn zonde verlaat, zal barmhartigheid geschieden. Maar u, die besloten hebt om alle zonde *niet* te verzaken, bedriegt uzelf. Zij, die Christus niet aanvaardden als hun Profeet, Priester en Koning, zullen zichzelf bedriegen. Velen plegen te zeggen, dat zij Christus in al Zijn drie ambten willen aanvaardden, en toch houden zij verborgen en openbare zonden vast; dezulken zijn een gruwel voor zichzelf. O wee mij, om Schotlands wil, op deze dag; vanwege haar openbare zonden! Wee mij, ter oorzaak van predikers en belijders, die een slecht voorbeeld zijn voor het arme, onkundige volk! Hoe weinigen van dit geslacht zullen ten hemel gaan! En o wee mij, gij adderengebroidsels, dat ik u moet aanschouwen! Johannes de Doper sprak deze woorden, toen hij de Farizeeën en Sadduceeën naar de ordonnantiën zag komen, terwijl zij geen lust hadden om hun oude vleselijke wegen te verlaten. Daarom zei hij: „Gij adderengebroidsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomstige toorn?” Maar de mens, die besloten heeft om tot Christus te komen, besluit om huizen, landerijen, vrouwen en kinderen te verlaten, ja zelfs zijn eigen leven, indien Christus er deze dag toe roept. Dit land kende dagen, toen men zeer voor Christus ijverde. Men achtte zich gelukkig om te ijveren voor de Naam Gods. En nu hebben wij dezelfde gelegenheid, welke onze vaders hadden, die alles in de waagschaal stelden ter wille van de leer, de godsdienst, tucht en regering in het huis Gods. Zij bonden zelf de strijd aan, opdat het Evangelie in haar zuiverheid mocht worden voortgeplant bij hun nakroost in opeenvolgende geslachten. Maar o, hoe weinigen willen thans iets verlaten terwille van Christus! Wilt u deze zaken niet vaarwel zeggen? Ik zeg u, dat u en deze dingen eens voor eeuwig van elkander gescheiden zullen worden.

6. Laten wij bedenken, dat het een moeilijke zaak is om de mens er toe te brengen, dat hij *zijn eigengerechtigheid* verlaat. Een ieder uwer, die zijn eigen bedorven en verontreinigde staat van nature heeft gezien, heeft tot de plichten zijn toevlucht genomen om enige verlichting te verkrijgen; maar vond u ze? En nochtans nam u een andere plicht ter hand, terwijl u dacht daarin verademing te vinden. Velen menen, dat de godsdienst bestaat in het ter hand nemen van plichten en zo houden zij hun plichten voor hun Zaligmaker. Maar ik zal u zeggen, wat uw plichten vermogen; zij mogen u een goed getuigenis van predikanten en belijders bezorgen, maar zij zullen u nimmer naar de hemel leiden. Zij zullen u niet redden van de put des verderfs, want velen zullen zeggen: „Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam veel krachten gedaan?” En Hij zal zeggen: „Gaaf weg van Mij, Ik heb u nooit gekend”. Velen zullen zeggen: „Hebben wij niet gepredikt, hebben wij niet gehoord en hebben wij niet veel dingen in Uw Naam geleden?” Maar onze Heere zal zeggen: „Gij vertrouwde teveel op deze plichten, en hebt nooit uw eigengerechtigheid als een wegwerpelijck kleed gezien; u nat Mij niet aan tot uw rechtvaardigheid, heiligmaking, gerechtigheid en alle dingen”. O mensen, hoedt u voor uw zielen en bevrijdt uzelf van dit weerbarstig geslacht. Indien u niet tot Christus wilt komen, dan zullen wij vrij zijn van uw bloed, en indien u zult omkomen, wij zullen niet met u ondergaan.

II. In de tweede plaats zouden wij u aantonen, hoe het komt, dat de zondaar zo onwillig is om tot Hem te komen. „Gij wilt tot Mij niet komen”.

- Ten eerste komt dat voort uit een blindheid des harten. Het verstand is verduisterd, en de zielsogen en oren zijn gesloten. Daar viel onmiddellijk na de val een duisternis over de mens, zodat deze sinds die tijd blind is, want de geest, de wil, het

verstand, de consciëntie en alles is verdorven geworden. De mens werd een doof, blind en zwak schepsel. Vandaar dat het kruis van Christus drukkend voor hem is, en hij laat Christus staan en laat Hem kloppen aan de deur zijns harten, totdat „Zijn hoofd vervuld is met dauw en Zijn haarlokken met nachtdruppen”.

- Ten tweede spruit zulks voort uit de weerspanning van de wil. Soms kan de geest verlicht worden, maar de duivel trekt de wil weer terug. De Heere zegt de mens, dat hij zijn zonden moet verlaten, maar de duivel spreekt: „Is het ook, dat God gezegd heeft, dat u zult sterven? Gij zult de dood niet sterven”. O, hebt u het ooit ondervonden, wat het was, wanneer de Heere als het ware aan de ene arm trok en de duivel aan de andere, zodat u als het ware in stukken werd gescheurd? Hij, die tot Christus gekomen is, werd zo gekweld tussen het vlees en de geest. Maar ik geloof, dat „de sterk gewapende zijn hof bewaart” en hij zal zeggen: „Ik zal heden uit de mens gaan, maar ik zal iets achterlaten, want ik wil tot mijn huis terugkeren.” En wanneer hij terugkomt, dan brengt hij met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf. O, dat de Heere deze dag wilde komen kloppen aan de deur van uw hart! Maar de duivel zal misschien zeggen: „Gij en ik zullen zo spoedig niet scheiden”. Maar wanneer Christus onweerstaanbaar komt kloppen, moet hij op gezag uitgaan. Christus kan hem bevelen onmiddellijk te voorschijn te treden.
- Ten derde. Deze onwilligheid om tot Christus te komen spruit voort uit de genegenheden en begeerten, welke alle verdorven zijn. O, hoe moeilijk is het om de liefde van de mensen van deze wereld af te trekken! Wij kunnen tot u zeggen, hetgeen David opmerkte: „Hoe lang zult gij de wereld beminnen, de leugen zoeken? Sela”. Hoe lang zult u de wereld beminnen, welke schone dingen belooft, maar slechts moeite en kwelling des geestes baart?

III. De derde zaak, waarover wij zouden handelen, was een korte toepassing over het leerstuk.

Eerste gebruik.

Kent u iets van deze onwilligheid om tot Christus te komen? Zijn hier enkelen onder u, die zeggen: „Deze leer is waarachtig, welke u ons verkondigd hebt? U hebt de gedachten van ons hart vertolkt, want er wordt in ons een grote onwilligheid gevonden om tot Christus te komen!” Sommigen menen, dat het even gemakkelijk is om te geloven als om een stuk brood in hun hand te nemen of uit de hand te drinken. Helaas! u bent zo gemakkelijk aan uw godsdienst gekomen in het Westen van Schotland; en u zult hem even gemakkelijk weer verliezen. U bent er als 't ware mee geboren en van kindsbeen in opgevoed. Anderen zeggen, dat zij geheiligd zijn van moeders buik af. Inderdaad, dat was het geval bij Johannes de Doper; maar daar zijn tegenwoordig niet veel van de zodanigen, want Johannes was een bijzonder en geoefend man. U mag denken van uzelf wat u wilt, maar indien u geen kennis hebt aan werkzaamheden der wet in uw hart, dan zult u evenmin naar de hemel gaan als de duivelen. Sommigen van u zijn zelfs opzieners geweest en kennen niet de geringste werkzaamheden in hun ziel. U bent onkundig aan deze zaken en daarom kan de ere Gods en Zijn zaak u niet ter harte gaan. Veertien dagen geleden zeiden wij u reeds, dat de Heere het werkelijk ernstig met u meende: „Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand mijn stem zal horen, en de deur open doen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij,” en u was toen enigszins bewogen. Het is in waarheid een goede zaak om ontroerd te worden, maar zonder de werkingen der wet zal het u geen nut doen. O, hoe droevig om te denken aan het Westen van Schotland! Ik ken geen streek, waarin er meer naar de hel zullen gaan dan op veel plaatsen in West-Schotland. De woeste Hooglanden hebben niet zoveel roepstemmen in de wind geslagen als u

gedaan hebt. O, West-Schotland, dat evenals Kapernaam tot de hemel toe verhoogd zijt, u zult tot de hel toe neergestoten worden! O, u hebt allen een godsdienst; voorwaar, u bent gelijk aan de kerk in Laodicea, welke niets ontbrak, maar niet wist, dat zij lauw, arm, ellendig, blind en naakt was. Het moge zijn, dat u denkt genoeg te hebben en geen behoefte hebt aan een prediking des Woords of de instellingen des Evangeliums, maar evenwel zijt u het volk in Schotland, dat in de droevigste toestand verkeert. Ik zou niet graag de verantwoording dragen, die u, belijders in Clydesdale, Ayr, Galloway en Tweeddale op uw hoofd hebt. Christus heeft u in Muirkerk, Crawford-John en Douglas toegeroepen, *dat gij niet tot Hem wilt komen, opdat gij het leven moogt hebben*. En wat is uw antwoord? Zijn er hier mensen, die zeggen: „Wij willen niet”? Moeten wij heen gaan en onze Meester boodschappen, dat u niet tot Hem wilt komen? O, belijders en opzieners, u bent een schande en oneer voor de godsdienst.

Tweede gebruik.

Zijn er hier mensen, die moeten zeggen: „Inderdaad, ik vind het zeer moeilijk om Christus aan te nemen”. Maar alvorens wij hierover spreken, wensen wij ons enkele ogenblikken in den gebede te verenigen.⁷

Welaan, wat u aangaat, die moet zeggen: „Het is waar, het is niet gemakkelijk om de mens tot Christus te brengen. Ik heb sinds veel jaren een belijdenis gehad, en nochtans vrees ik, dat ik nog nooit tot Christus gekomen ben”.

Maar ik zeg u, de Heere staat hier deze dag, zeggende: Wilt u Mij aannemen, gij, die zo langen tijd een leugen in uw rechterhand hebt gehad?" Wat zegt u hierop? Gij, die bezocht zijt met dodigheid, hardheid des harten en ongeloof: thans eist Hij een antwoord van u. Wat zult u zeggen: „Ja”, of „Nee?” Wat dunkt u van dit aanbod? En wat hebt u op Hem aan te merken?

Sommigen zullen misschien zeggen: „Indien ik Hem aanneem, zal ik ook een kruis aanvaarden!” Dat is waar, maar u zult een zoet en heerlijk kruis ontvangen. Aldus bieden wij Hem u aan in Auchinleck, Douglas, Crawford-John. En wat zegt u? Zult u Hem verkiezen? Zeg ons uw antwoord, want wij roepen deze heuvelen en bergen rondom ons tot getuigen, dat wij Hem u deze dag aangeboden hebben. Wilt u Hem aannemen? O, wanneer zoveel belijders zich aan Zijn kruis ergeren, wilt u uw ogen tot Hem opheffen? De engelen verwonderen zich over dit aanbod; zij slaan het met verwondering gade, dat de Heere u deze dag zulk een aanbod doet! Ja, zelfs degenen, die reeds veel jaren in de hel liggen, en thans in de angsten der pijniging het uitschreeuwen, kunnen mogelijk zeggen: „O, dat wij zulk een aanbod hadden als gindse mensen in Auchinleck”. O komt, komt dan tot Hem, en al uw verleden zonden zullen niet meer gedacht worden. Maar indien u niet wilt komen, dan zal het de lieden van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn dan u.

Welaan, wat zult u zeggen; en wat moet ik boodschappen aan Hem, Die mij tot u gezonden heeft? Zal ik zeggen: „Heere, daar zijn ginds sommige mensen, die zeggen: Ik ben bereid om Christus mijn hart, mijn hand, mijn huis en landerijen en alles wat ik

---

⁷ Het was waarschijnlijk bij het houden van dit gedeelte der predikatie, dat volgens het bericht van Patrick Walker, zoowel de prediker als het merendeel der mensen in snikken uitbarstten, hetwelk Cameron noodzaakte om plotseling af te breken en te bidden; dit gebed was zeer krachtig, zowel ten behoeve der hoorders als ten behoeve der Kerk. En hoe gebrekkig zich deze predikatie nu ook moge vertonen, het uitspreken van geen predikatie (uitgezonderd die van Ds. Livingstone in de Kirk te Shotts) werd meer opmerkelijk gezegend van de Heere in Schotland sinds de eerste tijd van de Reformatie.

bezit te geven voor Zijn zaak?"

Welnu, indien u een betere koop kunt sluiten, doe het! Wend uw blik rondom u naar deze heuvelen en beziet ze, want zij zijn thans alle getuigen; en wanneer u zult sterven, zullen zij u voor de geest komen. Wij nemen een ieder van u tegen elkander tot getuige! En zal dat uw smart niet vermeederen, wanneer deze getuigen in uw consciëntie oprijzen, en zeggen: „Wij hoorden, hoe men u nodigde en smeekte om Christus aan te nemen; en wij waren getuigen; en nochtans hebt u niet gewild; en thans komen wij hier om tegen u te getuigen”.

Er wordt op dit oogenblik enige tederheid onder u gevonden, en dat is een gunstig teken. Maar dit is niet alles. De engelen zullen opvaren om voor de troon te melden, wat de keus van een ieder van u deze dag geweest is. Zij zullen opstijgen en een goede tijding verkondigen; en zullen aldus spreken: „Daar waren sommigen in Auchinleck, Douglas en Crawford-John, die onze Heere in het aanbod van het Evangelie ontvingen, en Hij is hun Heere geworden”. En dit zal een welkome tijding zijn.

Velen in de hel zullen zeggen: „O wee onzer! Sommigen gaan weg en willen niet hier komen. Zij worden verontrust en ontvlieden de toekomstige toorn, die ons nu verslindt. O, wij hadden eens dit aanbod, maar zullen het nooit weder ontvangen”.

„Maar wacht eens”, zegt de duivel, „wij zullen soldaten en dragonders op hen afzenden en zij zullen gevangen worden en hun prediker zal worden gedood. Ja, zij zullen in gevangenissen worden opgesloten; men zal hen verbannen en helemaal verwoesten”.

Maar wij tarten de duivel en zijn trawanten. Wilt u uit vrees voor deze dingen niet komen? Het kan zijn, dat sommigen uit deze oorzaak hier niet gekomen zijn. O, met welk een verschrikkelijke, onzinnige vrees bent u bevangen! Evenwel, de Heere is aan uw deur gekomen. Wilt u Hem aannemen of niet? Wilt u Hem mee naar uw woningen nemen?

Het is een groot wonder, dat nog één mens in Schotland zulk een aanbod op deze dag ontvangt. Een jaar geleden zou men het vreemd gevonden hebben, wanneer men had horen zeggen, dat de veldvergaderingen in zulk een versmading zouden komen. Maar neemt Christus aan en kiest andere gedachten! Laat af van vloeken, zweren en verwensen; houdt op om langer „schatting” (zie aant. 21) te betalen; laat varen uw inschikkelijkheid en „toelatingen” (zie aant. 22); en volgt niet langer die predikers, welke het kruis van Christus niet opnemen, hetwelk wij thans dragen. Verkiest die gezegende en heerlijke Persoon, Die onze komst naar deze woeste plaats deze dag bewerkte. Wat? Zal ik zeggen, dat u allen bereid bent Hem aan te nemen? Hoe graag zou ik geloven, dat sommigen Hem aan zullen nemen. En indien u uit de grond van uw hart begeerd hebt om Hem aan te nemen, dan zal de Geest u geschonken worden, en Hij zal u geenszins uitwerpen.

O, arme, ongelukkige, snode dronkaard, neemt Hem aan! Vloeker, overspeler en leugenaar, wat u ook zijn mag, wij willen u toeroepen en vermanen om tot Hem te komen! De Heere vindt geen vermaak in Farizeeën en Schriftgeleerden. Arme dwaas, die nóch kennis nóch godsdienst bezit, wees bereid Hem aan te nemen? Hij spreekt vrede tot u: „Ga henen en zondigt niet meer”. „En laat ons niet wederkeren tot dwaasheid, maar tracht de tijd uit te kopen, omdat de dagen boos zijn”.

Derde gebruik

O, u allen die reeds eerder tot Hem gekomen zijt! Hij wil, dat u komt en dichter bij Hem komt, dan u ooit tot dusver gedaan hebt. Bent u tot Hem gekomen? Zie dan toe, dat u met Hem blijft. Hij zegt tot u, zoals Hij sprak tot de discipelen: „Wilt gijlieden

ook niet weggaan?" En wij mogen zeggen met Petrus: „Heere, tot Wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens". Blijf bij Hem, opdat u mag krijgen, hetgeen wij lezen in Lucas 22: 28, 29: „En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in Mijn verzoeking. En ik verordineer u het Koninkrijk, gelijkterwijs Mijn Vader dat Mij verordineerd heeft. En gij zult zitten op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls".

De tijd komt, dat Karel Stuart en onze edelen, raadsheren en vervolgers, voortgebracht zullen worden gelijk de bokken aan Zijn linkerhand. En Christus zal zeggen: „Hebt u ons vervolgd? Hebt u ons beroofd en geplunderd? Hebt u ons gedood en verbannen?" En zij zullen moeten zeggen: „Ja, Heere"

„Wel", zal Christus zeggen, „gaat weg in het eeuwige vuur". En u zult er in bewilligen om voor eeuwig van hen te scheiden. Thans lachen zij u uit, maar u zult over hen lachen, dan, wanneer Zijn volk „hen zal overwinnen door het bloed des Lams en door het woord van hun getuigenis. En „zij hebben hun leven niet lief gehad tot de dood toe".

En u die niet gewild hebt; en u die niet tot Hem gekomen zijt; en u die er niet in bewilligd hebt om gewillig gemaakt te worden; ... u bent nog niet gekomen om bij Hem in dienst te treden! Komt nochtans, en uw zonden zullen niet meer gedacht worden.

Wij zullen besluiten met dat woord: „Gelijk u dan Christus Jezus, de Heere, hebt aangenomen, wandelt also in Hem". *Alzo* gij, die Hem aangenomen hebt, *wandelt waardig de Heere*. En wanneer de Heere zal wederkeren naar dit land, zullen dit de voortreffelijksten in het land zijn, die Hem thans verwachten en getrouw blijven.

Ik geloof stellig, dat deze dag in de hemel betreffende onze ontslapen martelaren gezegd wordt: „Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen en zij hebben hun klederen gewassen in het bloed des Lams". Indien wij deze verwachting niet hadden; o, het zou ons tot droefheid stemmen. Maar deze gedachte moge ons opbeuren en vertroosten in al onze moeiten, noden en verdrukkingen. Amen!

6. Vervolgpreek over de onwil van de zondaar om te komen

„En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben”. Johannes 5:40.

Het is een werk boven het bereik van mensen of engelen, om een ziel te overreden tot Christus te komen. Daar is niets zo bezwaarlijk en ingewikkeld voor vlees en bloed als het met Christus eens te worden. Daar is niets waartegen onze verdorven natuur zo'n weerzin en vooroordeel heeft. Het vereist de machtige kracht Gods om de mens tot onderwerping te brengen voor Hem en de bolwerken van zonde te slechten en iedere ijdele gedachte te onderdrukken. Wanneer Christus aan Petrus de vraag doet: „Wie zegt gij, dat Ik ben”? antwoordt deze: „Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods”. Petrus komt hiervoor geen lof toe; want Christus zegt: „Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard”.

Welaan, wat voor antwoord hebt u besloten de Heere deze dag te geven? Helaas, helaas, ik vrees dat Hij tot dit land zal moeten zeggen, hetgeen Hij tot de Joden zei: „Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen”. Inderdaad, Schotland is Zijn eigen, bijzondere erfenis. Christus huwde Schotland, maar niet al haar inwoners. Nochtans is het Zijn land, waarmee Hij een verbond gesloten heeft. Wij mogen zeggen: Wilt u niet overreed worden om Hem aan te nemen? Misschien zult u nooit weer een dergelijk aanbod ontvangen. Christus wordt u thans aangeboden. Hier zijn twee zaken om u te overreden tot Christus te komen.

Ten eerste. Indien u Hem niet wilt aannemen, dan wacht u niets dan een eeuwig verderf. „Gij roeit uit, al wie van U afhoereert; maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen”. Wie God verlaten, gaan naar het eeuwig verderf!

Welaan, kiest dan; want deze dag worden u zaligheid en verdoemenis voorgehouden. Zoals Mozes sprak tot het volk van Israël: *heb ik u deze dag het leven en de dood, de zegen en de vloek voorgesteld.* U hebt lange tijd op een grote afstand van God geleefd. En staat de duivel u evenals de Heere uit te nodigen om tot hem te komen. De Satan fluistert u in, dat, *indien u Christus aanneemt, u uit uw huizen gebannen zult worden en dat men u zal uitwerpen!*

Maar ik zeg u, dat zowel de hoogste en voornaamste van onze vijanden en u beiden eens voor Hem zult moeten neerbuigen, wanneer Hij komt om te oordelen de levenden en de doden. Dan zullen zij als boosdoeners hun vonnis in die dag aanhoren, wanneer koningen, vorsten, graven, raadsheren, prelaten, valse predikers en alle vervolgers samen voor Hem zullen moeten verschijnen. „Tot u zal alle vlees komen”. Als u vóór uw dood nog tot Hem zou willen komen, kom dan! Velen willen het uitstellen tot na hun dood, maar dan moeten zij komen. En Christus zal het dezulken zeggen: „Gaaf weg van Mij, gij, die vóór uw dood niet wilde komen; gaat henen naar de plaats der duivelen, waar u samen tot in der eeuwigheid zult blijven!”

Ten tweede. Een tweede reden in onze tekst is: „opdat gij het leven moogt hebben!” Dat wil zeggen: „Komt tot Mij, en u zult het leven ontvangen!” Indien u uzelf zag zoals u van nature bent, dan zou ge uzelf ongelukkiger achten dan de redeloze schepselen, die omkomen. „Maar komt tot Mij, en u zult het leven en de eeuwige gelukzaligheid hebben”. Hieruit merken wij op:

- I. Dat Gods volk Christus zal ontvangen, Die het leven van Zijn volk is.

- II. In welke opzichten Christus hun leven is.
- III. Wat Christus voor hen verworven heeft.

I. Dat Gods volk Christus zal ontvangen, Die het leven van Zijn volk is.

Wat de eerste zaak betreft, wordt hier door het leven Christus Zélf bedoeld. Kom tot Christus en u zult Hemzelf ontvangen, ja Hem, Die het Beeld Zijns Vaders en het Afschijnsel van Zijn heerlijkheid is. Maar o, wie kan Hem beschrijven, van Zijn hoofdschedel tot Zijn voetzool toe? De tong kan zulks niet uitdrukken; alle wiskundigen kunnen het niet berekenen, al de retorische wijsheid kan niet navorsen, hetgeen Hij wezenlijk is. Daar is geen vlek aan Hem, en de ellendigste man of vrouw mogen hun ziel laten wassen en zaligen door Hem. Hij beschrijft Zichzelf: „Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven”, dat wil zeggen: *Ik ben de Weg, het Licht en het leven van Mijn volk.*

II. In welke opzichten Christus hun leven is.

In de tweede plaats zou ik u verkondigen in welke opzichten Christus het leven is van Zijn volk. Hij is zulks in deze drie opzichten:

- 1e. Hij is de verdienende Oorzaak van dit leven.
- 2e. De Schenker van dit leven aan Zijn volk. „Mijn vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u”.
- 3e. Hij is de Onderhouder van dit leven. Hij geeft het leven en Hij onderhoudt het in Zijn volk.

- Ten eerste. Onze Heere is de Heelmeester en eveneens de natuurlijke oorzaak van dit leven, zodat Hij met veel gepastheid hun leven mag genoemd worden. Weet u niet, dat Adam door het eten van de verboden vrucht het leven voor hemzelf en zijn ganse nageslacht verbeurd heeft? Hoe wordt dit leven anders weer verkregen dan door de komst van de Tweede Adam? „Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben en overvloed hebben". Uw werken verschaffen u dit leven niet. De Socinianen en Arminianen beweren, dat de mens door zijn eigen deugden en plichten genade bij God kan bekomen en met Hem in vereniging en gemeenschap kan leven. De Kwakers hebben dezelfde dwaling. O, welk een afbreuk doet deze leer aan het lijden van Christus en Zijn geopenbaarde heerlijkheid in de wereld!
- Ten tweede. Christus kan het leven van de ziel genoemd worden, omdat Hij Zijn volk het leven schenkt of instort door Zijn Woord en Geest uit vrije genade.
- Ten derde. Hij is de Onderhouder van dit leven. Hij noemt Zichzelf het *Brood des Levens* en u weet, dat brood het leven onderhoudt. Zo is Christus de Onderhouder van het leven der zielen. Wacht u om te menen, dat dezulken niet zouden kunnen dwalen. Voorzeker zijn zulke mensen in de staat der genade; maar de ene tijd wordt hun vergund om hun hart in het gebed uit te storten voor God ten behoeve van zichzelf, de Kerk en hun vrienden; een andere tijd kunnen zij geen woord naar voren brengen, zij kunnen hun hart er niet in meekrijgen, maar hun hart is omgekeerd als een bedriegelijke boog. En zulke zielen kunnen geen woord uiten, maar leven dan in een zondige weg en geven toe aan de Satan. En wat is de reden van dit alles? Wel, Christus is weg, Die hun leven is. O, het is wonderlijk, wanneer Hij tot een ziel komt, dan kan het arme schepsel daden des geloofs en der liefde vertonen. Soms kan zo'n ziel (betrekkelijk gesproken) niet meer verrichten dan een beest. Christus, het leven, is weg. Maar indien u tot Hem wilt komen, zal Hij het leven in uw ziel uitstorten en het in u onderhouden. David zegt: „Hij verkwikt mijn ziel”, dat is mijn leven. En hoe komt het, dat de ziel

ongevoelig en levenloos wordt? Het is, omdat Christus afwezig is; maar wanneer Hij komt, verkwikt en vertroost Hij de ziel.

III. In de derde plaats zouden wij zien, wat Christus verworven heeft.

Hij heeft het leven voor Zijn volk verworven. Het was inderdaad een groot werk voor mensen en engelen om op te sommen al hetgeen Christus verworven heeft voor degenen, die tot Hem gekomen zijn. Het zou ons deze hele nacht, deze week, ja dit jaar en meer dan ons gehele leven bezig houden. U zou hem een rijk mens achten, die zoveel geldstukken had, dat hij daarmee deze berg kon bedekken; maar hij, die tot Christus komt, heeft meerdere rijkdom dan alle goederen van Douglas, Muirkirk, Crawford-John en Auchinleck, ofschoon zij tot de hemel toe opgestapeld waren. O, er is leven in Hem! En indien u wist, wat dit leven inhield, zo zouden uw harten van vreugde opspringen. „Komt tot Mij, opdat gij het leven moogt hebben”.

Door het leven wordt hier enkel Jezus Christus verstaan en een recht op Hem en al Zijn volheid. „Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben”. „Gij zijt gestorven”, zegt de Apostel Paulus, „en uw leven is met Christus verborgen in God”. Maar hetgeen Hij verworven heeft, zullen wij kort in de volgende vier bijzonderheden opsommen:

1. Hij heeft het geloof, de liefde en alle andere genadegaven voor Zijn volk verworven, ja al de genade des Geestes. Het arme schepsel ontbreekt altijd wat. Maar wanneer Christus in de ziel komt, vervult Hij alles en de ziel wordt met overvloed verzadigd. Daar is nog steeds een onzekerheid, hoe men genade zal bekomen, maar komt tot Christus, en in Hem zijn alle schatten der wijsheid en al de genade des Geestes verborgen. Inderdaad, wanneer u tot Hem komt, zo moet u doden de leden, die op de aarde zijn. Zijt u dronkaards, u moet uw drinken vaarwel zeggen; bent u vloekers, u moet uw taal hervormen: bent u wellustigen, u moet die dingen doden, waaraan u verslaafd zijt. Hoezeer zij ook geliefd mogen worden, alles moet wijken. wanneer de arme zondaar tot Christus komt. Maar hij die zijn oog op Christus gevestigd heeft, roept om genade en meer genade, want hoe meer genade hij bezit, des te meer genade hij verlangt en verwacht. Nu, indien u tot Christus komt, zult u genade krijgen, want het is Zijn wil om de wacht te houden aan de poorten der wijsheid. Maar u treft de schuld, indien uw zielen ontbloot zijn van de genade Gods. In Hem woont al de volheid der Godheid lichamenlijk. En waartoe heeft Hij die genade anders dan om ze uit te laten en mee te delen aan al Zijn leden en zo al degenen, die door het geloof tot Hem komen, te verrijken?
2. Door het leven wordt hier de vrede verstaan; en indien u zou willen delen in en deel hebben aan Zijn vrede, zo komt tot Hem en u zult vrede hebben. Dit is een tweede stuk, hetwelk Christus verworven heeft voor al degenen, die tot Hem komen. Velen menen, dat, indien zij tot Christus komen, hun enkel de strijd, het vuur en het zwaard wacht. „Wel”, zegt Christus, „meent niet, dat Ik gekomen ben, om vrede te brengen, maar het zwaard. Ik ben gekomen, om vuur op de aarde te werpen; en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is? Want Ik ben gekomen, om de mens tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. Ja, Ik ben gekomen om genade en verdorvenheid tegen elkander op te zetten”. Strijdt met de zonde en de duivel. Komt tot Christus, en u zult vrede ontvangen, maar geen vrede met de duivel en de zonde. Velen kiezen thans de vrede met de koning en de Raad, maar dan kunt u net zo goed vrede met de

duivel sluiten. U kunt geen vrede met God hebben, wanneer u vrede sluit met de stedehouders van de Satan. U kunt geen vrede hebben met beiden tegelijk, „want wat samenstemming heeft Christus met Belial?” Onze vervolgers hebben geen vrede met de Heere Jezus Christus, Maar indien u wist welke schatten er bij Christus te verkrijgen zijn, dan zou u hen allen als dwazen en waanzinnigen beschouwen, die alle dingen niet voor Hem zouden verlaten; want die vrede, welke Gods volk in Hem bezit, is een eeuwige vrede, die de Vorst des Vredes in hun zielen heeft uitgestort. Zij mogen hier in moeite en zorgen verkeren, maar als hun gedachten binnen in hen vermenigvuldigd worden, verkwikken 's Heeren vertroosting en hun ziel, In de wereld zult u verdrinking hebben, maar in Hem zult u vertroost worden met een gegronde vrede.

3. In de derde plaats verkondig ik u, dat u een recht zult verkrijgen op al de goede zaken van dit leven. Men meent, dat zij vrij van gevaar en zeker van hun leven zijn, die vrede hebben met de koning, „Maar wie zijn even zal zoeken te behouden, die zal het verliezen”. Ik geloof, dat u zekerder van uw leven bent dan uw vijanden; want deze kunnen uw leven niet van u nemen. Wij hebben een zekerder privilege dan enige koning, hertog, of markies. Want indien deze hun land verlaten, hebben zij geen bete brood te eten en geen dronk water te drinken. Nebukadnézar was rijker dan iemand anders; nochtans werd hij verstoten van de mensen naar beesten des velds en at gras met de ossen. Wat degenen betreft, die verbintenissen met de vijand hebben aangegaan, de „schatting” hebben betaald, de toegeeflijke predikanten hebben gesteund, o, indien wij lang zouden leven, wij zouden hen misschien zien bedden, kruipend om een stukje brood en geld. Maar 's Heeren kinderen mogen vrij en moedig tot Hem komen en zeggen: „Heere, geeft ons brood te eten!” „Ja”, zegt de Heere, „brood zal u niet ontbreken; en indien Ik u veel ontnem, zal Ik maken, dat een weinig u genoegzaam zij”; terwijl uw vijanden daarentegen nimmer genoeg zullen hebben. Zij kunnen nooit verzadigd worden. Zij mogen u uw land afnemen, maar zij kunnen u nooit het recht op uw goed ontnemen.

Het is waar, de godsvrucht doet de burgerlijke wet niet teniet; maar u weet, dat het land den Heere geschonken is. Dit lag opgesloten in de Verbonden, (zie aantek. 1 en 2), die wij met Hem gesloten hebben. U kunt zeggen, dat de koning grote bezittingen en heerschappij heeft, maar wat hij ook moge zijn, hij is een vervolger! Arme mensen hebben hun goederen en hun leven verloren, maar de koning heeft zijn recht op de kroon verloren. Toen hij de Covenants liet verbranden, (zie aant. 1 en 2), was hij niet langer een rechtmatig koning, maar een verbasterde plant en is nu een tiran geworden. Deze vervolgers hebben het recht op hun land verloren, ja, zij hebben een recht op hun leven verloren en de tijd zal komen, dat niemand van hun zal overgelaten zijn. De Heere zal magistraten verwekken, die recht en gerechtigheid over hen zullen uitoefenen.

Maar gij, die tot Christus gekomen zijt, uw leven is zeker en gewis. Zij mogen u onthoofden of ophangen, maar het recht blijft voor uw kinderen en deze zullen het land bezitten. Maar het zal zo niet zijn met de vervolgers. Hun kinderen zullen omzwerven en bedelen om hun brood.

4. In de vierde of laatste plaats heeft Christus eer en heerlijkheid voor de Zijnen verworven. „De Heere zal genade en eer geven, Hij zal het goede niet onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen”. Het is maar een geringe zaak, welke u voor Hem kunt verliezen; maar de gelovige wacht eer en

heerlijkheid. En is dit geen goede tijding, en wat zou u meer wensen. Hij heeft dit beloofd en Hij draalt niet om Zijn belofte te vervullen. De koning heeft verraderlijk gehandeld, heeft zijn woord niet gestand gedaan en is een grote leugenaar gebleken. Maar komt tot deze Koning en u zult Hem steeds een Waarmaker van Zijn Woord bevinden. Vreest hen dan niet, die alleen maar uw natuurlijk leven kunnen wegnemen. Evenwel kunnen zij u niet uw recht, uw vrede en uw heerlijkheid ontnemen. „Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; lieflijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk”. „Uw leven is met Christus verborgen in God”.

Sommigen verbergen hun geld en kostbaarheden, maar wanneer zij ze vergaderd hebben op een geheime plaats, kan de vijand komen en alles in eens meenemen. Maar komt tot onze Heere en u zult uw vrede in God verankerd zien. U verbergt uw kostbare schatten voor de vijand, maar komt tot de Heere en u zult ze alle goed bewaard zien. Komt tot Christus en uw schat en vrede zal wel bewaard zijn. Ik ben benieuwd, of u meer ingenomen bent met dit tegenwoordige leven of met het leven der heerlijkheid. Satan heeft gezegd: „Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven”. Doch iemand, die het geestelijk leven ontvangen heeft, is bereid het natuurlijk leven af te leggen om het eerste te behouden.

Men zegt, dat de mens genade kan bezitten zonder die genade in beoefening te hebben. Zeker; maar u, die geen genade in beoefening hebt, zult er mee naar de hel toe gaan; want waartoe dient uw genade, indien er nú geen gebruik van gemaakt wordt? O, welke wegen beraamt de duivel voor de mens om het natuurlijk leven te sparen! maar indien u aan het geestelijke leven kennis hebt, dan zult u doen wat u kunt om ditzelve te behouden. Wat betekent zoveel goed en geld, indien u eten en drinken ontbreekt en dit niet kunt bekomen! De mens, die het geestelijk leven bezit, moet het Woord hebben, omdat dit het Brood des Levens en het voedsel der ziel is. Zo iemand kan beter natuurlijke spijze ontberen dan zielsvoedsel. Weliswaar moge hij in de woeste wildernissen en moerassen vervolgd worden, maar het Woord zal hem onder dit alles vertroosten en sterken. O, hoe liefelijk is dat Woord en hoe gepast en zoet voor de toestand van een arm mens.

Welaan dan, u, die kunt eten en drinken en u nooit om God bekommert; uw ziel verkeert in een allerverschrikkelijkste staat en toestand. Wanneer u in de hel gepijnigd zult worden, zal het u een duur gekocht leven zijn. Want beide, ziel en lichaam, moeten in de hel geworpen worden en daar tot in alle eeuwigheid vertoeven. Zodanig zijn de jammerlijke gevolgen hiervan.

1. Indien u enige kennis aan dit leven had, zou u de Heere in alles nodig hebben. Want u kunt niet één rechte stap doen, als de Heere niet elk ogenblik erkend wordt; hetwelk een teken of kenmerk is van een leven, dat steeds opwast in de kennis Gods en van Zijn Zoon Jezus Christus.
2. Een mens, die dit leven bezit, zal alles hiervoor verlaten. Wanneer het om het verlies van dit geestelijk leven zou gaan, zal hij zijn natuurlijk leven, al waren het tien levens, prijsgeven.
3. Wanneer iemand dit leven deelachtig is, zal het zijn voornaamste streven zijn, dat dit leven gevoed wordt. Het brengt hem in oefening om door de Geest gevoed te worden en bekleed te worden met de gerechtigheid van Christus. Hij bekommert zich er niet over, wat er van hem worden zal, mits hij gevonden worde in Christus en bekleed met Zijn gerechtigheid. Dit is zijn ernstig

streven. Hij scheidt behagen in geestelijk gezelschap. Maar ik geloof, dat uw predikers een vermaak vinden in het gezelschap der boosdoeners en dit zoeken; en meer behagen scheppen in de omgang met vloekers, dronkaards, sabbatschenders en vervolgers, dan met ernstige christenen. U kunt zo rustig onder hun gehoor neerzitten en met hen het sacrament gebruiken. Echter ...weg met zulke predikers! En u, die belijders zijt, u ligt op de begraafplaats der doden; evenals een vrouw, die, hoezeer zij haar echtgenoot ook beminde, niet bij hem wenst te zijn, wanneer hij eenmaal gestorven is. En daar is geen gezelschap zo walgelijk als predikers en belijders, die niets van de kracht der Godzaligheid kennen.

Ik wens te besluiten met deze vraag: „Kent u iets van de kracht Zijner opstanding?” U kunt er over spreken, maar u moet trachten der zonde te sterven en der gerechtigheid te leven. Boven alles tracht nabij Christus te leven in deze ure en de macht der duisternis. Maar wat kunnen wij anders zeggen dan wij reeds gesproken hebben, dat er een grote onwil is om tot Christus te komen!

„Gij wilt tot Mij niet komen, opdat u het leven moogt hebben”. En die komen, zullen het leven ontvangen! De Heere helpe ons om te komen! Amen!

Gepreekt in de parochie van Carluke, ruim een week voor zijn dood

6. God zal de twistzaak van Zijn volk twisten

Zou ook een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen? Maar also zegt de Heere: Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen. En Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vlees, en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden als van zoete wijn; en alle vlees zal gewaar worden dat Ik de Heere uw Heiland ben, en uw Verlosser, de Machtige Jacobs. Jesaja 49 : 24-26.

In dit hoofdstuk horen wij de roepstem des Heeren. Het eerste vers begint met de woorden: „Hoort naar Mij gij eilanden, en luistert toe, gij volken van verre.” Het schijnt dat bijzonder ons land hier wordt geroepen om te luisteren. God roept ons op deze dag om naar Hem te horen.

U zult vragen: „Wat roept de Heere? Wat heeft Hij tot ons te zeggen?”

Wij hebben nu geen tijd om alles wat in dit hoofdstuk staat te bespreken en het toe te passen, maar let op het dertiende vers: „Juicht, u hemelen, en verheug u, gij aarde; want de Heere heeft Zijn volk vertroost, en Hij zal Zich over Zijn ellendigen ontfermen.”

Hij roept tot ons: „Juicht, u hemel,” dat is: „Juicht o kerk, en verheug u, o aarde.” (Juicht kerk en staat van Schotland.)

Maar hoe kunnen wij zingen? Heeft de Heere ons niet verlaten en vergeten?

Nee, hoewel het zo schijnt te zijn, toch is het werkelijk niet zo. „Een vrouw kan haar zuigeling vergeten, maar de Heere kan Zijn volk niet vergeten.” Het einddoel van God is, een grote verlossing te geven aan de kerk, en aan de staat van Schotland. Als wij in staat waren om de dagen te zien welke God over ons zal doen opgaan, en zo wij de leraars konden zien, die in ons midden zullen zijn, dan zou het ons doen juichen. U meent nu dat de leraars zijn verdwenen. Inderdaad, een groot gedeelte van hen heeft ons verlaten, en de overheden zijn door ons verworpen. Wij verklaren voor zon, maan en sterren, dat het zo is. Maar de Heere heeft nog leraars die glinsterende pijlen zullen zijn in Zijn pijlkoker, en Hij zal ons nog overheden geven, waardoor Hij die belofte zal vervullen: „Koningen zullen uw voedsterheren zijn.” Zodat, indien wij de goede dagen, die op onze tegenwoordige moeite zullen volgen, konden zien, dan zouden wij, mannen en vrouwen niet kunnen weerhouden van juichen. U allen zou naar huis gaan met vreugde, u zou opgetogen zijn van blijdschap.

Maar u zult zeggen: „Hoe kan dit zijn?”

Het is waar, u kunt twee bezwaren inbrengen.

1. In de eerste plaats kunt u denken: *Er zijn zo weinig oprechten.*

Maar ter zijner tijd zal dit woord vervuld worden: „Nog zullen de kinderen, waarvan gij beroofd waart, zeggen voor uw oren: De plaats is mij te nauw, wijk voor mij dat ik wonen mag; en gij zult zeggen in uw hart: Wie heeft mij dezen gegeneerd, aangezien ik van kinderen beroofd en eenzaam was?” Jes. 49 : 20, 21. De Heere zal inderdaad komen om dit land woest te maken. Er zullen niet veel mannen of vrouwen of kinderen in zijn, en het overblijfsel dat Hij in het leven zal laten, zal een arm en ellendig volk zijn. Maar uit dat klein getal zal God een grote menigte doen voortkomen, zo dat zij die de zaak van Christus en van de verachte en vervolgte kerk

in Schotland` zullen aanhanger geen plaats genoeg zullen vinden in Schotland om te wonen. Dat zal geschieden omdat alle naburige volken zullen komen, en als het ware een voorbeeld zullen nemen aan de leer, de godsdienst en de tucht in de kerk van Schotland.

2. Maar u zult zeggen: „*Hoe kan dat geschieden?*”

Wel, u hebt het woord van God daarvoor. Maar dit woord is nog niet overvloedig vervuld aan enige kerk. Maar de waarheid is, dat er iets van is vervuld op de eilanden, en wel bijzonder in Schotland. „Hoort naar Mij, gij eilanden.”

Het tweede bezwaar wordt genomen uit de sterkte en de macht van de vijanden. Maar staar daarop niet te veel. Spreek uw geval en het geval van de kerk uit. En als u uw gedachten zult uitspreken, zult u zeggen: Onze toestand is zeer droevig. U bent daarvan zo onder de indruk, dat wanneer u met de toestand van de kerk tot God gaat, uw tong als het ware aan uw gehemelte kleeft, en ge u niet behoorlijk kunt uitdrukken. Wel, in de tekstwoorden wordt uw toestand genoemd. Daarin wordt door God Zelf een vraag gesteld, juist zoals wij haar zouden stellen, in zover wij Jeruzalem zouden stellen tot het hoogste van onze blijdschap. En het is dit: „Zou een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen?” Is dit niet onze toestand? In één woord: Zijn wij geen vangst geworden? Zij die ons tot een prooi gemaakt hebben zijn machtig, en wij zijn hun gevangenen. En ziet u op de woorden: „De gevangenen eens rechtvaardigen,” verklaar dat, door op te merken dat u in gevangenschap verkeert overeenkomstig hun wet, hoewel die op ongerechtigheid gegrond is.

Nu, ik zal niet veel tijd nemen om te spreken over wat ik voorgenomen heb te zeggen over onze tekstwoorden. Er zijn deze twee of drie dingen in, die ik slechts zal noemen.

1. Ten eerste. Er staat duidelijk in, dat het volk van God somtijds tot een prooi wordt. Ik weet wel dat deze woorden: „Ja de waarheid ontbreekt er, en wie van het boze wijkt, stelt zich tot een roof,” Jesaja 59 : 15, in onze dagen vervuld worden. Ik wil u zeggen dat er veel volk in dit land is dat hoopt door het nalaten van hun plicht, moeite te ontlopen. Maar ik zeg u, dat het nalaten van uw plicht, uw zonde is. En indien u deze zonde niet met anderen doet, dan maakt ge uzelf tot een prooi voor hen. De gebeurtenissen in deze tijd zijn daarvoor een genoegzaam bewijs. De waarheid is, dat zij die thans een prooi zijn (in Schotland) geen plaats worden waard gekeurd in dit land. Hij die de kroon der waarheid behoudt wordt geen goede dag en geen goede avond gegund, zelfs niet al is het de beste leraar. Ik weet nauwelijks een ongunstiger kenteken van een man of vrouw te noemen, dan dat zij *niet* tot een prooi of roof zijn. De waarheid is dat iedereen ons mag doodschieten, en wij rekenen het als onze eer dat het zo is. Maar zij die vrijheid hebben om te kopen en te verkopen, en naar de kerk of naar de markt te gaan, hebben die vrijheid tot een dure prijs. Wel, wij zijn een prooi en gevangenen. De vijanden hebben vele van de dienstknechten onzes Heeren, beide mannen en vrouwen, in de gevangenis geworpen, en dat op grond van hun wet. Wel, wij moeten er geen kwaad van denken dat het zo is. U ziet dat ons niets vreemds overkomt, maar het is reeds velen overkomen. Zulk een lot is ook vroeger op de Kerk gevallen. De Heere heeft ons in het algemeen gewaarschuwd, zoals wij lezen: „Indien iemand tot Mij komt, zo moet hij zichzelf verloochenen en zijn kruis opnemen.” En dat wij „door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk der hemelen.” Hij heeft ons niet alleen gewaarschuwd, maar er ook gepaste hartsterkingen aan toegevoegd. In dit kapittel heeft Hij ondersteuning beloofd, opdat wij bewaard zullen worden voor ongeduld. Wij zijn nu een prooi en roof, maar eerlang zullen zij die ons

nu verwoesten, zelf verwoest worden.

2. De tweede zaak die wij hier kunnen opmerken is, dat de ervaring van de Kerk en van Gods volk is, niet alleen een prooi gemaakt te worden, maar een vangst te zijn van de machtige, de sterke en vreselijke vijand. Zoveel ligt in de woorden opgesloten. U weet, dat indien wij slechts een prooi waren van mensen, die niet sterker zijn dan wij, zo zouden wij om hen lachen, en met hen spelen als met een vogeltje. Maar de waarheid is, dat zij die ons gevangen nemen, machtig zijn. Zij hebben wapenen en legers tot hun beschikking.

3. Ten derde houden onze tekstwoorden ook in, dat de Kerk soms niet alleen gevangen is van de machtige, maar dat ook het volk van God zo er kan komen, dat het op het punt staat van te wanhopen of zij ooit kunnen verlost worden. „Zal de machtige de vangst ontnomen worden?” Zal de vangst ontnomen worden aan de koning, aan de raad, aan de strijdkrachten en soldaten? Hoe zou het kunnen? Het kan niet! „Ik zag uit ter rechterhand en zie, zo was daar niemand die mij kende; daar was geen ontvlieden voor mij, niemand zorgde voor mijn ziel,” Psalm 142 : 5. Ik heb hier een vraag, waarop ik antwoord wens van alle leraars in Schotland. Ik vraag hun: „Zal bij u de vangst aan de machtige ontnomen worden?”

Zij antwoorden: „Nee, wij behoeven het niet te proberen, en wijzelf die het weten, staan op het punt van te wanhopen. Wij beginnen te denken dat het nutteloos is te preken, bidden, vasten, te wenen of te vechten, want als wij pogen op te staan, of de middelen te gebruiken, komt de Heere en geeft ons zulk een slag, dat wij gedwongen worden te gaan zitten, en wij kleven vaster aan de aarde dan ooit te voren.”

Ja zelfs, indien wij alle de engelen van de hemel vandaag konden vragen of zij een antwoord wisten op deze vraag: „Zal de machtige de vangst ontnomen worden?” zo zouden zij verlegen staan.

Het is waar, gelovigen die enige gemeenzaamheid met God mogen bereiken, kunnen er een gezicht op krijgen, dat God Zijn Kerk verlossen zal. Maar dan komen wij tot de zaak: „Wie zou er van Jacob blijven staan? Want hij is klein,” Amos 7 : 2. Hier is iemand die stellig en verzekerd kan antwoorden en vertellen hoe het zal vervuld worden. De Heere zegt: „Ik zie dat hoewel ik aan leraars en engelen zou opdragen om te vertellen hoe de machtige de vangst ontnomen zal worden, zij het niet zouden kunnen. Daarom zou Ik Zelf op mij nemen, deze vraag te beantwoorden.”

U ziet dat Hij eerder in ons teksthoofdstuk beloofd heeft, koningen tot hun voedsterheren te maken. Waaruit wij kunnen besluiten, dat God nadat Hij een belofte gegeven heeft, dezelve niet ogenblikkelijk en onmiddellijk vervult. Integendeel, tussen een belofte die God aan Zijn volk geeft en de vervulling daarvan, kunnen er zulke dingen gebeuren, dat wij denken dat wat beloofd was niet zal komen, maar veeleer het tegendeel. Wanneer Gods volk verkeert onder omstandigheden die hen het tegendeel doen verwachten van hetgeen Hij in Zijn woord heeft beloofd, en „waarop Hij ons verwachting heeft gegeven,” dan verschijnt Hij Zelf.

Als antwoord op de vraag: „Zal ook een machtige de vangst ontnomen worden?” spreekt de Heere alzo: „Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen.” Hoewel de machtige zegt: „Nee, u zult nooit uit mijn handen ontkomen,” en hoewel de meesten van u menen dat het zo is, nochtans zal God het doen, want „de vangst des tirans zal ontkomen.” O, geloof u dat? Ik weet zeker, dat indien u dat geloofde u tevreden zou zijn onder ellende en vervolging. U zou gewillig zijn om beboet en uit uw huis geworpen te worden, om rond te zwerven en uw leven voor een tijd in uw hand te nemen. Er ligt zoveel in de

belofte des Heeren dat het genoeg is om u zingende te doen heengaan, en u te vertroosten tegen alle ellende die in deze dagen over u komen kan.

Indien u van nieuws spreekt, hier is goed nieuws! „De vangst zal de machtige ontnomen worden, en de gevangenen des rechtvaardigen zullen ontkomen.”

Maar u zegt: „Daarop is weinig kans. Waar is de man die dat doen zal? Ik ken geen edelman, geen heer, geen burger die het doen kan. Gedurende een paar jaren die achter ons liggen, konden wij tot sommigen van hen gaan, maar nu zijn allen, heer en knecht, in dezelfde schuld verwickeld. Er is geen leraar of belijder die kan verlossen.” Inderdaad, de Heere zal het werk van onze verlossing niet aan iemand van ons toevertrouwen. Hem zij daarvoor de dank toegebracht! Want indien wij het moesten doen, dan zouden wij nooit uit de ellende verlost worden, en Gods werk zou met de grond gelijk worden gemaakt, zodat er zelfs geen gedachtenis van zou zijn bij ons nageslacht.

Als u dan tot de Heere zegt: „Hoe zal de machtige de vangst ontnomen worden?”

Dan is dit Zijn antwoord: „Met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen; en Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vlees.” Meent niet dat u ooit redding zult vinden, voordat God komt en met Zijn vijanden twist. Velen willen de orde des Heeren omkeren. Zij zouden eerst redding willen hebben, en dan met de vijanden willen twisten. Maar dat is Gods weg niet, en onderneme het wie wil, u zult geen voorspoed hebben. Zij die uitwendige redding en bewaring zoeken in een tijd van moeite, een tijd van ellende voor de Kerk, eer dat de Heere komt om te twisten, met hen zal God een twist hebben, wanneer Hij komt om met de vijanden te twisten. O, met hoeveel leraars en belijders zal God een twist hebben, wanneer Hij tot Schotland zal terugkeren om te twisten met hen die met Hem en Zijn volk twisten! Velen menen dat indien wij een leger hadden zoals wij verleden jaar hadden, dan zouden wij met de vijanden kunnen twisten. Wel, de Heere, de God der heirscharen, zal eerlang met hen twisten, en Hij zal hen die Zijn eigen volk onderdrukken, spijzen met hun eigen vlees.

Vraag. *Maar velen denken dat dit wreed is.*

Dat zou waar zijn indien alleen leraars en belijders het hadden gezegd, maar nu het is Gods eigen woord. Wanneer onze Heere zal komen, zal Hij streng zijn, Hij zal, om het in de taal van mensen te zeggen, wreed zijn. Maar Hij is rechtvaardig en recht. De instrumenten die Hij daartoe gebruiken zal, en soms wordt Zijn eigen volk daartoe gebruikt, zullen maken dat de vijanden hun eigen vlees moeten eten en hun eigen bloed moeten drinken. Hij is de Heere en Verlosser van Zijn Kerk en volk. Hij is nu niet bekend als de Heere te zijn, maar Hij wordt bespot en licht geacht. Maar wanneer Hij komt om gerechtigheid en gericht te oefenen in het land, dan zal Hij allen doen weten dat Hij de Verlosser van Zijn volk is, en dat Zijn goedertierenheid altijd met hen is geweest. Laat ze zijn wie zij willen, die door de Heere opgewekt zullen worden om gericht in dit land te oefenen, zij zullen de vijanden vergelden gelijk zij ons gedaan hebben. Zij zullen ze niet sparen. Daar God leeft, zal Hij wrede vreemdelingen in dit land brengen. Maar wij behoeven daarover niet bezorgd te zijn, daar het wel mogelijk is, dat wij dan reeds zullen rusten. Inderdaad, de Heere zal het doen, maar wij moeten bezig zijn in het gebruik van de middelen die ons voorgeschreven zijn.

Ik zal verscheiden middelen noemen die wij moeten gebruiken om des Heeren verlossing van de gevangenen, en Zijn twisten met de twisters Zijns volks te verhaasten.

1. De eerste twee of drie van die middelen kunt u vinden in Openbaring 12. In

het tiende vers wordt gezegd: „De verklager onzer broederen is neergeworpen.” Wat wordt daarmee bedoeld? Het betekent dat de duivel een harde slag ontvangen heeft. Hoe kreeg hij die? Dat vinden wij in het elfde vers: „Zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams.” Hoe ging dat toe? Het geschiedde door geloof in Jezus Christus en door gebruik van Hem te maken en veel vertrouwen te stellen in Hem Die de overste Leidsman onzer zaligheid is, en door lijden werd geheiligd. O hoe droevig, er wordt zo weinig geloof geoefend in onze dagen! Geloof zou tot deze berg zeggen: „Wordt opgeheven en in de zee geworpen,” en het zou geschieden. „Er is niets onmogelijk voor hem die gelooft.”

“Zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams.” Werkelijk, hij die gelooft zal overwinnen, al was het op een schavot, of al lag hij op de grond in het veld, dan zal zijn bloed dat wegstroomt, door de kracht van het bloed van Christus, roepen om wraak. O hoe heerlijke overwinningen zijn op schavotten en andere plaatsen in dit land behaald door onze Heere, over de draak en zijn engelen! De draak met zijn engelen heeft gestreden met Michael en zijn engelen, maar de draak is neergeworpen.

2. Een tweede middel is hun getuigenis. „Zij overwonnen door het woord hunner getuigenis.” Het is een schande voor dit geslacht dat zij zo veel zwijgen, en dat zij zo tegen het geven van een getuigenis zijn, terwijl de Heere het toch van hen eist. En wanneer er iemand verschijnt om te getuigen, dan is de rest benauwd en nog geërgerd daarbij. „Zij overwonnen door het woord hunner getuigenis.” Hadden wij openlijk, duidelijk en oprecht getwist met onze *Moederkerk*, en hadden wij getuigd tegen de zonden der overheid, zo zouden wij niet zo lang gelegen hebben onder de voeten van de overheerser, die een verklaarde vijand van Jezus Christus is, noch onder de voeten van hen die onder hem staan. Werkelijk, het is in deze tijd het geven van een getuigenis, wanneer men preekt of hoort preken op deze wijze. Maar o, dat zulk een getuigenis in onze macht ware! Maar wij moeten er naar staan. Wat mij betreft, ik meen dat het onze plicht is, om, indien het ons mogelijk ware, de vijanden te bereiken, hun in hun aangezicht te zeggen dat zij verraders van God, en gruwelijke mensen zijn. Wij hebben dit reeds dikwijls in onze bijeenkomsten in de velden gezegd, dat onze voornaamste heerser een verrader van God en van onze Moederkerk is. En wanneer wij naar de marktkruisen (openbare publicatiezuilen) gaan, om het schriftelijk te verklaren, dan is het grootste gedeelte geërgerd over ons getuigenis, dat wij voor de Heere afleggen. Ik wil u zeggen dat ik de lof niet voor mijzelf wens te nemen, maar ik zeg, dat indien u getrouw bent aan het getuigenis dat wij gegeven hebben, dan zal dat een harde slag op de vijanden doen neerkomen. Zo het getuigenis, dat gegeven is op 29 Mei 1679, voldoende ondersteund was, dan zouden wij andere dingen van het volk gezien hebben. De Heere zou Zijn aangezicht over Zijn volk hebben doen lichten, en hun getuigenis erkend hebben. Ik zeg, zet u tot het geven van een getuigenis. Dit zal de Heere doen haasten om te komen uit Zijn plaats om Zijn kinderen te verlossen.

3. In de derde plaats: „Zij hebben overwonnen daar zij hun leven niet hebben liefgehad tot de dood toe.” Dat is, zij hebben overwonnen door lijden. Inderdaad ons lijden geeft een sterke schok onder de vijanden. Wij hebben nooit iets verloren door onschuldig lijden, maar wij wonnen veel door hen die hun leven hebben verloren in de velden en op de schavotten.

Velen zullen zeggen: „Ja, wij behoren te lijden,” maar zij zeggen er bij: „Wij behoren niet te vechten.” Dit zou waar zijn, zo de Heere ons niet tot de strijd riep, maar toon mij de man die zegt dat hij niet voor vechten is, maar wel voor lijden. Ik vrees dat hij het ongelijk dat Jezus Christus wordt aangedaan zal verdragen, maar

niet het geringste verlies wil lijden op zijn eigen kosten. Dezulken willen het verlies van het evangelie ondergaan. Wij zijn beschaamd over zulke mensen, die beweren, voor Christus te lijden, terwijl zij op dezelfde tijd zich onderwerpen aan elke verzoeking. Zij zwichten voor elke wet die de vijanden deze laatste jaren hebben gemaakt. Zij zeggen: „Ik deed het tegen mijn wil, zodat het mijn smart en lijden was.” Maar wat zulk lijden betreft, de Heere zal er u niet voor danken. Het is geen lijden, het is toegeven.

4. Er is een vierde middel dat wij u willen voorschrijven, opdat u mag doen wat u kunt, om de Heere te doen haasten om te komen en „te twisten met uw twisters.” U vindt dat middel in Lukas 18: „Bidt altijd en vertraagt niet.” En: „Zal God dan geen recht doen aan Zijn uitverkorenen die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?” U moet het bidden nooit opgeven. Weigert Hem rust te geven of te zwijgen. „Zwijgt niet stil voor Hem, totdat Hij bevestige en totdat Hij Jeruzalem stelle een lof op aarde.”

Het kan zijn, dat velen van u lang gebeden en weinig voortgang gemaakt hebben. „Wij hadden de smarten, maar wij hebben niets dan wind gebaard,” en toch moet u aanhouden. Houdt deze maand of dit jaar aan, en u mag ter zijner tijd verlossing verwachten. Wij mogen geen tijd stellen, maar wij weten niet hoe spoedig onze verlossing zal komen voor het oog van allen, tot verschrikking van de vijanden, tot beschaming van hen die ons beschuldigen en tot blijdschap van al Gods volk, die er naar uitzien. Hij schijnt op weg te zijn om ons te verlossen. Roept dan uit: „O Heere, verschijn blinkende.” Hij zal Zijn uitverkorenen recht doen. Maar als u, voordat Hij komt, uw plicht in het gebed verlaat, dan zult u wanneer Hij komt, geen dank van Hem ontvangen voor hetgeen u gedaan hebt. „Indien de rechtvaardige onrecht doet, zo zal aan alle zijn gerechtigheden niet gedacht worden,” Ezech. 33 : 13. Er zijn vele zulke rechtvaardigen in Schotland. Maar wanneer onze Heere zal komen, zal Hij „hen die zich neigen tot hun kromme wegen, weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid,” Psalm 125 : 5. Daarom, komt tot het gebed, en de Heere zal met u zijn!

5. U vindt een ander middel om het wederkeren des Heeren te verhaasten in Psalm 76 : 11, „Want de grimmigheid des mensen zal U loffelijk maken, het overblijfsel der grimmigheden zult u opbinden.” Wilt u groter dingen zien dan wat volgt in vers 12? „Doet geloften en betaalt ze de Heere uw God.” Dat is het eerste, maar wat volgt? „Die de geest der vorsten als druiven afsnijdt, Die de koningen der aarde vreeslijk is.” Wenst u dat Hij de geest der vorsten afsnijdt, en dat verfoeilijke huis die als tirannen over dit koninkrijk geheerst hebben, verdelgt? Wilt u Hem vreselijk zien aan Koning Karel, aan Jacobus, Hertog van York en aan de hertog van Mommouth? Doet dan geloften en betaalt ze de Heere, en brengt uzelf onder die verplichting tot de Allerhoogste. Laten wij nooit menen dat ooit een partij in Schotland voorspoed zal hebben, of dat onze Heere hun een goede uitslag zal geven, tenzij zij de Heere geloften doen en pogen ze te betalen.

Mogelijk zult u zeggen: „*Heeft niet die partij die opstond, en in het veld verscheen in 1666, het verbond te Lanark vernieuwd, en werden zij niet verslagen te Pentland? En hebben zij daarna niet veel meer tegenslagen gehad dan voor die tijd?*” (Zie aant. Nr 3)

Ik durf te zeggen in mijns Meesters Naam, en in Zijn kracht wil ik het bevestigen, dat de enige reden die ik weet, dat het verbond dat toen bezworen werd zo weinig heeft uitgewerkt, was, dat zij rekening hebben gehouden met de belangen van de koning, hoewel hij zich tevoren verklaard had, een uitgesproken vijand van Jezus Christus en Zijn belangen te zijn. U kunt lezen en mag opmerken dat in de

verscheiden reformaties die in Juda, of in de kerk der Joden, werden gehouden, zij altijd in het verbond traden, onder vermelding van de omstandigheden, als de zonden en de plichten van die tijd. Ik wens niet terug te komen op wat onze vaders hebben gedaan in het brengen van de kroon aan Karel Stuart, maar ik wil toch dit zeggen, dat sommigen van hen, onder anderen de eerwaardige Mr. Livingstone, die kroning hebben betreurd en daarom met rouw in hun graf zijn gedaald. Ja, uit de handelingen van deze onderdrukker en uit het toelaten van hen die bij hem in de gunst stonden, of macht onder hem hadden, blijkt duidelijk dat het onmogelijk is, de koninklijke voorrechten van Jezus Christus af te kondigen en te handhaven, en tegelijk de burgerlijke rechten van koning Karel te erkennen. Sinds hij aan het bewind is moeten wij hem als koning, of anders Christus verloochenen.

Wat mij betreft, ik kies alleen Christus als Koning, en aardse koningen moeten aan Hem onderworpen zijn. Wanneer Christus op Zijn troon zit met de kroon op Zijn hoofd, moeten in ieder gewest zulke overheidspersonen aangesteld worden, die hun macht in dienst stellen van de bevordering van Zijn koninkrijk, en die het koninkrijk der duisternis in dit land en in iedere plaats uitroeien, en laten wij dezulken erkennen en gehoorzaam zijn.

Wij zijn gedwongen dit te zeggen, en wij kunnen zeggen in onzes Heeren en Meesters Naam, dat u behoort niet te weifelen in het doen van beloften en in het geven van getuigenis, maar laten beloften en het verbond het land vervullen. Ja, hoewel wij geen leger in Schotland zouden hebben, toch, daar de Heere leeft, zal Hij allen rondom ons neervellen, ofschoon Hij geen partij had om voor Hem te strijden. „Doet geloften en betaalt ze de Heere uw God, u allen die rondom Hem zijt; Die de geest der vorsten als druiven afsnijdt, die de koningen der aarde vreeslijk is.” Ja, zij zullen onzen Koning geschenken brengen, want Hij zal ze doen schudden en beven.

De oude bisschop Spotswood in Edinburg, toen hij zag dat de laatste bisschoppen werden weggevoerd, en toen hij hoorde dat sommige edellieden en heren het nationaal verbond wilden vernieuwen, zei: „O, wij hebben met het verbond afgedaan, zo niet het volk het verbond met God vernieuwt.” En ach, dat het mocht komen tot een persoonlijk aanvaarden van het verbond, en dat het verbond algemeen en nationaal bezworen werd, dat zij niemand dan Christus als Hoofd van Zijn Kerk willen hebben, en dat zij niemand willen hebben om over hen te regeren dan zulken die „God vrezen, die een schrik zijn voor de kwaaddoeners, haters zijn van gierigheid en lof hebben van hen die weldoen.” Indien het zo was, dan durfden wij onze ziel te pand geven (indien wij ze tot onze beschikking hadden) dat onze Heere spoedig zou opstaan uit Zijn plaats, om ons onze lust aan onze haters te doen zien. O, dat wij nu zo wijs waren!

Maar, arm volk, u bent zeer ontmoedigd. U denkt dat geen middel u goed zal doen. O, dat onze ogen er voor opengingen, dat wij tegen Hem gehandeld hebben en Hij tegen ons! In dit geval zou Hij spoedig verschijnen tot onze verlossing.

Indien u mij vraagt: *Hoe kunt u met zoveel vertrouwen spreken over de verschijning des Heeren, en over het twisten met Zijn vijanden, daar het er heel niet op lijkt?*

Dan antwoord ik: Er is meer waarschijnlijkheid nu dan in het begin van Juni, voor de nederlaag te Bothwell. Indien u nabij God leefde en te doen had met de dingen waarover wij gesproken hebben, dan zou u de verlossing nabij zien. En ik wil u zeggen waarom ik niet kan denken dat de tijd veraf kan zijn, waarin de Heere zal komen om „te twisten met uw twisters.”

Ik zal u twee tekenen noemen.

1. Het volk van God zit zeer laag.

2. De vijanden van God zitten zeer hoog. Het kan zijn dat zij nog hoger zullen komen. Het leger dat zij nu hebben is niets, vergeleken met wat zij konden hebben. God zal alle Zijn vijanden vergaderen, en dan een dodelijke slag aan hen geven. Wat ons betreft wij zouden er niet bezorgd over behoeven te zijn, dat niet alleen dit leger dat zij hebben als één man vergaderd was, maar wij mochten wensen dat alle onzes Heeren vijanden in Europa verzameld werden, opdat God ze verdelgde. Het is waar, onze kracht is vergaan, maar Hem zullen geen middelen ontbreken om ons te verlossen, zelfs al droeg niemand van Zijn volk ooit een zwaard. Er is niemand in de gevangenis geworpen of verlaten, of Zijn komst is naderbij. „Want de Heere zal Zijn volk richten, en het zal Hem berouwen over Zijn knechten,” wanneer Hij ziet dat hun kracht is vergaan.

Nu, ik wil u aanraden veel te zien op de profetische preken van de waardige William Guthrie, want hij heeft duidelijk gesproken over wat nu ons lot is, en hij heeft vele dingen aangegeven als kentekenen van het wederkeren des Heeren. Alle uitwendige dingen waarop wij zagen zijn ons ontvallen. Grote mannen en menigten van leraars en belijders zijn verdwenen. Inderdaad, het is bedroevend om te denken over de wegen die zij gegaan zijn. Ja, vele leraars zeggen: „Dat volk heeft vrijheid om zichzelf te staan of te vallen; niemand zal zich bij hen voegen.”

Sommigen mogen menen, dat het een hoopvolle zaak zou wezen, zo alle leraars, belijders en het volk als één man optrokken. Maar mijn mening is, dat zo zij allen het eens werden, zoals de zaken nu staan, het wijs zou zijn, van zulk een vereniging weg te lopen. Het zou een slecht teken zijn als Gods volk het eens werd met hen die Gods volk niet zijn. God zal zijn eer aan geen ander geven. Hij wil weinig middelen gebruiken, ja verachtelijke middelen, opdat Zijn eer te helderder zal uitblinken. En indien de middelen zodanig zijn dat zij de ogen van het volk trekken, dan wil ik u verzekeren dat zij wegvallen zullen, ofschoon Hij gebruik wil maken van sommige middelen en instrumenten.

O, het zou goed zijn op Hem te wachten om raad, wijsheid, moed en wapenrusting van allerlei soort, en te doen en te lijden alles waartoe Hij ons roept! Zijn en onze vijanden lachen ons uit. Ga daarom tot God en vraag Hem, Zijn woord waar te maken. Zegt tot Hem: „U hebt de lastering van Uw vijanden gehoord.” Pleit met Hem. U mag meer vertrouwelijk met Hem pleiten dan met enig man in het land. Heeft Hij niet gezegd, „om de verwoesting der ellendigen, om het kermen der nooddriftigen zal Ik nu opstaan?” O, dat wij slechts kreunden tot de Heere en Hem vertelden wat Hij heeft beloofd! Wij zouden wondere dingen van Hem zien. Er zijn nog even grote dingen van de Heere te verkrijgen als ooit. Hij heeft nooit tot het huis van Jacob gezegd: “Zoekt mij tevergeefs.”

Laten wij gebruik maken van het gebed, en dat behoeft ons niet te beletten, gebruik te maken van andere middelen. Ik wil u verzekeren dat u alle uw vijanden nog zult zien beven en schudden. Wat hebben wij te vrezen? Is niet de Heere aan onze zijde? En indien het zo is, dan hindert het niet, wie tegen ons is. Hebben wij niet het woord van God tot onze troost en ondersteuning in de tijd van onze ellende? „Zo niet de wet des Heeren al onze vermakings was geweest, wij waren in onze druk allang vergaan.” Wij zouden vervallen zijn tot wat zondig is, of wij zouden zorgeloos geworden zijn, of waren neergezonken in wanhoop, wat ook zondig zou zijn.

Nu, alles wel beschouwd, u ziet onze toestand in een vraag aan God voorgesteld: „Zou ook een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen?” Maar alzo zegt de Heere: „Ja de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen.” Nu, staat op met dit antwoord van de Heere op uw vraag, gelovende dat Hij zal opstaan en zal twisten met hen, die twisten met Zijn volk. Amen.

**De laatste preek gehouden te Kype Water in Avondale, 18 Juli 1680,
drie dagen voordat Cameron te Ayrsmoss sneuvelde.**

7. Een Goddelijke vermaning

„Laat af, en weet, dat Ik God ben; (Engelse vertaling: Zijt stil en weet, dat Ik God ben). Ik zal verhoogd worden onder de heidenen; Ik zal verhoogd worden op de aarde”. Psalm 46:11

Uitwendige moeilijkheden veroorzaken gewoonlijk veel beweging en beroering van binnen, hetzij bij het begin, bij de voortdoring of ten tijde, dat de Heere de verdrukking zal doen ophouden. Vandaar dat de Geest Gods, na gesproken te hebben over grote verwoestingen, over het doen ophouden van oorlogen, over het verbreken van de boog en het aan tweeën slaan van de spies, hier onze tekstwoorden aan toevoegt: *„Laat af, en weet dat Ik God ben”.* (Engelse vertaling: *Zijt stil en weet, dat Ik God ben*).

Voordat we overgaan om meer bijzonder over deze woorden te handelen, zullen wij een vraag beantwoorden, die hier gesteld kan worden, n.l.: *„Vanwaar komt het, dat een ongerustheid des harten ontstaat vanwege uitwendige moeilijkheden?”*

Het is zeker niet vanwege de moeilijkheden zelve. De oorzaak moet van binnen gezocht worden; want indien het van binnen recht gesteld was, hetzij in het vuur of in het water, wij zouden kalm en stil zijn.

Ik zal slechts deze vijf zaken noemen:

- Ten eerste vloeit een ongerustheid van binnen, terwijl van buiten moeiten en zorgen zijn, voort uit de liefde tot de wereld. Het is zeker, dat een mens, wiens overheersende zonde gierigheid en begeerlijkheid is, of een heersende liefde tot de wereld, noodzakelijk onder de uitwendige beroeringen veel verwarring en onrust van binnen moet ervaren een ongerustheid, die hem doet zeggen: *„Deze moeiten kunnen mij ontroven van mijn huis, mijn vee, mijn goederen en alles wat ik bezit”.* Maar o, dat u met Paulus kon zeggen, *dat de wereld u gekruisigd was en gij der wereld!* Dan zou u deze les leren: *„Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben”.* Een werelds mens kan in tijden van uitwendige verdrukkingen niet met zijn lot en toestand vergenoegd zijn.
- Ten tweede vloeit dit voort uit een lafhartige, vreesachtige gesteldheid. Sommigen hebben een lafhartige aard. Het kan zijn, dat deze veel liefde tot Christus bezitten, en iets van het geloof kennen en veel van een verloochening der wereld; nochtans, wanneer de vreze hen bevangt, wanneer de vreze der mensen zwaarder bij hen weegt dan de vreze Gods, worden zij zeer onrustig en terneergeslagen ten tijde van uitwendige verdrukking. Wij mogen zeggen, dat er nooit een geslacht geweest is, waarin meer vreze der mensen en minder vreze Gods gevonden werd dan in deze eeuw; waarin dat woord: *„De siddering des mensen legt een strik”*, wordt bewaarheid; en de vreze des mensen heeft in dit land onder alle rangen menige strik gelegd.
- Ten derde vloeit dit voort uit gebrek aan bekendheid met God. Vandaar zegt Elifaz: *„Gewen u toch aan Hem, en heb vrede; daardoor zal u het goede overkomen”.* En hier in de tekst: *„Zijt stil, en weet dat Ik God ben”.* O, dat de mens tot God leerde opzien, en zaligmakende kennis van Hem bezat; dat hij op leerde en Zijn hand opmerken in alles, waarin hij beproefd wordt! Dit zou er veel

- toe bijdragen om hem kalm en stil te maken in zijn hart onder iedere moeilijkheid.
- Ten vierde spruit dit voort uit ongelof. Toen discipelen in het schip op de zee geslingerd werden, waren hun harten even bewogen en beroerd als de onstuimige golven. En wat was de reden? Zij waren kleingelovig! Waarom zijt gij, bevreesd, beroerd? Gij hebt een klein geloof!
  - In de vijfde plaats vloeit zulks voort uit een grote haast, lichtvaardigheid en grote voortvarendheid. Ik zei reeds, dat de onrust in het hart wordt ervaren niet alleen, wanneer de uitwendige moeilijkheden een aanvang nemen, maar zelfs wanneer God op het punt staat deze te doen ophouden. Sommige mensen plegen buitengewoon haastig te zijn in hun geest. De reden is hun ongeregeld en buitensporig verlangen om een spoedige vervulling van wat zij hopen en verwachten uit het Woord Gods, waarop Hij hen heeft doen hopen. Het is inderdaad zeer moeilijk om te zeggen, welk uur van de nacht wij thans beleven; maar voorzeker kunnen wij zeggen, dat dit niet het begin van onze verdrukking is. Haar aanvang dagtekent van 1662, ja zelfs kunnen wij teruggaan tot het jaar 1650. Wie weet dan, of de tijd niet nabij is, dat de Heere deze oorlogen voor een tijd zal doen ophouden? Maar in waarheid moeten zij tot een grotere hoogte komen, eerdat zij eindigen en wij vrede bekomen in onze landpalen. Wie weet, of de tijd niet nabij is, dat de Heere de boog verbreekt en de wagens met vuur verbrandt en diegenen afsnijdt, welke sinds jaren een overvloed van bogen en zwaarden hebben bezeten? Maar wanneer de Heere ook een eind aan deze verdrukking belooft te maken, laten wij trachten stil te zijn en te weten, dat Hij God is. Hoe grotelijks wordt dit leerstuk in onze dagen veronachtzaamd! Het is slechts een rondtasten in het duister om tot veel mensen te spreken! Maar wat onze Meester ons geeft te spreken, dat moeten wij spreken; en het zal niet ledig wederkeren. O wee mij! Dat alles wat wij met het prediken kunnen bereiken, is u meer rijp te maken voor de slagen en de oordelen, en wat het merendeel betreft, naar wij vrezzen, voor de uiteindelijke verwoesting en ondergang.

Om onze tekstwoorden enigszins nader te ontvouwen zullen wij

- I. Spreken over hetgeen hier verboden wordt, „Laat af”.
- II. Spreken over hetgeen hier vereist wordt, „en weet”.
- III. Aantonen, welke de redenen hieraan verbonden zijn.
- IV. Enig gebruik of toepassing maken, indien de Heere ons daartoe zal sterken en bijstaan.

I. Hetgeen hier verboden wordt, „Laat af”.

In de eerste plaats moeten wij spreken over hetgeen hier verboden wordt. Veel dingen worden hier verboden waarvan wij slechts deze drie zaken wensen te noemen, aangezien wij niet op ons nemen al hetgeen in deze woorden ligt opgesloten, te ontvouwen. Veel zijn de verborgenheden, welke de kortste zinnen uit de Schrift bevatten.

1. De eerste zaak, welke hier verboden wordt is een inwendige ongerustheid, moedeloosheid of bezorgdheid omtrent wereldse dingen. Nadat David zijn verdrukkingen heeft opgesomd, bestraft hij zichzelf en zegt: „Wat buigt gij u neder, o mijn ziel; en zijt onrustig in mij?” Hij staat het zichzelf niet toe aldus verontrust te zijn. O mensen, weet u wat het is om tot uw ziel te spreken? Sommigen hebben de gewoonte om in zichzelf te mopperen, waarvan zij geen verklaring kunnen geven. Anderen menen terneergeslagen en neerslachtig te

moeten zijn vanwege al hetgeen hun in deze tijd is overkomen. Ik ben bevreesd, dat velen in het ene uiterste leven en zich te veel vrijheid en een lichtvaardigheid, des geestes veroorloven; terwijl anderen tot het andere uiterste vervallen en een te grote bezorgdheid omtrent veel dingen vertonen, hetwelk de Heere beide komt af te keuren. „Weest in geen ding bezorgd”. Welk profijt zou uzelf, de Kerk of Christus kunnen trekken uit een zondige zorgeloosheid of een ongelovige bezorgdheid?

2. In de tweede plaats verbiedt ons tekstwoord een twisten met en murmureren tegen God. Laat mij dit mogen toepassen, terwijl ik voortga. Daar zijn zeer weinig mensen, die in geen gevaar verkeren om met God te twisten. Ik zou bijna geloven, dat indien er engelen op aarde waren, zij in dit gevaar zouden verkeren. Ik wil u verzekeren, dat er niemand is, welke een bedorven bestaan heeft, of zij moeten hiervoor bevreesd zijn. Maar velen geven hieraan toe en overwegen niet het gevaar. Wacht u er voor, want het is een vreselijke zaak om met God te twisten. Wie kan tegen Hem zeggen: „Wat doet Gij”? Van Aäron lezen wij dat hij stilzweeg, toen de Heere zijn zonen door het vuur verteerd had. Laat ons dan, wanneer het juk ons opgelegd wordt stille zijn en het stilzwijgen bewaren, onzen neus in het stof steken, opdat er zo enige verwachting mocht zijn! U weet, hoe de murmuringen der kinderen Israëls hun zeer duur kwamen te staan. „Laat af”, dat wil zeggen: „Wacht u om tegen Mij te murmureren”, zegt de Heere. God geeft niemand rekenschap van Zijn daden, omdat er misschien veel dingen zijn, welke u niet kunt doorzien; zulks zal veel meer strekken tot de ere Gods en der Kerk.
3. Ten derde verbiedt dit woord de mens zich te ontsteken uit oorzaak van de groei der goddelozen. Laat af van toorn, en verlaat de grimmigheid; ontsteek u niet, immers niet, om kwaad te doen". Het is zeer erg om een Godvrezend man te horen zeggen: „Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen”. Wat is dat? „Wel, al mijn godsdienst is vergeefs geweest. Mijn doding des vleses is van geen nut en mijn gebeden zijn vruchteloos. De Heere kastijdt mij en Hij lacht de goddelozen toe". Ziet dan toe, dat u de boosdoeners niet benijdt, ofschoon alle dingen voorspoedig schijnen te zijn. „Laat af” zegt God, „want Ik zit in de hemel en zal hen allen belachen”.

II. Thans gaan wij over om te spreken over hetgeen hier vereist wordt.

1. Het vereist een bestendigheid des harten en een vastheid des harten. „Wiens voornemen vast op U staat, die zult u een vasten vrede bewaren, omdat hij op U betrouwd heeft”. „Hij zal voor geen kwaad gerucht vrezen; zijn hart is vast, betrouwende op de Heere”. U zou wèl doen, wanneer u in deze tijd veel bezig waart om dat verzoek in de gebede tot de Heere op te heffen: „Heere, bereid ons hart; richt onzen geest om ons op LI te verlaten in tijden van benauwdheid”.
2. Het vereist een bedaardheid des geestes. Want sommigen hebben van nature zo'n temperament, dat zij onder ongewone wederwaardigheden of wisselingen zich kalm plegen te houden; onder zware beproevingen zijn zij niet zeer terneergeslagen, terwijl zij onder gunstige omstandigheden niet bijzonder opgewekt gestemd zijn. Maar dit vereist ook een ootmoedigheid voor de Heere. Een heilige onderworpenheid aan God is thans een ongewone en zeldzame zaak in ons land geworden. Wij kunnen hier niet over de aard van deze onderworpenheid uitwijden, maar wij zullen u in één woord zeggen, wat zij behelst: „Het is een berusten in de voorzienige beschikkingen Gods, omdat Hij alleen zulks gedaan heeft en indien u

geen uitweg ziet, hoopt u met hope tegen hope, dat de Heere deze beproevingen ten beste zal keren. En wanneer de onderworpenheid aldus beoefend wordt, zal zij de ziel doen triomferen en haar verheugen in vervolging, hongersnood en in welke beproeving en verdrukking dan ook.

3. Het vereist niet alleen een onderworpenheid aan hetgeen voorbij is en waaronder wij op dit ogenblik leven, maar eveneens een rustig en lijdzaam vertrouwen stellen in het Woord als een ondersteuning in hetgeen Hij nog in de toekomst voor ons heeft weggelegd. O, een onderworpenheid des geestes heeft zo'n behoefte aan veel lijdzaamheid; evenals wij terug mogen zien en bemerken, dat Hij alle dingen wel gemaakt heeft, Zo moesten wij besluiten de Heere in geen enkele zaak te wantrouwen wat betreft hetgeen Hij nog met ons voorheeft. Wij moeten Hem geen paal en perk stellen, maar de Heere vrij laten, om de begeerten van onze harten te vervullen.

III. Wat de redenen hiertoe aangaat.

Wij willen u alleen deze twee zaken voor houden, die in deze tekst verklaard liggen: „Zijt stil en wacht op de Heere!”

(1) De eerste reden is, omdat Hij nog steeds dezelfde God is. Meent niet, dat Hij in enig opzicht minder God is dan Hij veel jaren geleden was. Het is waar, voor twintig of dertig jaren verscheen de Heere meer zichtbaar in Schotland dan Hij nu pleegt te doen, maar Hij is op dit ogenblik dezelfde God, Die Hij was toen Zijn zaak in Brittannië en Ierland bloeide. Hij is gisteren, heden en tot in der eeuwigheid Dezelfde. Ofschoon Hij ver uit ons gezicht is, is Hij nochtans dezelfde God. O, dat wij hoge en eerbare gedachten van Hem hadden! Want ofschoon Hij onveranderlijk is, nochtans, o hoe dikwijls veranderen onze gedachten ten opzichte van Hem! Onze goede gedachten van Hem dalen en rijzen, naarmate Hij ons bedeeft. Soms heeft het volk goede gedachten van God, en op andere ogenblikken begint het te denken, dat Hij de aarde vergeten heeft. Hoe gevaarlijk is zulk een gedachte, want Hij heeft thans evenveel macht om Zijn zaken te leiden en te besturen als ooit. „God staat in de vergadering Godes; Hij oordeelt in het midden der goden”.

Zo de Heere wil, zijn wij thans van voornemen om over het andere gedeelte te spreken: „*Weet, dat Ik God ben*” (Doch het moge zijn bij een andere gelegenheid). O, wie kan dit uitspreken? Alle de engelen, die Hem aanschouwen in de grootheid Zijner heerlijkheid en de glans van Zijn aangezicht, kunnen het honderdste, ja zelfs het duizendste deel niet van Hem verkondigen. Maar wij kunnen veel meer van Hem weten dan wij doen, zoowel door Zijn werken der schepping: „Want de hemelen vertellen Gods eer”, als door de werken Zijner voorzienigheid. Ik verzeker u, dat in deze tijd de huidige bedelingen der goddelijke Voorzienigheid kunnen voorzien in de behoefte van de prediking des Woords.

(2) De tweede reden is: „*Ik zal verhoogd worden onder de heidenen*”. Wat behoeft ge u bezorgd te maken? Gij, die Gods volk zijt, hoort wat Hij zegt: Indien ge u allen hiermee bezig hield, dan zou u horen wat God zegt. Maar voor velen is het verwijt van Christus een last. U, die om der waarheid wil in gevaar verkeert, wees niet bezorgd; de Heere zal onder de heidenen verhoogd worden. Maar velen zullen zeggen: „Wij weten, dat Hij zal verhoogd worden op de laatste en grote dag, wanneer al de goddelozen aan Zijn linkerhand zullen staan”.

Zeker; maar Hij zegt: „*Ik zal verhoogd worden op de aarde*”. Hij is verhoogd op de aarde; maar de meest wonderbare verhoging van Zijn werken hebben wij nog niet gezien. Het volk van God is reeds zeer verhoogd geweest. O, hoe verheven was soms

de Kerk in de oude dag en de Christelijke Kerk! Ja, de Kerk van Schotland is zeer verheven geweest; „Schoon als de maan, heerlijk als de zon en ontzagwekkend als slagorden met banieren”. Er zijn dagen geweest, dat Sion zeer fier en indrukwekkend in Schotland was. De Kerk van Schotland verschrikte eens de koningen en groten der aarde.

Maar al deze verhevenheid der Kerk, welke wij aanschouwd hebben, is niets vergeleken bij hetgeen nog te komen staat. De Kerk was verheven, maar zij zal nog meer verhoogd worden. „Daar is niemand gelijk de God van Jeschurun”. De Kerk van Christus zal zo verhoogd worden, dat haar leden zullen rijden op de hoogten der aarde. Dat men nu niet denke, dat wij de mening zijn toegedaan van sommige mensen in Engeland, die beweren, dat vóór de grote dag Christus met alle heiligen en martelaren van de hemel op aarde zal komen en duizend jaren zal regeren. ***Maar wij geloven, dat de Kerk zich nochtans verhevener en heerlijker zal openbaren, zoals blijkt uit het boek der Openbaring.*** De Kerk zal meer macht gegeven worden dan zij ooit bezeten heeft. En daarom betuigen wij onomwonden tegenover alle tirannieke magistraten over Protestanten en Presbyterianen overheidspersonen, die openbare vijanden Gods zijn, dat wij de zodanigen niet als de wettige overheid over ons erkennen!

Wij wensen alleen diegenen te erkennen, welke staan voor de bevordering van vroomheid en het onderdrukken van goddeloosheid. De ganse wereld moge zeggen, wat zij wil; wij hebben het Woord Gods aan onze zijde! Het begonnen werk zal worden voortgezet ten spijt van allen tegenstand. De Heere zal op de aarde verhoogd worden, en wij betwijfelen het niet, of Hij zal nog in Schotland verhoogd worden.

Maar ik verzeker u, dat wij in Schotland hebben toe te zien. Ik ben soms zeer bevreesd, dat de goede dagen in dit land niet zullen wederkeren. Maar laten wij elkander opwekken en Hem door het geloof aangrijpen. Want ik betuig u, indien u niet bevrijd en een vrij en gereinigd volk gemaakt wordt, zo zullen wij evenmin ooit weer een vrije natie en verenigd volk zijn als de Joden op de huidige dag. Ik zeg dit niet, om u te verontrusten, maar om u op te wekken Christus en Zijn banier aan te grijpen, waarop geschreven zal worden: „*Laat Christus regeren*”. Dat wij ons benaarstigen om deze banier onder ons op te richten. Het is moeilijk te zeggen, waar deze Banier het eerst zal worden geplant, maar de Heere zal een Banier oprichten; en o, dat zij ook in Schotland mocht worden geplant! Wanneer deze Banier opgericht wordt, zal zij door de landen gevoerd worden, en zal zij naar Rome gaan en haar poorten zullen met vuur verbrand worden! Het is een standaard, die de troon van Brittanië zal omverwerpen. en alle tronen in Europa, die de Zoon niet willen kussen, opdat Hij niet toorne en zij op de weg zouden vergaan! „*Laat af, en weet dat Ik God ben. Ik zal verhoogd worden onder de heidenen, Ik zal verhoogd worden op de aarde*”.

Thans wensen wij een drievoudig gebruik van het verhandelde te maken.

Eerste gebruik van onderrichting.

Uit hetgeen gesproken is, kan uw oordeel geveld zijn betreffende hetgeen verstaan moet worden onder de woorden: „Laat af” en zo met betrekking tot hetgeen de plicht van deze tijd is. Wij verwijzen u in enkele dingen naar de reeds vroeger genoemde bijzonderheden. Want het is de waarheid, indien u enig nut of enige stichting van een prediking wenst te genieten, om eerst uw oordeel te vellen en daarna tot de Heere te roepen om sterkte en gewilligheid des geestes, teneinde te doen hetgeen u als uw plicht werd bekend gemaakt. Want zolang de plicht duister voor ons is, zullen de wil en de genegenheden niet recht geoefend worden met betrekking tot hetgeen gesproken wordt en kunnen wij hetgeen ons geleerd werd niet beoefenen.

Tweede gebruik van bestraffing

Hetgeen hier besproken wordt moge dienen tot veler bestraffing. Ik wenste, dat wij allen onze bestraffingen ter harte mochten nemen en gedenken aan dat Woord: „Een man, die, dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan zij”.

Dit leerstuk bestraft degenen, die gevoelloos en onbezorgd rusten, zich niet bekommerend om hun plichten; want wanneer hier in onze tekstwoorden gesproken wordt: „Laat af”, is het de bedoeling niet, dat u ledig en rustig zou neerzitten. Nee, maar dat u gebruik zou maken van de middelen. Velen zeggen: „In deze tijd kunnen wij ons wel afzijdig houden.”

Nee, thans worden wij meer dan ooit geroepen ons tot de plichten te begeven. Wij zien, dat wanneer Judas nadert met zijn bende, Christus de discipelen toeroept om met Hem te waken en te bidden. Maar in plaats van te waken en te bidden, vielen zij in slaap. De Heere evenwel volbracht het werk zonder hen. En indien het werk niet op de schouders was gelegd van Een, Die het zonder de hulp van predikers en belijders kon doen, wij zouden reeds lang samen aan de kant gezet zijn. Ik wens openhartig met u te spreken. Velen van u hebben het werk prijs gegeven, waarmee u ongeveer een jaar geleden vervuld was. Ik ken geen mensen, die zulks meer gedaan hebben dan gij, o Avondale! Gij, uit deze gemeente, waart de eersten het vorige jaar, en nu behoort u tot de laatsten. Ik geloof, dat het komt wegens de liefde tot de wereld. Hoe zitten velen van u thans zo rustig en ledig neer? U hebt goederen en zijt pachters van de landheer, die u vreest te beledigen. Maar u zult de gunst van de grote mannen naast uw goederen verliezen! O, wat is de liefde tot de wereld een grote vijand van deze kalmte en rust des geestes. „Laat af”. Ik ben er van verzekerd, dat u niet veel vrede in uw consciëntie zult hebben, totdat u weer, evenzeer als voorheen, uw plicht eerst betrachten; hoewel huizen en landerijen ons daarvan terug trachten te houden.

Maar daar kunnen anderen gevonden worden, die nalatig in hun plicht zijn gebleven, niet wegens een liefde tot de wereld, maar uit oorzaak van bedeesdheid en vreesachtigheid. Een ongewone vrees schijnt het volk bevangen te hebben; in zulk een hevige mate, dat zij er nog niet van bevrijd zijn. Sommigen zijn van nature vreesachtig en bedeesd. Maar ik zeg u in Avondale, wacht u er voor u schuil te houden, want God is even bekwaam om Zijn werk dit jaar tot stand te brengen als het vorige jaar, toen Hij een leger achter Zich had.

Maar sommigen zeggen: „U weet, dat mijn meester mijn heer en landheer is”. Maar u weet niet, dat God GóD is; anders zou u zo niet handelen.

Sommigen zeggen: „Mijn heer is thans meer mijn meester dan ooit”.

Maar ik zeg: ganselijk niet. De vijanden hebben niet meer macht dan het laatste jaar voor de opstand te Bothwell. Toen dacht men, dat zij niet veel macht bezaten. Een samenkomst daagde hen bijna uit. Maar onze Heere heeft niet minder macht dan Hij bezat; o, dat deze dingen door ons geloofd werden!

Derde gebruik van vermaning

1. Wees werkzaam om veel van de eerbied, de vreze en de verschrikking Gods in uw harten te bekomen. „Zijt beroerd, en zondigt niet; spreekt in ulieder hart op uw leger en zijt stil”. Weinig bedenkt de mens: „Den Heere der heirscharen, die zult gijlieden heiligen, en Hij zij uw vreze en Hij zij uw verschrikking” Jes. 8: 13; en dan volgt de belofte: „Dan zal Hij u tot een Heiligdom zijn”. O, dat u de Heere gedurig voor u wilde stellen! Bedenkt dit, dat de Heere spreekt en het zal geschieden. „En de Heere heeft het niet geboden”. Landheren, generaals noch legermachten zullen voor Zijn aangezicht bestaan, indien Zijn toorn eens zal ontbranden! Indien onze harten met

deze gedachte vervuld waren, zou het opzien tot en de vreze voor de mensen veel verdwijnen. Indien onze geest dit in overdenking had, zou de grootheid des mensen niet eens door ons genoemd worden. O, indien wij verwaardigd werden te zien op de grootheid, soevereiniteit en macht van God; en wij konden zeggen: „De Heere der heerscharen is met ons, de God Jakobs is ons een Hoog Vertrek”; wij zouden stil zijn. Dat u eveneens onder die indruk mocht verkeren: indien u tegen God leeft, zal Hij eveneens tegen u zijn.

2. U dient stil en onderworpen gemaakt te worden. Pas toch op voor de zonde! „Zijt beroerd en zondigt niet, en zijt stil”. Welaan, wie hebben thans meer vrede, zij, die zich geschikt hebben in de afval van deze tijden, óf degenen, die hun handen het meest rein gehouden hebben? Zijn degenen, die toegegeven hebben, niet even bevreesd voor de komst van de vijand als de anderen? Ik geloof, zij zijn even bevreesd als degenen, die een goede consciëntie voor God en mensen hebben. Hij, die een goede consciëntie heeft, heeft een goed bed om op te slapen, al was het in een moeras of op een berg in het open veld, blootgesteld aan weer en wind. Maar voor een schuldige consciëntie is geen vrijheid te verkrijgen. Het kan zijn, dat iemand met een goede consciëntie voor de vijand bevreesd is, voordat hij hem ziet, maar wanneer de vijand komt is zijn vrees geweken. Maar een kwade consciëntie is nooit zonder vreze. En indien uw hart u veroordeelt, weet dan o mens, dat de Heere u nog meer ten laste kan leggen. Veel mensen begeven zich tot de zonde om uitwendige vrede en rust te bekomen; maar door deze te verkrijgen, verbeuren zij de innerlijke vrede en rust des gemoeds. Maar wat hem betreft, die met God in een verzoende betrekking staat: „Al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën”, hij zal niet vrezen. Want werpt een mens met een goede consciëntie van een hoogte in een afgrond, hij komt als het ware op zijn voeten terecht. Het is waar, zo iemand moge denken, wanneer hij in de voorzienigheid ginds en weder geworpen wordt, dat dit zijn ondergang zal zijn; maar wanneer de verwarring voorbij is, en hij tot zichzelf gekomen is, bevindt hij zich beter of minstens even goed als hij tevoren was.

3. Een woord tot u, die stil zou wenssen te zijn. „Spreekt tot ulieder hart”. Verwarring en beroering ontstaan in Christenen of gelovigen, hetzij vanwege de subtiele listen van de Satan, of wegens de zorgen en moeiten der wereld, of vanwege de opwellingen van hun eigen verdorven bestaan en de wet in hun leden, welke niet alleen opstaat tegen God, maar ook heerst over de wet huns gemoeds. Een mens, die niet tot zijn hart spreekt, hetzij betreffende zijn staat of zijn gestalte, kan niet in de rechten weg zijn. Want het is een gewichtige zaak om zichzelf te onderzoeken, of zijn staat voor de eeuwigheid goed of kwaad is. En als u verzekerd bent betreffende uw goede staat, overleg bij uzelf of de gestalte uws harten echt goed is. Wij moeten beginnen ons hart te beproeven aangaande onszelf, en daarna omtrent de voorzienige beschikkingen Gods en zeggen: „Vanwaar zijn deze? Worden deze mij van de Heere beschikt?” Dan zegt de ziel: Zal God mij onrecht aandoen? Neen! Daarom, overlegt in uw harten; anders zullen de wederwaardigheden u onverhoeds overvallen en u doen bezwijken; maar als u de oorsprong ervan opspoort, zullen zij, hoe vreselijk het ook moge schijnen, u van nut zijn en zullen zij er toe bijdragen om uw harten in een boze tijd te versterken en stil te doen zijn.

4. Wenst u stil te zijn? Benaarstigt u dan om te allen tijde geloof te beoefenen. „Wiens voornemen vast op U staat; die zult u een vaste vrede bewaren, omdat hij op U

betrouwt". Ik zal u niet opleggen hetgeen de discipelen deden, toen zij vroegen: „Heere, vermeerder ons het geloof"; want Christus zegt tot hen: „Zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tegen deze berg zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen". Het kleinste geloof in beoefening heeft meer kracht dan duizenden mensen en legermachten. O, welk een kracht heeft het geloof bij God!

Legers en gebeden zonder geloof hebben geen kracht bij God. Het geloof doet het gebed en een leger triomferen! Beproeft of u geloof bezit en zo ja, roept uit: „Ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp". Ontkent het niet, al is het nog zo klein. Als u enig geloof hebt, gebruikt het weinige, dat u hebt en u moogt misschien meer verkrijgen. Dit zal er veel toe bijdragen om uw harten in een boze tijd te versterken en stil te doen zijn.

Wij zouden kunnen spreken over de veel voordelen, die Gods volk mocht hebben, wanneer zij stil en bereid zijn. Slechts deze twee zaken zullen wij nog noemen:

- Ten eerste. De mens, wiens hart vast is, betrouwende op de Heere, zal niet bevreesd zijn voor slechte tijdingen. „Zijn hart is vast, betrouwende op de Heere". Slechte tijdingen zullen een gelovige niet doen wankelen, als zijn hart recht en vast is, hoewel hij voorzeker tot God zal opzien om bijstand en ondersteuning, hoe de plicht te betrachten, welke de Goddelijke voorzienigheid van zijn hand komt te eisen.
- Ten tweede. Indien deze bereidheid en vastheid des harten in ons gevonden werd, zouden wij bekwaam zijn om onze plicht te betrachten. „Mijn hart is bereid, o God! mijn hart is bereid", zegt de psalmist. Wat volgt er? „Ik zal zingen en psalmzingen". En elders: „Zijn hart is vast, betrouwende op de Heere". Hetwelk ons zegt, dat zonder stil te zijn, geen rechte beoefening van de plichten gevonden kan worden. Zonder deze vastheid en stilheid des geestes kunnen wij niet worstelen, bidden of danken. Hoe kunnen de predikers prediken of de mensen luisteren! Hoe kan er recht gelezen of gebeden worden zonder stil te zijn? De mens, die verontrust en bevreesd is, en zich niet onderwerpt aan de wil van God, is onbekwaam tot enige plicht, welken de Heere van Zijn hand eist. Hij is een prooi voor iedere verzoeking! Men pleegt te zeggen, dat het in troebel water goed vissen is. De duivel tracht eerst de mens te beroeren en in verwarring te brengen, opdat hij hem daarna gemakkelijk kan bespringen. Dan zal hij zijn haak uitwerpen en de ene verzoeking op de andere laten volgen. „Laat af, en weet dat ik God ben". Wacht met lijdzaamheid op de Heere en pas op voor murmuringen, moedeloosheid, vreesachtigheid en een onrust des harten.

ALEXANDER SHIELDS.

LEVENSBERICHT.

Alexander Shields werd geboren te Haughead, Merse, ongeveer het jaar 1660. In Edinburgh en in Holland, waar hij studeerde, onderscheidde hij zich door zijn gaven en talenten. In Londen werd hij overreed om predikant te worden. Destijds stond de eed van getrouwheid (zie aant. no. 18b) in het brandpunt van belangstelling. Sommige predikanten legden hem af, anderen weigerden met beslistheid. Shields behoorde tot de laatsten. Een aanklacht werd tegen hem ingediend, en terwijl hij en anderen in een afgezonderd stads gedeelte een godsdienstoefening hielden, werden zij overvallen en gevangen genomen.

Naar Schotland overgebracht werd Shields door de Raad ondervraagd, die hem in de gevangenis wierp. (Augustus 1685) Ten laatste wist men hem over te halen een verbintenis (zie aant. no. 19c) aan te gaan en een verklaring te tekenen, waarbij hij zijn standpunt liet varen en dus Christus in dit opzicht verloochende. Het geeft nochtans voldoening, dat zijn hart spoedig daarna met een innig berouw vervuld werd wegens hetgeen hij gedaan had.

In een zijner brieven betuigde Shields zijn bittere spijt aangaande de verbintenis, welke hij aangegaan was. Deze brief viel in handen van de overheid met het gevolg, dat hij opnieuw gearresteerd werd. Na verscheiden malen verhoord te zijn werd hij als gevangene naar de „Bass” (beruchte gevangenis) gezonden. Hij wist te ontsnappen, op weg naar Edinburgh, 1686, en verbond zich onmiddellijk met James Renwick en het vervolgde en verdrukte overblijfsel. In het openbaar legde hij een volkomen bekentenis af van zijn zondige toegeeflijkheid en betuigde hij zijn volle instemming met het vertrapte getuigenis der martelaren. Met betrekking tot deze zaak zei Renwick: „Ik geloof, dat niemand zulks had kunnen doen, tenzij hij de schrik des Heeren kende”.

Evenals de andere getrouwe volgelingen van was Shields zeer ontstemd over de wijze, waarop de kerk der omwenteling van 1689 gevestigd werd; voornamelijk omdat de kerk zich onderwierp aan de Erastiaanse eisen en bemoeiingen van de Staat. Shields en anderen dienden op de eerste Algemene Vergadering 8 april 1690, een bezwaarschrift in,⁸ waarin zij de redenen ontvouwen om welke zij zich geroepen gevoelden zich op een afstand te houden en waarin zij de wens uitspraken, dat de Kerk een volledige verklaring zou afleggen ten aanzien van de Koninklijke rechten van Christus, zoals de Kerk had ontwikkeld ten tijde der tweede Reformatie en waarvoor zij gestreden had tijdens het tijdperk der vervolging.

Dit bezwaarschrift werd opzij gelegd en de Opstellers ontwierpen een ander stuk, maar op een minder getrouwe wijze. Zij stelden zich geheel in handen van de Vergadering, (voorzitter was Hugh Kennedy) aan dewelke zij zich overgaven om met hen te handelen naar welgevallen. Tenslotte traden zij, op enkele uitzonderingen na, tot de nieuwgevestigde Kerk toe, waartegen zij zo moedig en billijk hadden geprotesteerd. Evenals de reeds genoemde verbintenis veroorzaakte ook dit geschipper met de Kerk aan Shields veel zelfverwijt en menige droevige dag. Een donkerheid kwam over zijn ziel, welke nevel nooit weer opgetrokken schijnt te zijn. Hij stierf in het jaar 1700 te Port Royal, Jamaica, aan de koorts.

---

⁸ Shield diende een bezwaarschrift in samen met William Boyd, een studievriend van James Renwick, die predikant was van St. John's Dabry; stierf 1741. Tevens met Thomas Lining die in de plaats van Renwick geordend was. Hij was predikant van Lesmahagow; stierf 1733.

In de „Losgelaten Hinde” en andere verhandelingen heeft Shields kentekenen achtergelaten van zijn onderscheiden bekwaamheden, ijver en vurigheid van geest. Zijn bijzondere zwakheid was besluiteloosheid. De toestand van de tijden, waarin hij leefde, was zodanig, dat een heldhaftigheid en kloekzinnigheid van de meest onversaagde aard vereist werd in de zaak van Christus. Hij vereiste „mensen, welke de wereld niet waardig waren”. „Zo dan, die meent te staan, zie toe, dat hij niet valle”.

Op Alexander Shields.

Door liefde gedrongen.

*Acht hem nog in zijn geschriften.
Laat zijn woord uw leidsman zijn,
En dan zal u niets ontwrichten
Xenomanie wordt dan klein.
Ach, waardeert die schone reden.
Niet zo vaak treft men die aan,
Daar de dwaalleer van het heden
Ere zoekt in lout'ren waan.
Rust niet, voor u 't hebt gevonden;*

*Schrik des Heeren, blijf nabij!
Hij alleen hoedt voor de zonden
In en uit, ten allen tijt!
Eert dan God, Die deze lere
Liet verkonden in 't Schotsche land
Door een man, in wiep wij eren
Shields, die wakk'ren predikant!*

S/S.

8. Door liefde gedrongen

„Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof.”

2 Korinthe 5: 11a.

Mijn vrienden, het is een grote genade, dat u in dit land het Evangelie hebt. O, welk een onuitsprekelijke genade! Maar hoe zult u van al het prediken, hetwelk u gehoord hebt, verantwoording doen voor de rechterstoel van de grote God des hemels? Ik vrees, dat het maar een droevig verslag zal zijn, wanneer u voor Hem gedaagd zult worden.

Hier hebben wij een verklaring van de instrumenten, waarvan Hij Zich bedient, om het Evangelie te doen zegepralen. Hij heeft het nodig geoordeeld deze schat aan aarden vaten toe te vertrouwen. Aangezien dit zo zij, kunnen sommigen denken, dat Hij voor dit verheven werk geen gebruik wil maken van de groten en edelen dezer wereld, maar in Zijn neerbuigende goedheid een groep arme vissers geroepen heeft om hen tot dit edele werk te bekwamen. Dit is inderdaad een groot wonder. Sommigen kunnen menen, dat de Heere, sinds het Hem behaagde deze waardigheid aan arme, geringe mensen te schenken, hen dan mocht bewaren voor moeite en lijden op deze aarde.

Maar Zijn gedachten zijn niet des mensen gedachten, want moeite en zorg is in alle eeuwen het lot van de Kerk van God geweest, zowel inwendig, als hebbende de zorg van de ganse kerk (zoals deze apostel had), als ook uitwendige moeite en verdrukking van de wereld. Maar indien dit in alle eeuwen haar deel geweest is, wat zal haar dan onder dit alles ondersteunen en schragen? Waarom mag zij dit werk niet opgeven? Wel, er zijn drie zaken, welke de Kerk ondersteunen, zodat zij niet ter zijde kan gesteld worden.

- a. Geloof
- b. Vrees.
- c. Liefde.

Deze drie noodzaken haar tot dit werk.

a. Het geloof ondersteunt de Kerk van God. O mensen, indien u de kostelijkheid en waardij van dit Evangelie geloofde, het geloof zou u alle tegenstand doen vertreden.

1. De Kerk gelooft in een dag der overwinning, wanneer Gods kinderen over al hun vijanden zullen triomfveren, en kronen der overwinning en palmtakken in hun handen zullen ontvangen. O, de verwachting van die kroningsdag zal u in alle moeiten en zorgen ondersteunen, zodat u al deze verliezen en verdrukkingen als niets zult achten.

2. Gods volk gelooft in een ontbinding van deze aarden tabernakel. U ziet met veel voorbeelden, dat u een broos en zwak lichaam mee moet dragen, en wanneer dit lichaam verbroken wordt, zijn diegenen gelukkig te achten, welke een huis betreden, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. O mensen, het bewustzijn van u ontbinding moest u uitdrijven naar het Evangelie!

3. Gods Kerk gelooft, dat zij een erfenis zal ontvangen, in welks bezit zij zich boven alles zal verheugen. Hier hebt u maar geleende goederen; vandaar dat u pelgrims op de aarde zijt en dit doet u de erfenis van het volk van God zoeken, dat nieuwe Jeruzalem, alwaar uw erfenis is. Deze verwachten Gods kinderen, en zij zullen het nieuwe Jeruzalem binnentreden en nimmermeer verlaten, als zijnde inwoners en burgers des hemels.

4. Daar is het getuigenis des Geestes, dat hen tot dit werk aanzet. O, welk een dringende beweegreden is dit! Zij maakt hen moedig en doet hen met vertrouwen Zijn

boodschap verkondigen.

5. Het geloof, dat zij eens voor God zullen verschijnen om rekenschap af te leggen van hun getrouwheid in dit Evangeliewerk; en welk een jammerlijke verschijning zal het wezen voor diegenen, welke niet getrouw zijn geweest aan de zending van hun Meester en die niet durven zeggen, dat zij Zijn gebod hebben gehoorzaamd om tijdelijk en ontijdelijk het woord te prediken om de Kerke Gods te bouwen. Maar het zal een heuglijke verschijning zijn voor hen, die getrouw zijn bevonden. Zij mogen die dag aanspraak op Hem maken als hun Heere en Meester,

b. De tweede zaak, welke hen aandrijft om het Evangelie te prediken, is vrees. De vrees en de schrik des Heeren dienden de mens te bewegen getrouw te zijn om vrij en openhartig met het volk te handelen betreffende de toestand en staat van hun zielen. Ik zeg, deze vrees en schrik des Heeren zouden de predikers moeten aanzetten tot hun plicht, om het Evangelie vrijmoedig te prediken, opdat de Heere niet de zielen der mensen van hun handen eise, en hen veroordelen zal wegens gebrek aan getrouwheid door de waarheid niet zonder verschil te prediken.

c. De derde zaak, welke de predikers tot hun werk moest aanzetten, is een beginsel van liefde, welke hen dringt. Als wij en u Zijn volk zijn, zo laat ons dit werk om het Evangelie te prediken en hetzelfde te beluisteren in het openbaar ter hand nemen.

Maar om nu over dit lid van onzen tekst: „*Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen*”, te gaan spreken, zo zullen wij u aantonen:

- I. Wat deze schrik des Heeren is.
- II. Wat de predikers beweegt om ernstig in deze zaak met het volk te handelen.
- III. Toepassing.

I. In de eerste plaats wensen wij u aan te tonen, wat deze schrik des Heeren is. Daar is geen ware Christen, die niet iets van deze zaak kent. Deze schrik des Heeren betekent meer dan een gewone vrees, en hij kan tweeledig verstaan worden:

Ten eerste kan het genomen worden voor de ganse plicht eens mensen tot de Heere, zoals er staat: „De vreze des Heeren is rein, bestaande tot in eeuwigheid”. Maar wij zullen op dit ogenblik over deze betekenis van het woord niet spreken.

Ten tweede kan het deze verklaring hebben, dat men bevreesd is, om zijn broeder in zonden te laten leven; en indien u iets kende van de ware godsdienst en de natuur der zonde, zal het u voorzeker aanzetten om het goede voor anderen te zoeken. Ook kan het in deze zin verstaan worden, dat er een gedurige vreze blijft, zoals bij Heman, die van der jeugd af bedrukt en doodbrakende was. Maar hier wordt melding gemaakt van de schrik des Heeren, waarbij wij zullen letten op drieërlei vreze:

- 1e. Een heilige vreze, welke de uitverkorenen voor (of liever op) de tijd van de bekering vervult.
- 2e. Een eerbiedige vreze of schrik des Heeren na de bekering.
- 3e. Een knechtelijke vreze.

1e. De vreze, welke in de gelovigen aangetroffen wordt vóór (of op) de tijd van hun bekering, kan een beproevende vreze genoemd worden, de weeën van de nieuwe geboorte en het begin van een werk van reformatie of wedergeboorte. Maar ik ben bevreesd, dat wanneer ik hierover spreek, het voor de meesten van u allen, Hebreuws

is. Evenwel zeg ik u, dat deze vrees en schrik een zeer noodzakelijke schrik is en gekend moet worden. Om u dit alles duidelijker te maken, weet dat deze beproevende vreze uit de volgende drie zaken voortspruit:

- a. Zij spruit voort uit die geestelijke dienstbaarheid en schrik van de verbroken wet Gods, die de consciëntie met vreselijke striemen bewust wordt. Deze schrik doet het ongelukkige schepsel schreeuwen en brullen als een beest. Sommigen hebben al de dagen van hun leven hierin verkeerd. Heman was verbijsterd vanwege de verschrikkingen des Heeren: „Ik draag uw vervaarnissen; ik ben twijfelmoedig". O mensen, indien u een gezicht van uzelf in die toestand kon bekomen, dan zou u ontdekt worden, dat u in de gevangenis leeft, met de duivel tot cipier, die als het ware telkens tot u komt, zeggende: „Nu mijn gevangenen, u moet sterven, u moet sterven". Welaan, mensen, is dit geen vreselijke en jammerlijke toestand?
- b. Deze beproevende vreze spruit voort uit een schuldige consciëntie. O, dit zal een ongelukkig mens vreselijk schokken en inwendig aan zijn geweten knagen en hem doen uitroepen: „Mannen broeders, wat moeten wij doen om zalig te worden?" Wij hebben de Heere der heerlijkheid onrecht aangedaan en Hem met onze zonden doorstoken, en nu, wat zullen wij doen? Wij zijn verloren! Wij hebben de Heere der ere gekruisigd en gedood! Welaan, mensen, bent u hiertoe reeds gekomen? Ik zeg u, tenzij ge uw verloren staat en toestand leert zien tenzij u uzelf verloren leert zien zult u nooit recht tot Christus komen. U ziet dit bewaarheid in de stokbewaarder, die, toen hij door de schrik des Heeren werd bevangen, haastig wanhoopde en zichzelf zou hebben doorstoken, waarna Paulus uitriep: „Doe uzelf geen kwaad". Toen zeide hij: Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?" Daarna diende hij hen.
- c. Deze beproevende vreze spruit voort uit een gewaarwording van des Heeren ongenoegen. De apostel Paulus verkeerde drie dagen onder deze schrik; een tijd zonder te kunnen zien. Hij was op weg naar Damaskus om als een schelm of dragonder de Kerk van God uit te roeien; maar hij kon zeggen, hetwelk velen van de vervolgers uit deze tijd niet ter verontschuldiging kunnen aanvoeren, dat hij zulks onwetend deed. Maar de stem kwam tot hem en zeide: „Saul, Saul, wat vervolgt u Mij?" Toen viel hij ter aarde en zeide: „Wie zijt Gij, Heere?" En de Heere zeide: „Ik ben Jezus, die u vervolgt". O mensen, wanneer verkeerde u in zulk een staat of toestand als deze?

2. Er is een eerbiedige vreze in de gelovigen na hun bekering, gewerkt door zaligmakende genade. „Zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: neem deze brieven, deze koopbrief, zo de verzegelden als deze open brief, en doe ze in een aarden vat, opdat zij veel dagen mogen bestaan. Want zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: er zullen nog huizen, en velden en wijngaarden in dit land gekocht worden".

O mensen, hier hebt u een heerlijke belofte om op te bouwen. Hij, die een recht of bewijs van deze koop heeft verkregen, mag in de Heere aangemoedigd worden; maar gijlieden, die noch een verzegelden noch een openen brief van de koop hebt ontvangen, hebt geen deel in Hem. Welaan, om u deze zaak een weinig nader te ontvouwen, zullen wij onderzoeken, waarin deze vreze bestaat.

- a. Deze vreze bestaat hierin, dat wij hoge gedachten van God hebben. O, welk een hoge, goedertieren en liefelijke gedachten koestert Gods volk van dat heerlijke Wezen. O, hoe menigmaal zal het arme schepsel Hem in overpeinzing hebben, wanneer het zijn onwaardigheid en de grootheid van de macht en ere Gods leert zien en inleven!

- b. Deze vreze bestaat hierin, dat de ziel leeft onder een indruk van de ere Gods. En o, hoe zoet en aangenaam is het voor een teergevoelige ziel om Zijn ere, heerlijkheid en heiligheid in overdenking te hebben! „Leer mij Uw weg”, zegt de psalmist. Zijn hart moet bij de Heere verwijlen. Het moet niet slechts een voorbijgaande gedachte zijn, maar een blijvende overdenking; het moet, als het ware een natuurlijke of hebbelijke indruk van die. ere in het hart worden.
- c. Deze vreze bestaat in een plichtmatig en gehoorzaam gadeslaan en opmerken van des Heeren wijsheid er wijze handelingen in Zijn werken. Hij zij uw vreze en Hij zij uw verschrikking.

3. Daar is of moet zijn in de derde plaats een soort knechtelijke vreze of schrik. En deze is tweeledig:

1. Daar is een beproevende schrik om de zwakheid Zijner kinderen te ontdekken, wanneer de Heere de ziel met vreze vervult om hen te doen vluchten tot hun Sterkte. Zulk een gezicht van die heerlijkheid, zoals Mozes kreeg op de berg Sinaï bij de wetgeving, was een vreselijk gezicht. De mens kan niet bestaan, wanneer hij een gezicht van die heerlijkheid verkrijgt; ja zelfs de Engelen zelve moeten zich bedekken, wanneer die heerlijkheid hen beschijnt; om welke reden zij vleugelen hebben om hun aangezichten mee te bedekken.

2. Het is een verschrikkende vrees of schrik, wanneer Gods volk Zijn komst tot het land met Zijn oordelen vreest. Dan worden zij met schrik bevangen: „O Heere als ik uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd”. Hier kreeg de profeet een visioen of gezicht van des Heeren komst met Zijn oordelen, en hij vreesde. Ja veel van Zijn voortreffelijke knechten beefden en werden bevreesd voor Zijn aangezicht, toen zij een gezicht ontvingen van Zijn oordelen, die over dit land kwamen en komen zullen. En dit komt, naar ik vrees, soms voor bij het volk van God, omdat zij de hand des Heeren zien, en dat maakt hen bevreesd. Dit is geen slaafse vrees. Toen David verschrikkelijke tijden zag naderen vervulde dit gezicht hem met vreze en beving. Hieruit ziet ge met welk een grote vrees des Heeren volk beangst kan zijn. „O”, zegt David, „gruwen overdekt mij”, toen hij de goddeloosheid van Sauls hof en de zonden des lands aanschouwde. O mensen, het is een droevig teken, wanneer de zonden van de vijand u niet op de rechte wijze ter harte gaan. Indien de smaad en hoon, welke God in dit land op deze dag worden aangedaan, u niet smarten, zo beoefent u geen ware liefde en doet niets dan uzelf bedriegen.

Evenwel moge ik nog opmerken, dat er een vrees of schrik is, die het volk van God aankomt vanwege de verlating of verberging van Zijn aangezicht. Hij is hun vijand niet, maar Hij ziet hen als het ware misnoegd aan. Dit doet hen bevreesd zijn. Deze vrees deed Job uitroepen: „Waarom verbergt u Uw aangezicht en houdt mij voor Uwen vijand?” En Jeremia zegt: „Weest Gij mij niet tot een verschrikking; Gij zijt mijn Toevlucht, ten dage des kwaads”. Hier bestond een vrees voor het verbergen van Zijn aangezicht in verlating.

Maar verder: daar is een schrik, die eigen is aan de goddelozen. Dit is niet de schrik, waaraan de Godvrezenden, maar de bozen onderworpen zijn. De profeet zegt: „De zondaren te Sion zijn verschrikt; beving heeft de huichelaren aangegrepen”. Zij hebben de knaging ener schuldige consciëntie, zijnde de voorproef der foltering; evenals de vrede der consciëntie de voorsmaak van de vredige rust in de hemel voor de godzaligen is. Nu kan het zijn, dat sommigen deze slaafse vrees met de vreze des Heeren verwarren. Daarom zullen wij u aantonen, waarin zij verschillen:

- a. De vreze des Heeren gaat samen met de liefde Gods en deze liefde is altijd bezorgd

om geen arme zondaren te verliezen. De vreze Gods is afkerig om God te honen en te krenken in alle zaak, welke voor Hem naar hun weten kwetsend is. Maar de huichelaar of ongelovige kent niets van deze vreze Gods en zijn ongeloof is de oorzaak van zijn haat en vijandschap tegen God; en omdat hij Gods gerechtigheid veracht zal dit oordeel over hem geveld worden.

- b. De vreze des Heeren gaat gepaard met der gelovigen verzekering van hun aandeel in Hem als hun Heere en Meester. Maar deze slaafse vrees leidt de goddeloze tot wanhoop. De duivelen, evenals de goddelozen, verkeren in die toestand.
- c. Een derde verschil is, dat de ware vreze Gods bevreesd is voor de zonde, maar de vrees der goddelozen is een vrees voor de hel. Daar zijn sommige verfoeilijke zonden, waarvoor deze bevreesd zijn, zoals godslastering, doodslag, overspel en dergelijke. Evenwel is de vrees van de Godvruchtigen over de geringste zonde (als er een geringe zonde is), omdat deze Godonterend is.
- d. Een vierde verschil is, dat de Godvruchtige mens de Heere vreest om Hemzelf. Hoewel de duivel een leugenaar is van de beginne, sprak hij evenwel dit ware woord: „Is het om niet, dat Job God vreest?” Maar de goddelozen dienen Hem uit vrees voor de straf. Welaan, mensen, beproeft uzelf bij deze dingen, wat voor vreze u bezit, opdat u niet moogt bevonden worden onder degenen, die huichelaars en zondaren in Sion zijn.

II. **Wat de predikers beweegt om ernstig in deze zaak met het volk te handelen.**

Het tweede punt uit onze tekstwoorden was de vraag, wát de predikers bewegen zal, om met ernst in deze zaak met het volk te handelen, namelijk hun kennis van de schrik des Heeren: „*Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen*”.

- Er is velerlei kennis, welke geen rechte kennis is. En wij zullen hier in 't algemeen opmerken, dat indien u meent deze schrik te kennen, u nog niet weet, zoals u behoorde te weten. Maar daar moet zijn: *een proefondervindelijke kennis*. U moet weten, dat de zonde in haar aard altijd verderfelijk is. U moet weten, dat u verloren zijt, indien u uw zonden niet geestelijk gevoelt; indien u daartoe niet gebracht zijt, dat het gevoel van u zonde u in het stof doet neerliggen en uitroepen: „Wat zal ik doen om zalig te worden?”
- Er is ook een ingebeelde kennis. De ware kennis werkt nochtans ware geestelijke oefeningen. „De geest eens mans zal zijn krankheid ondersteunen; maar een verslagen geest, wie zal die opheffen?” Deze kennis doet een mens de zonde ontvlieden. Daar moet een zaligmakende indruk gevestigd zijn, dat men verloren is zonder Christus. De Apostel kon zeggen, dat hij alles, wat hij deed voor Christus, maar weinig achtte. Dit is de schrik, die de predikers moesten hebben. Maar hoe wordt deze schrik zo bevindelijk gekend? Wij zullen u Enkele kentekenen geven, waarbij u het kunt weten.
- Een mens, die de ware vreze des Heeren heeft, zal begerig zijn om God te kennen en het heil, dat hij door die vrees en schrik verkregen heeft. David onderricht ons om de Heere te vrezen; want hij zegt, dat hij veel goeds verkregen heeft door de Heere te vrezen. „Ik heb de Heere gezocht, en Hij heeft mij geantwoord, en mij uit al mijn vrezen gered;” en elders: „Komt en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft”. En indien u de zonde voedt, zal de Heere u niet horen. David, die er ondervinding van had, zegt: „Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben”. O mensen, neemt de ervaringen in acht. David was een groot man, een profeet, en evenwel beging hij een erge misstap, die een verbrijzeling van zijn beenderen veroorzaakte. Iemand, die veel bevindingen heeft,

kan niet anders dan anderen opwekken en bewegen. Welaan dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen zij de mensen.

2. De schrik des Heeren wordt bevindelijk gekend, wanneer men beseffen heeft van de naderende oordelen over een land en men wéét, dat God een heilig God is en dat de zondaar niet aan de vreselijke gerichten kan ontkomen. „Wie zou niet vrezen, als de Leeuw heeft gebruld?” De Leeuw uit de stam van Juda zal het land doen beven, wanneer Hij komt briesende om een roof.

3. Wij worden gedrongen de mensen te bewegen, aangezien wij voor Gods Rechterstoel zullen moeten verschijnen en geoordeeld worden. De apostel Petrus verkondigt ons, dat het uur van scheiden niet verre zou zijn en de aflegging zijns tabernakels haast zijn zou; en daarom benaarstigde hij zich om hun deze schrik des Heeren in gedachtenis te brengen, opdat zij in de tegenwoordige waarheid versterkt zouden mogen worden. Allen, die enigszins met deze schrik bekend zijn, zullen zich zeer beijveren om anderen tot Christus uit te nodigen. En hierin zal de liefde tot de broeders zich openbaren. O, mochten uw harten hiernaar uitgaan! De rijke man, die zijn vijf broeders wilde waarschuwen, zij u ten voorbeeld!

Nu dan, waartoe behoren de predikers de mensen te bewegen? Er zijn enkele grote, waarachtige waarheden, waartoe ik u hier zou wensen te bewegen.

1. De eerste voorname en waarachtige waarheid, waartoe ik u zou wensen te bewegen, is om u te wachten voor de zonde. O, de zonde is zielsverwoestend en hoogst ontrend voor God. O, dat ik uit uw bevinding kon spreken! Het is een zaak, die de Geest Gods bedroeft en eenmaal uw consciëntie pijnlijk zal treffen. Daarom, wacht u er voor om de zonde in uw harten te voeden. U moet afstand doen van uw persoonlijke boezemzonde; de zonde welke u zo lichtelijk omringt. Want als u deze afgoden in uw hart blijft koesteren, zal de schrik des Heeren u aangrijpen. Daarom, wacht u om Zijn Heilige Geest door uw persoonlijke zonden te bedroeven.

2. Een tweede waarheid, waartoe wij u willen bewegen, is zorg te dragen. dat ge u niet inlaat met algemene zonden. Wacht u, dat ge u niet schikt naar de vijanden van onze Heere en Meester. Helaas, zou er wel ooit een land geweest zijn. dat zich meer schuldig maakte aan inschikkelijkheid met 's Heeren vijanden dan Schotland, hetwelk deze werkers der ongerechtigheid heeft bijgestaan en hen ondersteund heeft al hun zondige gangen, welke de donkere en droeve dagen over ons land zullen brengen! Uw onderwerping aan de zondige belastingen, (zie aant. 21); het steunen van hun verkeerde, verdorve eredienst en het zondige gerechtshof; het zweren van hun onwettige eden, (zie aant. 18), met name die zondigen eed van opperhoofdigheid, (zie aant. 18), en getrouwheid, (zie aant. 18), welke niet afgelegd kunnen worden zonder het Koninklijk Gezag van Christus te verongelijken, en een meened inhouden; en verder die jammerlijken eed van „afzwering”, (zie aant. 18), waarover de meesten zo lichtvaardig denken; o, ik zou u wensen te bewegen om die alle voor de Heere te bewenen!

In het bijzonder die laatste eed, uit oorzaak van de schrik des Heeren, welken ik in mijn eigen consciëntie ondervonden heb.⁹ En o, dat ik mijn gevoel kan vertolken!

---

⁹ Hier moge de lezer opmerken, dat Enkelen tijd te voren, Shields te Londen gevangen genomen en naar Schotland was gebracht, waar de vijand hem, na herhaalde malen voor het Gerechtshof te zijn verschenen, er toe kreeg de Eed van Afzwering af te leggen; maar kort daarna erkende hij openlijk zijn

Want er ligt menige droevige verloochening in opgesloten; ja, het is een schandelijk verbreken van het Covenant (=Verbond) door het arme volk van God te verloochenen. Het is een samenspannen met de vijanden Gods in al hetgeen zij deze veel jaren gedaan hebben tot schade van des Heeren werk. En indien u in de dag des gerichtswenst, dat de Heere uw zaak zal bepleiten, wanneer u voor Zijn rechterstoel zult verschijnen, zo geeft dan op alle inschikkelijkheid met de vijand; scheidt u af van deze zondige gerechtshoven en steunt niet langer de hulppredikers (zie aant. 11), en de toegeeflijke predikanten in hun verdorven godsdienst oefeningen.

Verlaat al hetgeen u tot één lichaam met de vijand verbindt; anders zult u delen in de wraak, die hun zal overkomen volgens Gods Woord, Staakt niet alleen uw omgang met hen, maar betreurt het voor de Heere vanwege hetgeen u gedaan hebt door u te schikken naar de vijanden. Ook moest u bewenen de zonden van het land en al het onrecht, dat de Heere door de vijand wordt aangedaan. O mensen, niemand zal in die grote dag gespaard worden dan de zuchters en de klagers. „Ga door, door het midden der stad, door het midden van Jeruzalem, en teken een teken op de voorhoofden der lieden, die zuchten en uitroepen over al de gruwelen, die in het midden derzelve gedaan worden”. Zie dat teken van de zuchters te bekomen, opdat u gespaard mag worden ten dage der bezoeking.

3. Een derde waarheid, waartoe wij u willen bewegen, is begerig te zijn de Heere te gehoorzaamheid en in de plichten Hem te zoeken. Wees ijverig om uw samenkomsten bij te wonen en verzoekt Hem u daarin te ondersteunen. Onderhoudt de godsdienst oefeningen in uw gezinnen, welke in deze tijden van afval nu zo zeer veronachtzaamd worden. Helaas! velen hebben thans hun plichten, zowel in het openbaar als in het bijzonder, opgegeven en vaarwel gezegd. Weinig gebeden worden tot de Heere in de hemel opgezonden, voor al hetgeen ons overkomen is. O, betracht alle openbare en bijzondere plichten, welke u opgelegd zijn door het woord des Heeren en onze verbonden, en zijt oprecht! Spot niet met de levende God, Die een heilig en ijverig God is, en Zijn eer geen andere zal geven, noch Zijn lof de gesneden beelden.

4. De vierde waarheid, waartoe wij u door de schrik des Heeren willen bewegen, is dat u uw belijdenis onwankelbaar zou vasthouden. Laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden, niet nalatende de onderlinge bijeenkomsten, gelijk sommigen de gewoonte hebben. O mensen, wacht u voor een verslappen in de leer! Het zal vreselijk zijn, indien u de christelijke gemeenschap verzaakt. Doet u het toch, hoor dan uw vonnis: een verschrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs! Och mensen, onderhoudt uw samenkomsten ondanks alle gevaren, en verzuimt ze niet uit vrees voor het kruis. Maar wees hiervan overreed, dat de Heere de afvalligen in hart, leven of praktijk zal bestraffen in Zijn toorn,

5. Een vijfde waarheid, waartoe wij u willen bewegen, „wetende de schrik des Heeren”, is om trouw te blijven aan al des Heeren waarheden. Dit is het huidige getuigenis: Houdt de waarheid en u zult de waarheid verstaan, en „de waarheid zal u vrijmaken”. Wij moeten u niet zoeken te behagen, maar wij moeten Gode trachten te behagen en u te bewegen tot uw plicht vanwege de schrik des Heeren, die er ons toe dwingt. En het zal voor uw verantwoording zijn, indien u ons niet zult gehoorzamen of de stem in het Evangelie, welke des Heeren stem tot u is uit Zijn Woord.

---

dwaling. Hij werd naar „Bass” (een beruchte gevangenis) gezonden; wist evenwel te ontsnappen en schaarde zich bij Renwick en de zijnen.

6. In de zesde plaats willen wij u bewegen vanwege de schrik des Heeren om het eeuwigblijvend Evangelie als van God te ontvangen, en niet van ons, die maar nietige aarden vaten zijn. Wij gelasten u, aangezien u Gode verantwoording zult hebben te doen op die grote dag en wij ons vrij van u wensen te maken, dat u deze waarheid ontvangt als de boodschap van onze Heere en grote Meester, Jezus Christus. Hoewel wij mensen van oproerige beginselen en verdeeldheid worden genoemd en door de meesten veroordeeld worden, wensen wij u nochtans te bewegen om veel voor de waarheid te strijden, met name voor de Koninklijke macht en het Hoofdschap van Christus over Zijn eigen Kerk, welke in deze dagen veel wordt bestreden. Hij heeft de autoriteit om in Zijn eigen Huis Zijn dienstknechten aan te stellen zonder de burgerlijke macht of haar gezag; „en heeft Hem alle dingen onderworpen en Hem der Kerk tot een Hoofd gegeven over alle dingen”. En Hij is het Hoofd van Zijn lichaam, de Kerk. Wij wensen u te bewegen dit te erkennen en hiervoor te strijden. O, welk een edele strijd, ja, de edelste strijd, waarvoor ooit een, arm mens verwaardigd werd te strijden.

7. De laatste grote waarheid, waartoe wij u wensen te bewegen, is Hem voor de mensen te belijden. O mensen, wacht u er voor om uitvluchten te zoeken wanneer u Hem voor de mensen moet belijden; want zo zal God uw deel uit het Verbond uitdoen. Doet nooit afstand van de waarheden van Christus. Zij moeten door ons geloofd worden en wij moeten er voor lijden, niet alleen sommige van deze waarheden, maar wij moeten ze alle belijden en verdedigen van de geringste tot de grootste toe. Wanneer u er toe geroepen wordt, moet u ze alle belijden en niet één waarheid loochenen. „Zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijnen Vader, Die in de hemelen is”.

III. Een derde zaak uit deze woorden, tot uw nut, is om kennis van Christus en kennis van deze schrik des Heeren trachten te bekomen.

Waarom moet u dit beproeven?

1. U moet vrezen en enige mate van de genade Gods in uw harten begeren, omdat Hij een groot, vreselijk en machtig God is. O, zoekt een besef hiervan te verkrijgen, opdat Hij u in de tijd van beproeving voorbijga!
2. Omdat Hij heerlijk in majesteit is. Is Hij niet de Koning der volkeren? Vreest Hem daarom, o vreest Hem, Die met een ijzeren roede regeert! O, dat Hij in uw harten, levens en praktijken mocht verheerlijkt worden.
3. Om u hiertoe te bewegen: Hij is een heilig God, een vlekkeloos en smetteloos God, en zal alle werkers der ongerechtigheid straffen.
4. Omdat Hij een vertoornd God, een gekrenkte Majesteit is en gramstorig op de inwoners des lands vanwege hun overtredingen en afval van Hem.
5. Omdat Hij, hoewel grimmig voor de goddelozen, nochtans een Vader, een Profet, Priester en Koning voor Zijn eigen volk is.

Thans zullen wij betreffende degenen, die de Heere vrezen, enkele voordelen opnoemen, welke zij ten laatsten dage zullen ontvangen.

- a. Zij zijn verzekerd, dat Hij hun enig deel is. Hij is hun zekere erfenis en Hij alleen. Zij zijn de Zijnen en Hij is de hunne. „Mijn Liefste is de mijne en ik ben de Zijne, Die weidt onder de leliën”.
- b. Het is een heilig volk, dat de Heere vreest. Hij zal al hun krankheden genezen en zij zullen niet meer in gevaar van de eeuwigen dood en verwoesting verkeren.
- c. Zij zullen bij Hem veilig zijn; ja, veiliger dan te midden van een leger Engelen. De

sterkten der steenrotsen zullen hun hoog vertrek zijn; Hij is hun sterke toren.
 d. Hun zal niets ontbreken. „Die de Heere waarlijk vrezen, hebben geen gebrek aan enig goed”. „Zijn brood zal hem niet ontbreken, en zijn wateren zijn gewis”.

Indien u deze vreze des Heeren bezit, zal zij u ten eerste noodzaken tot iedere plicht, dien ge als uw plicht kent. Ten tweede zult u alle zonde vermijden en beproeven ze zowel in uzelf als in anderen te stuiten.

Welaan mensen, ik durf niet anders dan eerlijk en ronduit met u over de staat en toestand van u zielen te handelen; wetende de schrik des Heeren, wensden wij u te bewegen om het met Christus eens te worden! Er is geen weg van ontkoming, indien u dit groot aanbod van zaligheid veronachtzaamt. Wij kunnen u geen verzekering geven, dat u nog zo'n aanbod in dit leven zal worden gedaan. O mensen, aanschouwt die heerlijke en dierbare Christus, Die u hier aangeboden wordt en beantwoordt en gehoorzaamt Zijn roepstem; of anders hebben wij in 's Heeren Naam een eeuwig wee en de toorn Gods aan te zeggen. Wij roepen u toe om uw antwoord te geven!

1. En bedenkt in de eerste plaats, dat het een grotere zonde is dan genoemd kan worden om dit aanbod te veronachtzamen. ja, het is groter dan doodslag, bloedschande of overspel. Het is een Christusvermoordende zonde. Het is een opnieuw openrijten van Zijn wonden. „Hoe zullen zij ontvlieden, indien zij op zo grote zaligheid geen acht nemen?” O mensen, het is een zonde tegen de wet en een zonde tegen het Evangelie, hetwelk in een ruime zin de wet insluit. Gij, in het Westen van Schotland, zijt hieraan schuldig, door Christus in het Evangelie te veronachtzamen en te onderschatten.
2. Bedenkt ten tweede op welke lichte voorwaarden, u Christus kunt bekomen. „Geloof en gij zult zalig worden”. „Doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen”. Zijn dit geen lichte voorwaarden, waarop de hemel en de heerlijkheid kunnen bekomen worden? Maakt dan geen verontschuldiging, maar sluit de koop met uw ganse hart en laat al uw andere metgezellen los, en omhelst Hem alleen in dit Evangelie, opdat u niet in der eeuwigheid omkomt!
3. Overweegt in de derde plaats de ellende van deze veronachtzaming. Zij is onvermijdelijk. O mensen, Schotlands hel zal een hete hel zijn, vooral voor belijders, aan wie het aanbod van het Evangelie en de zaligheid op zulke lichte voorwaarden werd aangeboden. O mensen, denkt u te vlieden om u in die dag te verbergen? U, die ongevoelig zijt geweest voor het Evangelie en die wij met geen woorden kunnen bewegen?
 O, belijders in Schotland, die dit aanbod niet wilt omhelzen, u bent in groot gevaar om de hemel en de gelukzaligheid te verliezen evenals de goddeloze vijanden. U, die nooit vreest voor uw staat en toestand, u verkeert in een jammerlijk geval. Ook hen die niet kunnen lezen; uw toestand is droevig. U zegt, dat u geen gelegenheid hebt om uw Bijbel te lezen; maar kunt u tijd vinden om uw eigen zielen te verdoemen? En nochtans, indien u niet meer moeite zult doen om Gods Woord te lezen, en de Heere smeekt om zaligmakende kennis der Schrift te bekomen, verkeert u in een eeuwig gevaar uw eigen zielen te verliezen. Nu, u bent hier vandaag in groot gevaar, te midden van de vijanden, samengekomen; en u weet niet, of u ooit weer zulk een gelegenheid zult hebben. Dat het geen verloren dag voor u moge geweest zijn, of een dag van beschuldiging tegen u.

Ik zal gaan eindigen; maar geef u nog een kort woord van raad en vermaning mee. Dat is: *zoekt de Heere in Zijn ordonnantiën*. Hij is een Lam en een Leeuw.

Hij is een Lam, openbarende Zijn zachtmoedigheid jegens berouwvolle zondaren, die Hem op Zijn eigen voorwaarden komen aannemen.

Maar Hij is ook een Leeuw, en dat getuigt van Zijn macht en sterkte en heiligheid. Indien u Hem in Zijn zachtmoedigheid van een Lam weigert, in de aanbiedingen en stille stem van het Evangelie, dan zult u geworpen worden in de vreselijke klauwen van de Leeuw uit de stam van Juda; en wie zal Hem doen opstaan of kwetsen?

Welaan, neemt en omhelst Hem; en indien u niet wilt, zal Hij komen en zeggen: „Maar deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat Ik over hen Koning zou zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor Mij dood”!

Komt dan, o rebellen en oproerlingen, komt onder Zijn juk; want daar zijn veel vijanden des Heeren in dit land, die zich niet onder Zijn Koninklijke regering willen schikken, zoowel Papen als prelaten, alsmede veel belijders, die niet willen, dat Hij in en over hen regeert.

Welaan, wat zullen we tot u zeggen? Wij wensen u hier in Zijn Naam, wetende de schrik des Heeren, te bewegen om u met Christus te laten verzoenen, opdat Hij niet tegen u getuige, wanneer er niemand zal gevonden worden om voor u te pleiten, noch u te verontschuldigen in die grote dag der verantwoording, waar wij allen voor die grote God moeten verschijnen. Dan zult ge u moeten verantwoorden, ook wat betreft deze dag. O, benaarstigt u daarom in Hem gevonden te worden! Amen.

TOELICHTINGEN.

1. National Covenant = Nationaal Verbond, 28 Februari 1638.

Na een dienst in de Greyfriars Church (Grauwe Monnikenkerk) te Edinburg werd op het kerkhof dier kerk het Nationaal Verbond plechtig bezworen. Een grote rol perkament werd op een grafzerk uitgespreid en getekend door de bloem der natie en het gewone volk, bezworen met een eed en door sommigen met hun bloed ondertekend. Het was een vernieuwen van het verbond van 1557. Ook Rutherford was tegenwoordig. Men verbond zich om de ware godsdienst aan te kleven en die te beschermen; te arbeiden om de zuiverheid en vrijheid van het Evangelie te herstellen; belovende en zwerende ook, om in de belijdenis en gehoorzaamheid van den voornoemde godsdienst te blijven; alle tegengestelde dwalingen en bedorvenheden te weerstaan.

In geheel Schotland werden kort daarop handtekeningen verzameld, waarbij het Verbond plechtig bezworen werd.

2. Solemn League and Covenant (= plechtig verbond), 1643.

Werd opgesteld om de verheffing van het Presbyterianisme te verzekeren, om de eenheid van godsdienst in de drie koninkrijken te bevorderen, om de vrijheid van het Parlement en de vrijheden van het volk te houden, om den koning te beschermen in het handhaven van de Hervormde Godsdienst.

3. Verklaring van Lanark, van degenen, die om het Verbond in de wapenen zijn. Maandag 26 november 1666. Tevens een verbondsvernieuwing. John Guthrie van Farbolton preekte voor de infanterie en Gabriël Semple voor het paardenvolk.

Deze verklaring werd door de opgestane Presbyterianen in 1666 te Lanark afgelegd alvorens de slag op Rullion Green bij Pentland geleverd werd. Zij behelsde een verklaring van de wettigheid van een onzondige zelfverwering. Koning Karel II had zich bij de kroning verbonden de natie te regeren volgens de geopenbaarde wil van God in de Schriftuur; om de doelen van de Nationale en Plechtige Verbonden te bevorderen, de Presbyteriaanse regering ten volle te bevestigen, enz.; op welke gronden zijn onderdanen hem getrouwheid hebben gezworen. Niettegenstaande deze beloften heeft Karel II dit verbond verbrand, en den mensen de verklaring van 1662 afgevorderd, de bisschoppelijke regering ingevoerd en zware boeten opgelegd.

4. Verklaring, welke afgelegd moest worden volgens de 5e Acte in 1662.

„Ik, N. N., verklaar, dat ik het onwettig oordeel voor de onderdanen, uit voorwendsel van de Reformatie, om in Verbonden te treden, of om de wapenen op te nemen tegen den koning; en dat alle die vergaderingen onwettig en oproerig waren, en dat die Eeden van het Nationaal Verbond in 1638 in zichzelf onwettige eden zijn.”

Karel II liet bovengenoemde verklaring door de Presbyterianen afleggen. Geen wonder, dat velen weigerden zulks te doen.

5. Verklaring en getuigenis Presbyteriaanse partij te Rutherglen in 1679.

Toen in 1679 het getal van de vervolgte partij aanmerkelijk vermeerderd was, deden enkele vooraanstaande mannen het voorstel om een getuigenis uit te geven tegen de boosheid en ongerechtigheid van die tijd. Na ernstige overwegingen en gebeden besloot men om in het horen van het Evangelie te blijven volharden, niettegenstaande de gevaren, waaraan zij blootgesteld waren; en om hun getuigenis aan de Waarheid en tegen de zonden en afwijkingen van die tijd voor de wereld in het licht te geven. De heer Hamilton trok met één van de predikanten en tachtig gewapende mannen de 29ste Mei 1679 naar het klein stadje Rutherglen (twee mijlen ten Oosten van Glasgow waar

de Verklaring op de markt werd aangeplakt.

6. Verklaring van Sanquhar, 1680. (zie ook 4)

Op den 22ste Juni 1680 legden Richard Cameron en enige anderen een verklaring af van de ware Presbyteriaanse, anti-bisschoppelijke, anti-erastiaansche en vervolgde partij in Schotland, waarin een getuigenis werd gegeven tegen het pausdom en de bisschoppelijkheid, tegen de Erastiaansche opperhoofdigheid, aangematigd door Karel II; tegen de meinedigheid en tirannie van de koning, dewelke zij door deze verklaring verzaakten, al zijnde een vijand van de Heere Jezus en Zijn kroon en van de ware Protestantse en Presbyteriaanse godsdienst; waarbij zij de oorlog verklaarden aan zulk een tiran en usurpateur (=overweldiger); zij bevestigden de Verklaring van Rutherglen, 1679. De koning werd verzaakt door deze Presbyterianen (ook Cameronians genoemd), omdat hij al zijn verbintenissen verbroken had Kerk en Staat had omgekeerd, de onderdanen van hun vrijheden en eigendommen, evenals van de vrije uitoefening hunner godsdienst, beroofd had door zich een onafhankelijke, tirannieke en willekeurige regering aan te matigen

7. *Tweede Verklaring van Lanark, 12 Januari 1682.*

Inhoudende verschillende wangedragingen van Karel I Tevens verbrandde men de *Test Acte* en de wetten, welk de troonopvolging regelden. *Test Acte* werd gepubliceerd door Renwick op verzoek van de Covenanters.

8. *Apologetic Declaration (= Verdedigende Verklaring 28 October 1684.*

Onder leiding van James Renwick werd in 1684 een verdedigende Verklaring en een vermanende Verdediging opgesteld van de ware Presbyterianen van de Kerk van Schotland, inzonderheid tegen aanbrengers en verklikkers. Ze behelsde een standvastige aankleving aan de Verbonden en verbintenissen en de oprechte verklaringen, waarbij het gezag van Karel Stuart verzaakt werd en waarin hem en zijn medeplichtigen den oorlog verklaard werd; uitgesproken werd die helse grondstellingen te verfoeien en te haten, van een iegelijk te doden, die van hen in oordeel en gevoelen verschilden. Maar aanbrengers en verklikkers, bloeddorstige soldaten en geheime raden zouden gehouden worden voor vijanden Gods en als zoodanig worden gestraft. Ze werden tot deze daden niet gedreven door wraakzucht, doch uit oorzaak van zelfverweer. Nochtans bleven zij de overheid en het wettig gezag erkennen.

9. *Tweede Verklaring van Sanquhar, 28 Mei 1685.*

Karel II stierf 6 Februari 1685, bediend van de paapse sacramenten. Geveinsdheid, meinedigheid, goddeloosheid en ongebondenheid hebben zijn leven gekenmerkt. De hertog van York werd nu, hoewel Rooms, tot koning uitgeroepen onder de naam van Jacobus II. Hij heeft nooit de Schotse kroningseed, welke de wet vorderde, afgelegd. Daarom legden Renwick en de zijnen den 28sten Mei 1685 een andere Verklaring te Sanquhar af, waarin de vorige verklaringen bevestigd werden en de verkiezing van Jacobus - zijnde een moordenaar, die het bloed der heiligen gestort heeft; tevens een afgodendienaar - gewraakt werd.

10. *Karel II*, uitgeroepen tot koning van Schotland in 1649, verklaarde in een plechtige eed, „in tegenwoordigheid van God Almachtig, den Onderzoeker der harten, zijn toestemming en goedkeuring van het Nationaal Verbond”.

In 1651 werd Karel II te Scone gekroond, waarbij de markies van Argyle de kroon op

zijn hoofd zette en Ds. Douglas een uitmuntende en gepaste predikatie hield, naar aanleiding van 2 Kron. 11 : 12-17. Hierna knielde de koning neder en verklaarde onder ede de Presbyteriaanse Regering in al zijn heerschappijen vast te stellen. Dit was een plechtige handeling, en al de plechtigheden daarvan waren zóó doorvlochten met de Verbonden, dat men erkennen moet, dat er nooit een koning en een volk onder de zon geweest is, die nauwer aan God en aan elkander verbonden konden zijn, dan deze waren.

Deze zelfde koning veranderde in 1654 van godsdienst, toen hij in Frankrijk kwam en omhelsde het pausdom. In 1660 werd Karel II weer hersteld in zijn waardigheid als koning in Engeland en Schotland, zonder enige voorwaarden. Zo ras was het koningschap in Engeland niet hersteld, of Karel II heeft zich door den raad van kwade raadslieden, en zijn eigen onkuise en ondeugende gesteldheid, niet alleen aan allerlei wellustige vermaken overgegeven, maar werd ook een vervolger van diezelfde personen, dewelke hem op den troon zijner voorzaten geplaatst hadden. In 1661 werd in het Parlement een wet aangenomen, die alle wetten, sinds 1630 aangenomen, krachteloos maakte (Act Restoration cissory 1661); dus ook het Nationaal Verbond (zie aant. 1) Karel II liet in 1661 den markies van Argyle en James Guthrie op het schavot brengen. Guthrie had een boek geschreven, n.l. „de oorzaken van Gods toorn over de natie”. Ook de bekende Samuël Rutherford werd gedagvaard, doch hij stierf in 1661.

11. Curates = hulppredikers.

In 1662 werd de prelacy = bisschoppelijk bestuur in de kerk (zie aant. 12), op gezag van Karel II ingevoerd. Het Presbyterianisme werd afgeschaft. Vele predikanten moesten hun gemeenten verlaten, o.a. Alexander Peden en John Welch (een kleinzoon van John Knox). Tweehonderd kerken werden onmiddellijk gesloten. Het waren ongeveer 400 leeraars, die aldus uitgeworpen werden. Volgens K. Hewison 203; Purves, over de 300. Mannen met aanmerkelijke genade en uitmuntende gaven, Godvruchtig in levenswandel, arbeidzaam in en bemind door de gemeenten. De ledige plaatsen werden bezet door de „curates” (= hulppredikers); jongelingen uit de Hooglanden, welke onwetend waren. Een leger van zulke mannen trok nu naar Lowlands (in 't Zuiden en 't Westen), om de vacante plaatsen te bezetten. Deze „curates” werden door de gemeenteleden slecht ontvangen en hadden geen hoorders in de kerk. Een zeker schrijver zegt: „De nieuwe predikanten, welke in plaats van de afgezette kwamen, waren „slechte halzen” en „verachte mensen” ; de slechtste predikers, weetnieten tot schamens toe; velen waren openbare deugnieten; zij kwamen hoofdzakelijk uit de noordelijke gedeelten van Schotland, waar men de bisschoppen erkend had; doch zij waren de droesem en het uitvaagsel van het Noorden”.

12. Bisschoppelijkheid.

„Het is een plant, die God nooit geplant heeft, en de ladder, langs welken de Antichrist op zijn troon is geklommen.” (Douglas in zijn predikatie over 2 Cor. 4: 1, gehouden op de Synode in Mei 1660).

Zij werd in 1661 weer door Karel II ingevoerd. James Sharp werd aartsbisschop. Een zeker landman merkte op, dat de bisschoppen van Schotland de koningen van Israël gelijk waren, daar niet één goed van was, maar allen Jerobeam, den zoon van Nebat, nawandelden, die Israël zondigen deed.

De Synoden werden verboden; de classis werd verboden iemand in openstaande parochiën te verordenen.

In 1662 nam het Parlement een wet aan tot herstelling van de bisschoppelijke regering

in de Presbyteriaanse kerken. Vele predikanten weigerden het gezag der bisschoppen te erkennen. Zij werden gekweld, vervolgd, verbannen. Het prediken tegen de zonden van de tijd werd als oproer beschouwd. Zoo werd o.a. Donald Cargill uit Glasgow verbannen.

In 1663 werd een wet uitgevaardigd, inhoudende, dat alle „ongelijkvormige” leraars, die zich verstoutten op enige wijze hun bediening waar te nemen, als oproerige mensen zouden worden gestraft; eveneens werd alle onttrekking en niet waarneming van den godsdienst in hun eigen parochiën als oproerig verklaard. Deze wet werd genoemd „*der Bisschoppen Sleepnet*”, 1663. (Het trok de mensen naar de kerk, evenals een sleepnet de vissen uit de zee trekt). Een nieuwe wet werd aangenomen, nl. de Schotse Mijl Acte, waarbij het den predikanten, die uit hun gemeente waren verdreven, verboden werd binnen 20 mijl van hun vroegere parochies te wonen. Het volk ging nu deze predikanten horen in het open veld. In het jaar 1670 werden de conventikels (= een soort hagepreken) evenwel verboden.

13. *Sluip- of veldvergaderingen.*

In 1670 werd een wet tegen deze sluipvergaderingen aangenomen, inhoudende: „dat geen uitgeworpen leraar, die geen verlofbrief had van den Raad, noch vrijheid had van den bisschop, zoude mogen prediken, de Schriftuur uitleggen, noch in eenige vergadering bidden, als alleen in zijn eigen huis, en voor die van zijn eigen huisgezin en dat er niemand meer tegenwoordig mocht zijn.”

1684.

In dit jaar werd een bloedige wet aangenomen, waarbij den soldaten de macht verleend werd in de velden allen te doden, die hun verstrikkende vragen niet wilden beantwoorden. Begin ‘killing-time’.

1687.

In October van dit jaar werd er opnieuw na de derde toelating (zie aant. 23) een afkondiging tegen de Veldvergadering gedaan.

14. *Erastianerij* = leer van Erastus, die dé kerk ondergeschikt wilde maken aan de Staat.

15. *Pentland Rising = opstand te Pentland, November 1666.*

James Turner was een wrede vijand en vervolger der Presbyterianen. Zijn soldaten plunderden de bevolking op een onbarmhartige wijze. In 1666 hadden vier soldaten een ouden man mishandeld in Dalry. Enkele landslieden kwamen tussenbeide en overrompelden de kleine bezetting, welke in dat plaatsje Dalry gelegen was. Deze schermutseling was de aanleiding tot den opstand te Pentland. James Turner werd gevangen genomen. Het landvolk kwam in opstand en generaal Dalziel werd gezonden om den opstand te dempen. Kolonel Wallace plaatste zich aan het hoofd der opgestane Presbyterianen, benevens enkele predikanten, o.a. Johan Welch, Johan Guthrie en Gabriël Semple. Deze hernieuwden het Verbond te Lanark (zie aant. 3) en stelden een Verklaring op, 1666. Bij Rullion Green, dicht bij de heuvels van Pentland, werd het legertje der Presbyterianen verslagen op woensdag 28 November 1666.

16. *Slag bij Drumclog en Bothwell, 1 juni 1679.*

In 1679 werd Graham van Claverhouse, nadat de Verklaring te Rutherglen (zie aant. 5) uitgegeven was, met een leger gezonden, om allen, die hij in de wapenen vond, te doden. Hij overviel een veldgodsdienstoefening, doch werd verslagen bij Drumclog. De hertog van Monmouth, 1649-1685, een natuurlijke zoon van Karel II, werd nu met

een leger naar Schotland gezonden, om de opstand te dempen. Velen van het Westerse landvolk hadden zich bij de vervolgte Presbyterianen gevoegd, benevens tal van edellieden en predikanten. Zij gaven een verklaring uit, waarbij zij zich verklaarden tegen „het Pausdom, de bisschoppelijkheid, de Erastianerij, en alles, wat daarvan afhingende is”. Deze laatste zinsnede bevatte een afkeuring van de „toelating” (zie aant. 22), welke een vrucht was van de Erastianerij; en bracht veel verdeeldheid in het leger der Presbyterianen, zodat er geen vastendag werd gehouden alvorens de slag bij Bothwell, welke op handen was, geleverd werd. In 1679 werden de Presbyterianen bij Bothwell-brug door den hertog van Monmouth verslagen. De gevangenen werden vijf maanden op het kerkhof van Grayfriars te Edinburgh opgesloten, gedurende welke tijd zij meestal in de open lucht verkeerden.

17. *Schermutseling te Airmoss, 1680.*

40 mannen van de Presbyterianen, o.a. Richard Cameron, werden te Airmoss door den vijand overvallen; Cameron sneuvelde. Vóór de slag bad Cameron: „Heere, neemt het rijpste en spaart het groenste”. Hier kwam dus de bekende leider Richard Cameron aan zijn einde. Zijn hoofd en handen werden afgekapt en naar den Raad te Edinburgh gebracht, waar ze aan de Nederboog-poort tentoongesteld werden.

18. *Eden, welke de Presbyterianen afgevorderd werden.*

a. Eed van opperhoofdigheid (oat hof supremacy), inhoudende, dat de koning de opperste regeerder is in alle zaken, zowel kerkelijke als burgerlijke. Deze eed moest afgelegd worden volgens een in 1661 door het Parlement aangenomen Acte van Opperhoofdigheid.

b. Eed van trouw (oath of allegiance), bevattende trouwe gehoorzaamheid aan Karel II; dezen erkennende voor de opperste Regeerder van het koninkrijk over alle personen, en in alle gevallen. Deze eed sloot feitelijk de opperhoofdigheid in. Er werd dus een onbepaalde getrouwigheid aan een mens gezworen; een verzaking van de plechtige en heilige verbonden.

Er zouden geen academische graden of bevorderingen verleend worden dan aan degenen, die den eed van getrouwigheid en opperhoofdigheid wilden afleggen.

c. In 1678 trokken de Hooglanders, een leger van soldaten, het Westen door en vroegen iedere persoon onder ede af, of hij wapenen had, of hij ze verkocht of weggegeven had, of hij ze verborgen had, waar die wapenen waren, enz. In 1679 b.v. tastten deze wrede soldaten enige arme schaapherders aan, en deden hen zweren, of zij geen gewapend volk binnen een maand tijds op en neer hadden zien zwerven.

d. Eed, vereist volgens de Test Acte in 1682 (oath of the test).

De Test Acte werd aangenomen in 1681 en trad 1 Januari 1682 in werking. Ieder persoon, die een openbaar ambt bekleedde, moest een eed afleggen en zweren, dat hij den waren Protestantschen godsdienst beleed; dat hij den koning oppermachtig beschouwde in burgerlijke en kerkelijke zaken. Maar des konings wettige zonen en broederen werden uitdrukkelijk van deze Test uitgezonderd.

Deze eed was strijdig met de geloofsbelijdenis; het was een mengelmoes van het pausdom, van de bisschoppelijkheid (zie aant. 12), van Erastianerij (zie aant. 14) en van tegenstrijdigheid.

e. Eed van afzwering (oath of abjuration), 1684,

„Ik, N. N., betuig hiermede, dat ik afzweer en verzaak de Verdedigende Verklaring van 1684 (zie aant. 8), benevens de snode auteurs van dezelve; ook zweer ik, dat ik de auteurs en aanhangers van deze Verklaring niet zal bijstaan in het straffen, doden, enz.” Zulk een eed moest ondertekend worden en gold als een vrije Reisbrief.

f. Eed, vereischt volgens de „eerste toelating” in 1687 (zie aant. 23).

„Ik, N. N., erkenne, betuig en verklaar Jacobus II voor de wettige koning en houd het voor onwettig om tegen hem in de wapenen te komen, maar zweer hem met alle macht te zullen bijstaan en beschermen”.

19. *Verbintenissen, welke de Prestyterianen moesten aangaan.*

a. Zij moesten een verbintenis onderschrijven, dat zij niets zouden doen tot benadeling van zijns Majesteits persoon, familie of gezag.

b. Een andere verbintenis of „verbandschrift” was, dat men beloofde en verklaarde het gebied des konings te verlaten; dus dat men in zijn ballingschap berustte.

c. Verband van Vrede, 1667.

„Ik verbind mij de gemene vrede te bewaren en ik ben gewillig, dat zulks in de boeken van den Geheimen Raad worde aangeschreven”.

In een beroemd werk, n.l. „De losgelaten hinde” van A. Shields wordt aangaande deze verbintenis opgemerkt:

1. dat zij een onderhandeling was met de vijanden Gods;

2. dat deze verbintenis niet in waarheid, recht en gerechtigheid kon aangegaan worden, vanwege de bedrieglijkheid en dubbelzinnigheid van de woorden: want daar zijn verscheidene soorten van vrede, die onze plicht zijn, en andere niet; wij kunnen geen vrede belijden, die met de vrede Gods onbestaanbaar is, geen vrede, die het Evangelie verhindert en strijdende tegen de waarheid;

3. dat deze vrede inhoudt een gehoorzamen aan de goddeloze wetten des lands en strijdig met onze Verbonden.

d. Verbandschrift of verbintenis van 1674.

„Ik verbind mij, dat ik, mijn vrouw, mijn kinderen, enz. geen sluipvergaderingen zullen houden of daarbij tegenwoordig zijn, hetzij in huizen of op het veld.

e. Verbandschrift 1678.

„Wij edellieden.... verbinden ons getrouwelijk; dat wij, onze vrouwen, kinderen, dienstboden, hutbewoners, enz. op generlei wijze in enige sluipvergadering tegenwoordig zullen zijn; en in geval iemand van hen mocht komen te overtreden, dat wij dan dezelve zullen vangen en aan den rechter overleveren, opdat dezen dan beboet of gevangen gezet mogen worden. Benevens verbinden wij ons geen schuldig verklaarden en omzwerende predikanten te huisvesten”.

f. Verbandschrift 1679, hetwelk door de gevangenen van Bothwell onderschreven moest worden. „Ik ... gevangen genomen zijnde wegens in de laatste rebellie geweest te hebben, ... verbind mij dat ik na deze geen wapenen zal opvatten, zonder of tegen zijn Majesteits gezag”.

Hiermede erkende men dus, dat de opstand te Bothwell een rebellie was.

20. Boeten.

In 1662 werd er een wet aangenomen betreffende het opleggen van boeten, ten voordele van des konings getrouwe onderdanen, die in de „laatste beroeringen” (= Reformatie sinds 1638) geleden hadden. Deze boeten werden opgelegd aan personen, welke geacht werden Presbyterianen te zijn.

In 1666 werden deze boeten met grote gestrengheid gevorderd. Krijgsvolk werd op de

been gebracht en dit leger werd onderhouden uit de verzamelde boeten.

21. *Belastingen.*

Soldaten werden „vrij” (= zonder vergoeding) ingekwartierd in een gemeente, b.v. Irongray: of de aanvoerder kreeg volmacht om van de parochie zooveel geld te heffen, als dagelijks 28 stuivers bedragen zou voor iederen ruiter, en 12 stuivers voor iederen soldaat, zoolang zij daar zouden blijven, behalve de gewone betaling van de officieren. Een van deze belastingen was b.v. de (cess = schatting).

In 1663 werd een wet aangenomen om een leger op de been te brengen van 20000 man voetvolk en 2000 ruiters om opstanden te dempen, of enige andere zaak te verrichten, waarbij des konings gezag, macht of grootheid belang had.

Om dit te kunnen in stand houden, werden schattingen geheven, welke opbrengsten dus aangewend werden om de ware belijders te onderdrukken; in het Westen en Zuiden des lands kwamen de troepen opdagen, van welke optreden droevige onderdrukkingen en afpersingen het gevolg waren.

In 1678 trok een leger, bestaande voornamelijk uit woeste, Presbyterianen vijandig gezinde Hooglanders, naar het Westen. Deze Hooglanders stelden zich overal aan, alsof zij in eens vijands land geweest waren.

In 1678 werd er door een onwettige vergadering een wet aangenomen, om een schatting (= cess) te heffen, de z.g.n. „cess”, welke oogmerk was om een leger op de been te houden tot uitroeijing van de sluipvergaderingen.

De aanhangers van de ware belijdenis, tot wie ook Renwick behoorde, weigerden deze schatting te betalen. Zij erkenden, dat dé „tol en schatting” betaald moesten worden aan personen, die van God gesteld zijn, maar dat men de schatting van tirannen tot bevordering van hun goddeloze oogmerken tegen den Godsdienst en de Vrijheid geenszins schuldig is. Zie de verdediging van Renwick zelf in zijn predikatie over Hooglied 1 : 7 „Zou het, ten tijde van Nebukadnézar, wettig geoordeeld zijn geworden, dat de Joden elk een kool vuurs hadden toegebracht, om de vlam van de gloeiende oven te vermeerderen, tot vertering van de drie jongelingen, indien die tiran zulks bevolen had?”

22. *Acte van Indulgence = toegeefelijkheid.*

a. Toelatinge van juli 1669.

Ze behelsde een verlof voor de in 1661 verdreven predikanten om hun plaatsen weer te bezetten, omdat de kerken van hulppredikers (= curates) feitelijk verlaten waren. Doch op zekere voorwaarden, n.l. hun vroegere plaatsen moesten vacant zijn en zij zouden nieuwe parochies ontvangen, indien de predikanten den bisschop erkenden ; anders mochten zij slechts de pastorie betrekken zonder de gewone vergoeding voor hun ambt te ontvangen. Bovendien moesten zij zich onthouden te prediken tegen het bisschoppelijk bestuur van de kerk.

Dit was dus het recht van den Staat erkennen om zich te mengen in geestelijke zaken. 42 predikanten aanvaardden deze indulgence (gunst, toelating), onder protest tegen de koninklijke opperhoofdigheid (zie aant. 18a). Deze toelating behelsde derhalve het Erastianisme (zie want. 14). Het gevolg van dezen maatregel was een strenger optreden tegen de sluipvergaderingen. In 1669 werd deze wet aangescherpt met de Assertorie act, die 's konings hoogste gezag in kerk en staat regelde.

b. Toelatinge van September 1672.

80 predikanten hervatten nu hun werk, met grievende beperkingen. Zij mochten slechts hun eigen parochianen doopen en trouwen en mochten de gemeente niet verlaten dan met toestemming van den bisschop.

c. De derde toelatinge in 1679 stond huisgodsdienst-oefeningen toe, behalve in Edinburg, St. Andrews, Glasgow en Stirling. Deze „indulgence”, werd kort daarna weer ingetrokken.

23. *Tolerantie.*

17 Februari 1687. Nieuwe indulgence; eerste toelating.

De koninklijke tolerantie of verdraagzaamheid werd door Jacobus II verleend, waarbij aan de gematigde Presbyterianen toegestaan werd in particuliere huizen samen te komen en aldaar zulke predikanten te horen, die gewillig waren deze „toelating” te aanvaarden. Doch er mocht niets gezegd worden, hetwelk strijdig was met de welvaart en rust der Regering. De veldvergaderingen waren nochtans verboden. Tevens werden door dezelfde volstreckte macht alle wetten vernietigd, die tegen de Roomse onderdanen gemaakt werden. Een eed moest afgelegd worden, waarbij Jacobus II als de wettige vorst erkend werd en men hem als zodanig moest beschermen.

31 Maart – 4 april 1687. Tweede toelating.

De eed behoefde niet afgelegd te worden; tevens werd vrijheid van consciëntie verleend.

5 Juli 1687. Derde toelating.

De Protestantse godsdienst kon vrij uitgeoefend worden; alle strafwetten wegens zich niet onderwerpen aan den bij de wet bepaalden godsdienst werden afgeschaft (de Roomsers waren nu ook vrij!); de onderdanen konden God op hun eigen wijze dienen, maar er mocht niets geleerd worden, dat enigszins kon strekken om het hart des volks van Jacobus II te vervreemden; de namen van de predikanten en de vergaderplaatsen moesten opgegeven worden bij de plaatselijke overheid; de conventikels verboden. Thomas Huge, Kiltearn, een predikant die veel geleden had in gevangenissen vanwege de conventikels, kwam vrij. James Renwick verwierp deze ‘indulgence’.

In oktober 1687 werd er dan ook opnieuw een afkondiging tegen de sluipvergaderingen gedaan en eveneens tegen de predikanten, welke in de huizen optraden en zich niet hielden aan de voorwaarden, vervat in de derde toelating.

Deze tolerantie werd ontworpen met politieke, spitsvondige en bedriegelijke doeleinden. Declaratie Willem van Oranje oktober 1688.

(Volgens stadhouder Willem III werd ze niet verleend uit enige liefde tot de Presbyterianen, doch uit liefde tot de Papisten en om de Presbyterianen onder elkander te verdelen.) Hierbij matigde Jacobus II zich het recht aan van soevereine autoriteit en absolute macht.

Renwick adviseerde 17-2-1688 deze vrijheid niet te aanvaarden en de predikanten niet te steunen, welke deze toelating accepteerden, omdat zij de zonden des volks moesten bedekken. De „Cameronians” (= aanhangers van Richard Cameron en James Renwick) ontzegden Jacobus II het recht om hun te verhinderen of toe te staan het Evangelie te prediken. Zij hadden hun lastbrief van Christus. Daarom bestendigden zij de veldgodsdienstoefeningen.

Mochten velen deze tolerantie als een „weldaad” beschouwen, Renwick waarschuwt hiertegen in zijn preken, o.a. Hooglied 5 : 16, Hooglied 4 : 16, benevens Jesaja 53 : 1.